UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv, Praxis Fori Poenitentialis

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Tractatvs Secvndi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-78332

Visual Library

est, si Coadiutor ille habeat omnes qualitates quas ius canonicum in eiusmodi beneficiario requirit.

Nota obiter de duobus priorib. Coadiutoribus certum esse quod ij non sint proprie beneficiarij: sed de hoc tertio dubitari posse: tum quia solet constitui de consensu beneficiarij cui Coadiutor datur: itaut eiusmodi Coadiutoria videatur quodammodo vim habere, & naturam resignationis. Eo ipso enim, quod quis consentit suũ beneficium alteri conferri, videtur eidem cedere. Tum quia talis Coadiutor ius in perpetuum habet in beneficio, & agnoscitur ab ouibus, & agnoscit oues tanquam proprius pastor. Sed cum Nauarro, & aliis quos ipse citat in tractatu De oratione ca. 20. num. 18. tenendum est contrarium: hoc est, ne Coadiutorem quidem perpetuum, esse proprie beneficiarium: quia est alius qui habet talis beneficij titulum nec in eodem beneficio, aliud est ius Coadiutoris, quã succedendi in illo post mortem alterius. Habet vero administrationem, & exercitium curæ annexæ ipsi beneficio: quoniam assumptus est tanquam adiutor ad ferenda onera administrationis, & curæ illius.

59. Quod demum attinet ad Hospitalarios: notandum est duplex esse hospitale, vnum, quod in iure dicitur Religiosũ: & est illud, quod authoritate Episcopi ædificatum est ex cap Adhæc, De religiosis domibus. ad Episcopumque ipsum pertinet procurare, vt reditus eius in vsus destinatos expendantur. Alterum est non Religiosum, quod absque authoritate Episcopi extructum est neque ad Episcopum ipsum, sed ad patronum eiusdem hospitalis, etiamsi laicus sit, pertinet procurare, vt reditus eius in vsus destinatos expendantur. Non ponuntur autẽ hospitalarij in numero beneficiariorum, argumẽto Clementinæ. Per literas, De præbendis. Et ratio est, quia instituuntur hospitalia non quidem ad sustentationem Clericorum ob ministerium spiritale, sed ad pauperum alimoniam: ipsique hospitalarij possunt esse laici, qui tanquam tutores, curatores, aut gubernatores locum, & res hospitalis administrent ex Clementina, Quia contingit, §. Vt autem De religiosis domibus.] Aliquando tamen solet hospitale Clericis in titulum beneficij conferri. Ac primo, cum in illius fundatione dictum fuerit, vt in titulum detur alicui Clerico, qui illius bona dispenset: secundo, cum habet collegium Clericorum siue secularium, siue regularium, à quibus eligitur hospitalarius secundum præscriptam formam electionis canonicæ (de qua late Sylvester verbo, Electio, 2.) quoniam tunc electus, & à Superiore confirmatus curam habet, & iurisdictionem in collegium; à quo electus est, vnde fit vt beneficiarius censeatur. Denique quando hospitale vnitum est beneficio Eccl. siastico. Tunc enim cum accessorium sequi soleat naturam principalis, dicetur beneficium.

TRACTATVS SECVNDVS.

De irregularitate, tanquam impedimento siue suscipiendi sacramentum Ordinis, siue susceptum exercendi.

HIC tractatus instituitur à Summularijs in verbo, Irregularitas, à Nauar. in Enchir. cap. 17. à num. 191. ad 251. à Couar. ad Clement. Si furiosus, De homicid. à Feliciano, & Borgatio, Alfonso à Viualdo, Maiolo, ac aliis, quos hi duo referunt initio suorum tractatuum, vt & Henriquez tomo 1. Theologiæ moralis initio libri 14. quibus nouissime accesserunt Suarez tomo 5. in 3 partem D. Thomæ à disput 40 ad finem vsque, & Stephanus de Auila in tractatu de censuris parte vltima. Atque de irregularitate, nullus quidem inuenitur peculiaris titulus in iure canonico: multa nihilominus sparsim de ea habentur, postea commemoranda.

TITVLVS PRIMVS.

De iis, quæ vniuerse spectant ad Irregularitatem.

IN tres autem titulos hic tractatus distingui commode potest: quorum primus sit de iis, quæ vniuerse spectant ad irregularitatem. 2. specialiter sit de irregularitatibus prouenientibus ex defectu: & ex facto, siue delicto. & 3. de prouenientibus ex delicto. Ad tria vero capita reducemus in primo titulo tradẽda: vt vnũ sit de nomine, definitione, & diuisione irregularitatis: & alterũ cõplectatur generalia documẽta de irregularitate, facientia ad rationem iudicandi de pecca is nobis propositam: & in tertio agatur de modis quibus irregularitas tollitur.

CAPVT I.

De nomine, definitione, & diuisione Irregularitatis.

SVMMARIVM.

1 *Vnde dicta irregularitas, & varia formulæ verborum quibus in iure indicatur.*
2 *Generalis definitio irregularitatis.*
3 *Ius canonicum est causa irregularitatis: & quid, si ipsum sit dubium.*
4 *Quod ea fundamentum habeat in iure naturali, & quatenus in iure diuino positiuo.*
5 *Materialis causa irregularitatis: factum, & defectus, siue pateant siue lateant.*
6 *Effectus formalis irregularitatis: ratione cuius, quatenus à censuris distinguatur.*
7 *Eiusdem finis, & diuisio.*

IRREGVLARITATIS nomen, si vim illius spectes, significat generaliter regulæ priuationem: sed vsu Ecclesiastico, quem in præsentia sequimur, specialiter significat impedimentum recipiendi Ordines Ecclesiasticos, aut exercendi susceptos. Cum enim regulæ iuris, vt in sequentibus patebit, non admittant indifferenter quoscumq; ad susceptionem, & vsum Ordinum: ij qui tales non sunt, quales volunt canones esse, circa Ordines suscipiendos aut susceptos administrandos; dicuntur irregulares, & ipsorum impedimentum irregularitas: vt de senten. & re iudicata, & De senten. excommu. vtrobique cap. 1. in 6. Quod idem impedimentum adhuc in iure canonico variis aliis nominibus indicatur, prout ex Maiolo, Couarruuia, & aliis citatis annotat Henriquez *in memorato lib. 14. cap. 1. §. 1.* Ea sunt: non audeat promoueri Non aspiret ad Ordines. Non promoueatur, Prohibetur ordinari. Non adducitur ad ministerium altaris, ad ministerium Ecclesiæ admitti non potest: Sacerdotij officio alienus sit. Prohibetur à Sacerdotio, à clericali officio cogatur abstinere. Cessabit à Clero, non potest susceptio ministerio perfrui. Deiicitur officio vel

officio

officio vel Clero. Alienus à regula, impedimentum præstat ne pertingat ad sacros Ordines. Addit idem, verbum Suspendatur, deponatur, degradetur ab officio, maledictione feritur, Communione priuatur, & similia. Addit inquam, interdum indicare irregularitatem: quod quando contingat, relinquitur prudenti iudicandum ex indiciis: qualia sunt, quæ Suarez tractat in citata disput. 40. sub finem. Primo, si pœna quæ imponitur, dicatur auferenda per dispensationem. Secundo, si imponatur sine culpa, etsi non sine causa. Tertio, si ita imponatur, vt post pœnitentiam maneat impedimentum adferens Ordinibus siue suscipiendis, siue exercendis ex officio. Quæ indicia ipse consequenter ibidem illustrat variis exemplis ex iure canonico.

2 Definitio autem irregularitatis à multis authoribus vsurpata, *quos loco citato in initio, Couar. refert*, est: impedimentum canonicum ex facto, vel defectu proueniens: quo quis prohibetur ad Ecclesiasticos Ordines promoueri: & in iisdem ministrare. Cui definitioni paulo diuersam habet Nauarrus in memorato num. 191. inquiens esse impedimentum à iure canonico inductum, acceptionem Ordinum Ecclesiasticorum aut aliquem vsum eorum, quatenus sunt Ordines, directe impediens etiam post pœnitentiam. Sed pleuissima, à qua ex omnibus suis causis irregularitas definitur, hæc esse potest. Impedimentum canonicum, quod ex facto, vel defectu proueniens, impedit acceptionem Ordinis Ecclesiastici: vel aliquem vsum eius, quatenus Ordo est, institutum ad diuinorum reuerentiam.

In qua definitione prima pars tenens locum generis, *hoc est, impedimentum*, indicat irregularitatem nõ esse de genere censurarum, quæ vincula sunt, quibus quoad animam ligantur delinquentes: vt ad resipiscendum à delicto, vel illud imposterum cauendum inducantur. Vnde tolluntur absolutione: cum irregularitas, *quæ est tantum impedimentum inhabilitatis institutæ ad reuerentiam diuinorum*, tollatur dispensatione, siue rehabilitatione: sicut is, qui infirmitate debilitatus priuatur vsu ambulandi, illa per curationem depulsa ab infirmo, is vsum ipsum ambulandi recuperat, tantum ad eum rehabilitatus.

3 Secunda pars, *Canonicum inquam, siue inductum à iure Canonico*, indicat causam efficientem irregularitatis non esse aliam quam ius Canonicũ: quod constat ex cap. Is qui, De senten. excommunic. in 6. vbi statuitur, irregularitatem nõ incurri, nisi in casibus in iure expressis. Quam esse communem sententiam pluribus authoribus in eam citatis refert Couar. *ad Clem. Si furiosus, initio primæ partis, nu. 2.* Qui etiam in sequenti n. 3 tractat, quod contra obiici potest ex cap. Audientiam, & ex cap. Significasti, secundo versu. Quod si discerni, De homicidio: cum dubitatur an quis irregularis sit, necne: ipsum esse iudicandum irregularem: quia tale iudicium tutius est. Vnde sequi videtur falsum esse, quod irregularitas non incurratur, nisi in casibus iure expressis: quandoquidem in talibus nullus dubitationi locus esse videtur. Respondet (inquam) distinctione, quam proponemus in sequenti cap. 2. documento 4. Dici autem potest argumentum non concludere: quia ex propositis capitulis tãtum habetur, quod super irregularitate, Episcopis sit præscriptum à iure, vt in dubio sequantur partem tutiorem: eos de quibus dubitatur an sint irregulares iubendo, *ad reuerentiam scilicet diuinorum*, abstinere ab Ordinibus, quod non habet irreuerentiæ periculum: sicut contrarius vsus Ordinũ tunc habet. Ex quo præscripto non est consequens, vt in dubio debeat quis irregularis iudicari, sed tantum quod vsus Ordinum illi permitti non debeat eo nomine, quod incertum sit, an habeat impedimentum irregularitatis.

4 Cæterum irregularitatem efficienter ita esse à iure Canonico, vt illius quoddam fundamentum sit in iure tum naturali, tum diuino, patet: de iure quidem naturali, quia apud omnes gentes in vsu fuit, vt ad sacerdotium non admitterentur nisi corpore integri: pro quo vide quæ habet Couar. *loco citato num. 5.* De iure vero diuino patet: quia quantumuis irregularitas non habeat vim ex diuina institutione: habet tamen ex humana authoritate diuinitus homini concessa. Deinde quia ex diuina institutione quædam illius figura præcessit in veteri Testamento. Tum in eo quod Deus præceperit Moysi cap. 21. Leuitici dicens, Loquere ad Aaron: homo de semine tuo per familias suas, qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo, nec accedet ad ministerium eius, si cæcus fuerit, si claudus, si paruo vel grandi, vel torto naso] (quod præceptum obiter aduertere abrogatum esse à Christo, sicut cætera veteris Testamenti cæremonialia.) Tum etiam in eo, quod Dauid, quia plurima bella gerendo multum sanguinis effudisset, prohibitus est templum ædificare Domino Deo, 1. Paralip. cap. 22. Ex hac parte definitionis habetur quoque differentia ipsa irregularitatis à censuris: quod hæ sint à iure Canonico, & ab homine, & illa tantum sit à iure Canonico, & nunquam ab homine: vnde fit vt qui dicit aliquem esse irregularem, debeat adducere ius expresse inducens irregularitatem in tali casu.

Tertia pars, *ex facto, vel defectu proueniens*, indicat, proximam causam materialem irregularitatis: siue id propter quod ipsa incurritur, esse vel factum aliquod, vel aliquem defectum. Vbi aduerte primo, factum illud posse esse non modo id quod cum peccato perpetratum est, vt cum quis alium iniuste occidit: sed etiam id quod sine peccato, imo cum merito perfectum est: vt cum Iudex latronem zelo iustitiæ interficit, iuxta cap. Aliquantos distin. 51. Defectũ vero eum, posse esse ex parte tum animi, tum corporis, tum etiam parentum, de quibus sigillatim dicatur inferius. 5.

Aduerte secundo, ex D. Anton. 3. parte tit. 28. cap. 2. in initio nullam irregularitatem incurri ex sola voluntate faciendi id propter quod ipsa imponitur: vt si quis, *inquit idem*, vibret gladium animo occidendi, nec sequatur effectus mortis, aut mutilationis, non incurritur irregularitas, etiamsi vulneret. Ratio est: quia lex Ecclesiastica requirit factum, iuxta illud 15. quæst. 1. cap. vltimo; Opera lex quærit.

Aduerte tertio, quod factum sit occultum non obstare, quin ex eo irregularitas sequatur: itaut ex Nauarro in Enchir. c. 27. num. 194. & Couar. ad Clement. Si furiosus parte 2. §. 3. num. 4. contra Alphonsum à Castro in lib. 2. De lege pœnali cap. vltimo, concl. 3. irregularitas quælibet occulta tantum noceat quoad forum conscientiæ, quantum manifestat: ac æque requirat dispensationem. Quod probatur ex communi Ecclesiæ vsu: quo super occulta, sicut & super manifesta irregularitate dispensatio procuratur. Et confirmatur ex cap. Nisi, De renunciat. §. Personæ, vbi de Episcopo qui promotus est in irregularitate dicitur: Si & culpa latet, & causa: cum eo qui laudabiliter suum impleuit officium; potest non minus vtiliter, quam misericorditer dispensari. Item quod in Apostolocis literis indulgentiarum, Sacerdoti electo ad confessionem excipiendam, detur facultas dispensandi cum Pœnitente super irregularitate mentali: cuius nomine non potest alia intelligi, quam occulta seu incursa ob factum quidem externum: sed quod in foro externo probari nequeat, ac si esset sola mente commissum. De qua re Couar. ad eamdem Clemen. *in initio num.* 4. Denique in Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. De reform: id habetur apertissime, cum statuitur, quod in omni irregularitate proueniente ex delicto occulto nec deducto ad forum contentiosum, excepto homicidio voluntario, possit Episcopus dispensare. Veruntamen cum duplex genus peccatorum in hac re distinguatur: vnum eorum quæ solum ratione enormitatis, & notorietatis inducunt irregularitatem: alterum eorum quibus imposita est in iure irregularitas, non requisita conditione enormitatis & notorietatis: ea quæ sunt prioris generis & occulta certum est non inducere irregularitatem, itaut iam dicta debeant intelligi tantum de iis quę sunt posterioris generis: Quę autem sint eius generis, quæque prioris: patebit ex dicendis titulo 3.

Cæterum ex hac parte definitionis habetur adhuc differentia inter irregularitatem, & censuras: quod cum hæ proueniant tantum ex facto culpabili, quod saltem sit peccatum veniale: irregularitas possit ex defectu, atque ex facto non culpabili prouenire, quod tamen illius causa sit iusta, habito respectu ad bonum cõmune. Cuius boni ratio, merito habetur in sacramento Ordinis, quod non est institutum vt cætera (excepto matrimonio in quo similiter posita sint impedimenta) pro singulis, sed pro communitate.

Ad cuius bonum spectat, ne quilibet ad Ordines, sicut ad alia sacramenta admittatur indifferenter.

6. Quarta pars definitionis, *Impedit acceptionem Ordinis Ecclesiastici, & aliquem eius vsum, quatenus Ordo est*, indicat formam, seu formalem effectum irregularitatis: qui est impedire acceptionem Ordinis, vel aliquem eius vsum. Vbi aduerte ex Nauarr. in Enchir. cap. 27. nu. 191. illius disiunctionis, *vel aliquem eius vsum*, rationem hanc esse, quod quædam sit irregularitas impediens ascensum ad ordinem superiorem, quæ non impedit exercitium Ordinis iam suscepti, iuxta illud in cap. finali, 15. quæst. 1. Non omnia quæ ordinandum impediunt, ordinatum deiiciunt:] & quædam quæ sic impedit vnum exercitium Ordinis suscepti: vt tamen non impediat aliud exercitium eiusdem, vel alterius Ordinis: vt in cap. 2. De clerico ægrotante, Sacerdos cui abscissi erant duo digiti cum parte palmæ, prohibetur Missam celebrare, non item alia officia sacerdotalia exercere.

Adde, *quod ibidem Nauar. præmisit*, illa reduplicatione: *Quatenus Ordo est*: indicari discrimen quoddam quo irregularitas adhuc separatur à censuris: quę impediunt Ordinum susceptionem, & exercitia: aut quatenus sunt communicationis quædam fidelium, vt excommunicatio: aut quatenus sunt officia quædam Ecclesiastica: hoc est, à personis tantum Ecclesiasticis obeunda, vt suspensio; aut quatenus sunt vsus sacramentorm, vt interdictum. Irregularitas vero eadem exercitia impedit, quatenus sunt vsus Ordinum: quia per se primo respicit diuinorum reuerentiam, quæ seruanda est in ipsorum Ordinum vsu. Vbi aduerte quod cum Ordines per se sint inuicem subordinati: itaut inferiores præsupponantur à superioribus, illique ad hoc ordinentur: irregularitatem impediendo acceptionem vnius Ordinis, consequenter impedire acceptionem cæterorum Ordinum, etiamsi non impediat semper vsum iam acceptorum, prout in sequentibus dicetur.

7. Reliqua pars definitionis, *institutum ad reuerentiam diuinorum*, continet finem irregularitatis; quam adhuc separat à censuris: quarum proximus finis est non quidem reuerentia diuinorum, sicut irregularitatis: sed emendatio delinquentis, ad conseruationem Ecclesiasticæ disciplinæ.

Diuidi autem potest generaliter irregularitas, vt ex proposita definitione patet, in eam quæ ex facto, & in eam quæ ex defectu prouenit. Cuius vtriusque variæ sunt species, nam ex defectu quinque prouenium. Prima ex defectu animæ, secunda ex defectu corporis, tertia ex defectu natalium, quarta ex defectu ætatis, quinta ex defectu libertatis. Et cum factum duplex sit, quoddam cum delicto, & quoddam sine delicto: ab hoc duæ præcipuæ species oriuntur: vna est ex bigamia, quam aliqui vocant ex defectu Sacramenti: altera ex homicidio licito, quam aliqui vocant ex defectu leuitatis. Ab illo vero oriuntur octo. Prima ex homicidio illicito secunda ex iteratione baptismi, tertia ex indebita susceptione Ordinis, quarta ex vsu Ordinis indebito, quinta ex aliquo actu infidelitatis, sexta ex infamia, septima exquocumque alio delicto enormi & notorio, propter quod meretur quis deponi.

CAPVT II.

In quo traduntur quædam generalia documenta de Irregularitate.

SVMMARIVM.

8 *Irregularitas non incurritur ob solum conatum sine effectu: ea vt ad Ordinem primario, sic ad beneficium secundario reddit inhabilem.*

9 *An idem secundarius effectus contingat cum Irregularitas est dubia.*

10 *Irregularitas aduenienis non priuat beneficio, nec iurisdictione præhabita.*

11 *Violatio irregularitatis peccatum est suo genere mortale.*

12 *Quando in dubio iudicandus sit quis irregularis.*

13 *In irregularitate incurrenda non est differentia inter clericum, & laicum.*

14 *Irregularitas non impedit absolutionem sacramentalem: neque per hanc illa tollitur.*

15 *Ignorantia etiam inuincibilis irregularitatis non inest, quin ea incurratur, nisi imposita sit ob culpam quæ similiter ignoretur.*

16 *Irregularitas aliquando indelebilis est, aliquando per seipsam cessat.*

PRIMVM documentum est: Etiam in casu expresso in iure actum interiorem coniunctum cum solo conatu exteriori, absque consummatione actus exterioris non inducere irregularitatem. Hoc tangit Couar. ad Clemen. Si furiosus; sub initium secundæ partis. Et probatur, quia irregularitas imponitur ob factum. Atque is qui solummodo conatur facere, non facit reuera. 8.

Secundum est (quod iam attigimus, & de quo late Suarez *tomo 5. disput. 40. sect. 2. num. 29. & aliquot sequentibus*) præter primarium irregularitatis effectum inhabilitandi ad Ordines tum recipiendos tum receptos exercendos, esse alium secundarium inhabilitandi ad beneficium Ecclesiasticum recipiendum: itaut irregularitas præcedens collationem beneficij, eam subsecutam reddat nullam. De quo agendi commodior locus erit in sequenti tractatu cap. 11. num. 15. Hic monendum est primo, quod Suarez habet num. 36. bonam illius rationem esse, quod conferentis voluntas, ex qua pendet validitas collationis, non sit censenda alia, quam conferendi secundum canones, atque adeo non habenti impedimentum canonicum: inde enim fit, quod sciens illud omnino recusat conferre, aut certe impedimentum ipsum tollit per dispensationem si eius dandæ sufficientem habeat potestatem. Monendum est secundo, quod Nauar. notat in Enchir. cap. 27. num. 194. versu, Ad quęsitum: illum qui tacita irregularitate impetrauit beneficium, egere necessario dispensatione ad illud licite retinendum: tenerique fructus ante perceptos restituere, prout Couar. expressit ad regulam, Peccatum, par. 2. §. 8. num. 6. in fine multis aliis citatis. Quod vtrumque est consequens ex nullitate memorata. Monendum est tertio, non sufficere, vt illa dispensatio in irregularitate & retentione beneficij impetrati simplex sit, si possessionem illius acceperit scienter, id est, sciens se irregularem esse: adeoque inhabilem ad illud. Etenim qui per id incidit in intrusionem; quæ ex natura sua, intrudentem se, reddit inhabilem ad idipsum beneficium, fit vt talis non sit proxime capax eiusdem beneficij quantumuis dispensetur cum eo in irregularitate, & beneficij retentione: nisi per Papam ad illud rehabilitetur: quia per eiusmodi dispensationem sublata est tantum inhabilitas secuta ex irregularitate: non etiam secuta ex intrusione: adeout in petitionis suæ literis, debeat exprimere & exponere Papæ, illam intrusionem, id est, quod sciens se irregularem esse, possessionem acceperit. Ita post Felinum ad cap. In nostra; De rescriptis, corol. 2. notat Nauar. in eodem versu, Ad quæsitum. 11.

Si quæras; An secundarius ille effectus locum habeat in eo de cuius irregularitate dubitatur. Respondetur distinctione: nam si quis existens in tali dubio acciperet beneficium, valde probabile est collationem esse nullam: quia ex ante dictis num. 3. iudicandus est inhabilis ad officium Ordinum, propter quod beneficium Ecclesiasticum datur ex cap. vlt. De rescriptis in sexto, & quo ipsum nititur sicut ædificium fundamento suo, ex Panor. ad cap. Cum dilectus: de consuetud. num. 20. adeoque ille mala fide accipiens, nihil habere videtur vnde excusetur. Si autem quis nihil dubitans, sed bona fide putans se minime irregularem esse acciperet beneficium, probabile est collationem esse validam. Nam cum ipse non sit aperte irregularis sed dubius: bonaque fide possideat beneficium, merito iudicabitur quod melior tunc sit conditio possidentis. 9.

Si iterum quæras, An irregularis aduenienis post beneficium iam acceptum inducat huius priuationem. Respondet Panor. ad cap. Clericis. Ne Clerici vel Monachi, num. 2. (& communem sententiam esse notat. Nauar. in Enchir. cap. 27. nu. 249. versu 5.) propter irregularitatem non esse quem ipso iure priuatum beneficio quod ante habeat: sed esse priuandum per sententiam Iudicis, prout in illo cap. 10.

Clericis

Clericis, indicant verba futuri temporis: Si quis tale quid fecerit, honore priuetur, & loco. Ratio vero est, quod irregularitas de se excludat tantum ab Ordine; vt patet ex ante tradita illius definitione, & eiusdem declaratione. Quare ex vi sua non tollit beneficium. Nec item tollit ex iuris interpretatione, quæ in materia pœnali fieri debet cũ restrictione verborum, ad illud solum quod sonant. Videndus est Suarez in citata sect. 2. assertione quinta. Qui sub finem eiusdem sectionis, eidem doctrinæ congruenter docet, nec irregularitatem inducere priuationẽ iurisdictionis annexæ beneficio: siue in exteriori, siue in interiori foro. Atque adeo Parochum irregularem, pro iurisdictione sua ordinaria, posse alicui approbato ab Episcopo facere potestatem audiendi confessiones suorum subditorum: sique ipsemet audiat (*etiamsi peccet, quia is actus est Ordinis sacerdotalis*) absolutionem ab ipso datam sufficienter disposito, esse validam.

Aduerte autem irregularem non modo non esse beneficio priuatum, sed nec priuandum, quando irregularitas prouenit ex ægritudine: quoniam afflictio non est addenda afflicto: sed potius miseriæ ipsius miserendum est, cap. Ex parte, De clerico ægrotante: atque si curam animarum habeat, constituendus est illi coadiutor, si Episcopus sit ex eod. cap. vel Vicarius, si sit Curatus, ex cap. De Rectoribus, eodem titulo: aut si ad vitandum populi scandalum, titulus beneficij transferendus sit in alium, reseruanda est congrua fructuum portio, ipsi ægro ad vitam necessaria, ex cap. Tua nos, eod. item titulo.

11. Tertiũ documentũ est: Irregularem suscipiendo quemcumque Ordinem vel in suscepto ministrantem ex officio (*non item eo modo, quo Laicus*) ante obtentam dispensationem, mortaliter peccare: nempe agendo contra Ecclesiæ præceptum in re sacra valde graui. Ad quod facit cap. vltimum, De temporibus ordinationum. Idque exprimens Suarez tomo 5. disput. 40. sect. 2. addit ob tale peccatum nec irregularitatem nouam nec aliam pœnam canonicam incurri, quia non inuenitur imposita. Pro quo Henriquez lib. 14. cap. 5. §. 2. plures citat in margine lit. N,

12. Quartum documentum est: Quæstionem qua quæritur, An in dubio quis iudicandus sit irregularis. explicandum esse quoad vtrumque forum, *prout explicant Nauar. ad cap. Si quis autem: De pœniten. dist. 7. nu. 35. Couar. ad Clemen. Si furiosus, in initio num.* 3. supponendo tale dubium posse esse iuris, aut facti. Iuris quidem, cum dubitatur de aliquã irregularitate an in iure habeatur. Exemplum est cum vertitur in dubium, An per iteratam Eucharistiæ consecrationem, fiat quis irregularis irregularitate ex iteratione sacramenti: facti vero, cum certum quidem est irregularitatem impositam esse in iure pro aliquo actu, vt pro homicidio: sed dubium est de persona: vt, An ei, quem secum plures alij vulnerarunt, ipse inflixerit lethale vulnus. Responsio igitur ad propositam quæstionem his suppositis est: Quando dubium fuerit iuris, nullum ex eo censendum irregularem: cum id requirat ius expressum, ex cap. Is qui, De senten. excomm. in 6. ad irregularitatem exigente, vt ea sit in iure expressa: qualis non censetur, quæ in eo sic occulta est, vt sapientes nequeant illam detegere. Quando vero dubiũ fuerit facti, eum qui tali facto peccauit censendum irregularem, iuxta cap. Ad audientiam, & cap. Significasti, 2. §. Quod discerni. De homicid. sed ea ratione, qua propositum est in præcedenti num. 3. Atque de modo idipsum dubium deponendi, vide tradita generaliter de conscientia dubia, ac de scrupulosa in præced. tomo 1. lib. 13. cap. nono, & aliquot sequentibus: quæ in hac specie dubij locum habent perinde, ac in aliis.

13. Quintum documentum, *quod Sylv. habet in verbo Homicidium 3. quæst. 1. in fine*, est, In irregularitate contrahenda non esse differentiam, siue in iure, siue in communi Doctorum doctrina, inter Clericum, & laicum: sed vbicumque irregularis est laicus, esse & Clericum, ac contra: excepta irregularitate ex homicidio fortuito quando committitur vacando rei prohibitæ propter periculum homicidij: vt est Clerico exercitium chirurgicæ. Quod plenius intelligetur per dicenda in sequenti numer. 117. 119. & 120.

14. Sextũ est: Absolutione sacramẽtali (à cuius susceptione, *vtpote quæ non est actus Ordinis*, irregularitas non excludit) tolli posse peccatum, propter quod incurritur irregularitas eadem remanente. Ita post Cardinalem Nauar. in præced. num. 191. tradit. Et ratio est: quod sacramentalis absolutio, cuius capax est irregularis sicut aliorum sacramentorum excepto Ordine (prout notat etiam Henriquez lib. 14. cap 1. num. 2.) simul omnia peccata mortalia, nec vnum sine alio tollat: non tollat autem irregularitatem, vt expressit glossa ad c. Ventum est, *verbo Cicatrice*, 1. q. 1. quandoquidem ea non est peccatum sed impedimentum tollendum dispensatione. Cæterum quamuis non sufficiat irregularem absolutũ esse à peccato, sed debeat liberari ab irregularitate vt licite possit vel Ordines suscipere, vel susceptos exercere: attamen cum irregularitas prouenit ex peccato omnino occulto, nemo tenetur se infamem reddere, aut exponere, mortis periculo ad obtinendam dispensationem. Namque metus grauis ac cadens in constantem virum excusat illum in tali casu: iuxta doctrinam de eodem metu traditã in præced libro 11. cap. 8. Hinc occultus homicida si periculum sit ne extremo supplicio afficiendus cognoscatur si abstineat à celebratione Missæ, poterit absque vlla dispensatione celebrare præmissa confessione, vt expressit Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 239. rationem addens, quod lex naturalis defendenda fama, vitaque sua, præstet legi humanæ de abstinendo ab vsu Ordinis in irregularitate.

Septimum documentum est: Ignorantiam solius irregularitatis, etiamsi inuincibilem, non impedire quin ea incurratur. Hoc habet Suarez in eadem disput. 40. sect. 5. num. 8. ex illo fundamento; quod ignorantia quæ non excusat à culpa, nec excusat à pœna: Talis autem est, quæ etsi sit pœnæ, non est tamen culpæ: vt cum aliquid scitur malum esse, ideoque pœna dignum tam diuina quã humana, sed ignoratur in particulari quamnam lex imponat: vide antedicta in libro decimotertio cap. 26. quæst. 2. Quod si ignorantia fuerit inuincibilis tam culpæ ob quam imponitur irregularitas, quam ipsius irregularitatis: ab hac sicut & ab illa erit excusatio. 15.

Postremum documentum est: Irregularitatem aliquando indelebilem esse, aliquando per seipsã cessare. Prior pars probatur: quia cum irregularitas nascitur ex impossibilitate perpetua exequendi munus Ordinis, vt in muto, aut trunco manibus: ex impossibilitate celebrandi Missam, nullum esse potest tunc Ecclesiasticum remedium ad illam amoliendam, ex D. Thoma 5. *parte quæst.* 82. *artic. vltimo ad* 3. 16.

Posterior vero probatur: quia cessante defectu, ex quo irregularitas prouenit, ipsa quoque cessat; iuxta illud in cap. Statuimus, distinct. 6. Ecclesiæ prohibitiones proprias habent causas, quibus cessantibus cessant & ipsæ. Quod etiam confirmatur argumento, tum eiusdem capituli, tum sequentis: & cap. Neophytus, eod. distinct. in quo illa verba ex D. Ambrosio habentur: Vbi causa non adhæret, vitium non imputatur. Illustratur quoque variis exemplis tum aliis quæ Henriquez habet *in libr. 14. cap. 17.* §. 3. tum his: scilicet quod ille qui in corporis defectum repulsus est à susceptione Ordinum, ad eos admitti debeat, si talis defectus cessauerit: sic ille qui repulsus est eo quod vxoratus esset, mortua vxore, aut secuta separatione per debitam Ecclesiæ authoritatem, *quasi cessante causa*, promoueri potest. Item irregularitas quæ ex infamia nascitur, restituta fama cessat: & ea per quam aliquis ob ignorantiam repellitur à susceptione vel vsu aliquorum Ordinum, tollitur eo ipso, quod is ad sufficientem scientiam peruenit. Sic etiam cum irregularitas nascitur ex defectu ætatis, aut defectu libertatis, ipsa tollitur eo ipsa quod illam patiens ad legitimam ætatem peruenit, aut libertate donatur, & sic de aliis: quæ quia sunt in homine, faciunt ipsum irregularem: cum cætera ideo faciant, quod præcesserint in ipso: vt fuisse natum ex fornicatione, perpetrasse homicidium & similia: quæ nunquam cessant: quia quod factum est, infectum esse nequit. Vnde irregularitas quam inducunt, perseuerat quamdiu non tollitur dispensatione.

CAPVT III.

De modis quibus irregularitas tollitur.

SVMMARIVM.

17 *Quatenus irregularitas tollatur susceptione baptismi.*
18 *Quatenus per ingressum religionis.*
19 *Duæ conditiones requisitæ ad talem ingressum: & quod is non reddat habilem ad prælaturas, sicut ad Ordines.*
20 *Documenta notanda de modo irregularitatem tollendi per dispensationem.*
21 *Episcopo committitur examen literarum Papæ per quas dispensat, & quatenus Confessarius Episcopi possit cum ipso dispensare.*
22 *Papa potest in omni irregularitate dispensare, potest & is cui ille id commiserit.*
23 *De exceptione irregularitatis ex homicidio, quæ fieri solet in tali commissione.*
24 *Alia notanda de eadem commissione: & inter cætera, quod non sit censenda fieri in tabulis: concedendo facultatem absoluendi ab omnibus censuris.*
25 *Alij habentes facultatem dispensandi, ex iuris dispositione.*
26 *Irregularitates in quibus dispensat Episcopus.*
27 *Varij casus in quibus potest Episcopus dispensare cum irregulari ex delicto publico.*
28 *Quatenus dispensare possit Episcopus in irregularitate ex homicidio casuali.*
29 *Notanda circa facultatem à Concil. Trid. Episcopo concessam, dispensandi in irregularitate ex delicto occulto.*
30 *Quod delictum occultum, quod publicum sit censendum in hac re.*
31 *Dispensatio in irregularitate, dari potest non modo expressè, sed etiam tacite.*
32 *Obseruandum in dispensatione, cum is, cum quo dispensatur plures habet irregularitates.*
33 *Notanda de vsu dispensationis in irregularitate.*

17. TOLLITVR irregularitas tribus modis. Primo, per baptismum. Secundo, per ingressum religionis. Tertio, per dispensationem. Ac quod ad primum attinet, Angelus, *Baptismus 7. num. 3. & Irregularitas secundo, in principio, & Sylu Baptismus 6. num. 2. & verbo. Irregularitas sub finem*, ex communi sententia referunt per baptismum deleri omnem irregularitatem ante ipsum contractam ex peccato, vel ex eo quod est peccato consequens, vt infamia. Nam delicta obesse non solent, si lauacri remissa fuerint sacramento, ex cap. Vna, distin. 26. Obessent autem, si post baptismum remaneret irregularitas illa quæ fuerat ex eis contracta. Quod argumẽtum est glossæ finalis, ad cap. Deinde, eadem distinct. vbi in confirmationem adfert quod D. Paulus ante baptismum homicida fuerit: consentiendo scilicet neci Protomartyris Stephani: posteaque factus sit Apostolus. Et quamuis baptismus non tendat ad purgandum id in quo non est peccatum cap. Vna. & cap. Deinde, citatis: ideoque non videatur liberare posse ab irregularitate quæ sine pecto contrahitur (sicut non liberat ab ea quæ prouenit ex digamia, iuxta textum in cap. Acatius, & cap. Deinde, distin. 29.)

Attamen post Panor. ad cap. Gaudemus, De diuortiis; Angelus, & Sylu. locis cit. D. Anton. 3. parte tit. 28. cap. 12. in fine, Armilla, verbo Irregularitas nu. 87. Nauar. cap. 27. nu. 209. sentiunt liberare ab irregularitate proueniente ex homicidio; non modo eo quod cum peccato, sed eo etiã quod sine peccato fit, in sententia vel executione iudiciali criminosorum. In probationem autem adferunt cap. Si quis viduam, distinct. 50, in quo dum absolute statuitur irregularem habendum eum qui post baptismum commiserit homicidium, censetur sufficienter significari, irregularitatẽ ex homicidio non pertinere ad eum qui ante baptismum cõmiserit homicidium. Quod si omnium consensu verum est quoad homicidium illicitum, censeri pariter debet verum quoad licitum: quia vt glossa prima ad initium distinct. 51. habet: in ea re non debet esse melioris conditionis peccans, quam non peccans. Adde quod Henriquez notat *lib. 14. c. ap.* 17. §. 2. tũc. cessare horrorem occisionis, eo quod homo, qui prius erat quasi lupus, Saulo similis, per regenerationem baptismi deposita feritate, fiat ouis mansueta, & mutetur in alterum virum.

De modo tollendi irregularitatem per ingressum religionis.

SECTIO I.

IN Authentica De monachis, in principio, collatione prima, verba hæc habentur: Conuersationis Monachialis vita sic est honesta, sic cõmendare nouit Deo ad hoc venientem hominem, vt omnem humanã eius maculam detergat, purum autem declaret, ac rationabili naturæ decentem, &c. Vnde glossa ad cap. Cum deputati: De iudiciis sub finem, infert, eo ipso quod aliqui se deputarũt obsequio Iesu Christi, omnem ab eis irregularitatem tolli si quæ fuit. Quod tamẽ aduerte nõ posse intelligi de omni irregularitate simpliciter, sed ad summum de ea quæ non consurgit ex proprio delicto eius, qui irregularis est. Nam consurgentem ex proprio delicto illius, dispensatione egere, patet ex cap. 2. De apostatis: vbi habetur, cum eo qui contraxit irregularitatem ex iteratione baptismi, si ad religionem transeat, posse dispensari fauore ipsius religionis: vbi glossa vltima idipsum expressit. Eaque ratione Hostiensis (cuius meminerunt Angelus, Irregularitas 2. num. 1, & Sylu. eodem verbo sub finem) propositam authenticam accipiendam esse notant ad idem cap. 2. 18.

Panormit. vero annot. vlt. in idem, censet ingressu religionis tolli tantum eam irregularitatem de qua expressum est in iure, quod per illum tollatur: sicut est De irregularitate filiorum illegitimorum in cap. 1. distinct. 56. & in cap. 1. De filiis presbyterorum: quoad alias autem irregularitates, inducere tantum faciliorem earum dispensationem. Quam Panormit. opinionem Angelus & Sylu. probant ac cum eis Suarez. disput. 51. sect. 1. num. 3. Sotus tamen. in 4. distinct. 25. quæst. 1. art. 3. versus principium ait, morem nunc in religionibus seruari (siue is iure communi, siue consuetudine, siue priuilegio fuerit obtentus) vt per professionem, omnis irregularitas, quantum ad Ordinis susceptionem aboleatur, præter illam quæ vel ex homicidio voluntario, vel ex bigamia contrahitur. Adde per Concil. Triden. sess. 23. cap. 12. De reform. & præter eam quæ contrahitur ex defectu ætatis. Cui dicto Soti, Suarez indicat non esse ita nitendum, quin vnaquæque religio expendere debeat, An talem consuetudinem habeat ab antiquo, vel habeat aliquod priuilegium.

Porro in hac re ingressus religionis accipi debet cum duplici limitatione: vna est, vt religio sit approbata, quæ sola vere vocatur religio: altera, vt is ingressus sit per professionem, seu incorporationem illam, qua quis fit religionis mẽbrum. Nam talis proprie & secundum vsum canonum, vocatur ingressus religionis, nouitiatus enim potius est ad probandam religionem, quam ad incorporandum se illi: ideoque tempore nouitiatus non censetur cum ingresso dispensatum in irregularitate. Pro quo facit quod in citato cap. 1. distinct. 56. ad id requiratur, vt ij cum quibus dispensatur, religiose conuersati sint in religione: quod non potest esse, nisi post expletum tempus probationis. 19.

Aduerte autem dispensationem quæ obtinetur per ingressum religionis, valere quidem ad omnes Ordines: non tamẽ ad prælaturas: me quidem in ipsa religione recipiendas: itaut monachus illegitimus non possit fieri Abbas vel Prior sine Papæ dispensatione ex cap. 1. De filiis Presbyterorum, neque generales Ordinum possent cum eo dispensare, sine speciali priuilegio Papæ. 22.

De modo tollendi irregularitatem per dispensationem.

SECTIO II.

QVoniam, *prout glossa prima ad cap. 1. distinct. 55 habet*, vbi non est copia aliorum, bene assumuntur minus legitimi: sit vt deficientib. idoneis Dei ministris, possit cũ irregularibus non idoneis dispensari: imo & debeat, si iusta adsit 20.

causa

causa ex cap. Dominus noster, distinct. 56. (vbi glossa prima id habet expressum) & ex cap. Vnico distinct. 57. & ex cap. Literas De filiis Presbyterorum; & ex Concil. Triden. sess. 14. cap. 7. De reform. attamen ex eodem Concil. sess. 25. cap. 18. dispensationes debent rarius concedi, quia eneruant legem communem: etiamsi interdum tam vrgens subest causa, vt dispensatio quodammodo debeatur, prout ex iisdem Concilii Triden. locis, atque ex aliis annotat Henriquez. *lib. 14. c. 17. §. 5. lit. B.* Collige vero obiter ex eo effectu eneruandi legem, dispensationem quamcumque sine causa datam illicitam esse (pro quo facit doctrina D. Thomæ 1. 2. quæst. 97. art. 4.) etiamsi data à Papa, censeatur valida: quia potestas ipsius non restringitur iure canonico, sicut potestas cæterorum Prælatorum.

De proposito modo alia tangit idem Henriquez pro praxi notanda. Primum est, in eo. cap. 17. §. 4. dispensationē esse tutissimum remedium contra irregularitatem: quæ vt licite fiat, debet iusta causa subesse: immo & præcedere talis causæ cognitio: cum in iure communi, *per quod imponitur irregularitas*, Episcopus, aut alius inferior, tanquam in lege sui Superioris, non dispenset sine causa. Secundum est, *in sequenti* §. 6. facilius dispensari cum iam promoto (cuius irregularitas rationem quandam habet suspensionis ab vsu Ordinum) vt minister in Ordinibus susceptis, quam vt promoueatur ad nondum susceptos. Pro quo facit, quod Episcopus plerumque cum illo, non item cum hoc dispensare possit: vt patebit ex dicendis in sequenti sect. 4. Tertium est, *ibidem*: dispensatum in maiori impedimento censeri dispensatum in minori eiusdem rationis: ideoque dispensatum ad superiorem Ordinem, aut ad illius vsum, censeri dispensatum ad inferiorem Ordinem, aut ad illius vsum.

21. Quartum est, *in sequenti* §. 7. dispensationes quæ per breue Summi Pontificis aut Legati ipsius, conceduntur extra Romanam Curiam, committi Ordinario loci, vt summarie & extraiudicialiter cognoscatur veritas narrationis: atque preces expressas vitio surreptionis vel obreptionis non subiacere prout statutum est in Concil. Trident. sess. 22. cap. 5. De reformatione. Quintum est, *De quo Henriquez ibidem*, Si causa quæ Papam impulit ad dispensandum fuerit, vera tempore dispensationis, quantumcumque postea desinat talis esse: non ideo dispensationem desinire esse validam. Exemplum est si dispensandus proposuerit se pauperem esse sicut tunc fuit reuera: & postea cum sit ab Episcopo informatio & executio literarum Apostolicarum, effectus est diues. Veruntamen sententia contraria tanquam tutior, immo & probabilior videtur consulenda propter ea quæ tradit Sanchez libro octauo De matrim. disput. 30. præsertim num. 12. Ratioque est, si intentio dispensantis fuerit subuenire necessitati cui dispensandus non tantum de præsenti, sed etiam in futurum sit obnoxius.

Vltimum est, *De quo idem author in fine sequentis cap.* 18. Episcopum si forte incidat in irregularitatem, aut censuram, posse dispensari & absolui per suum Confessarium in omnibus casibus in quibus ab ipso ordinarie subditi ipsius possunt ab eo dispensari aut absolui. Pro quo multos in margine citat: & addit id censeri à Papa vel à Metropolitano concessum eidem Episcopo: ne facile cogatur extra suam diœcesim vagari pro remedio suæ animæ.

De eo qui potest in irregularitate dispensare.

SECTIO III.

22. IN qualibet irregularitate Papam dispensare posse, communis sententia est ex Angelo & Sylu. verbo, Irregularitas in fine, ac Couar. ad Clemen. Si furiosus 2. parte §. 3. num. 3. Nam cum plenitudinem potestatis habeat in Ecclesia, quæcumque sunt per Ecclesiam seu Ecclesiæ Prælatos instituta, *de quorum numero est irregularitas ex dictis cap.* 1. sunt ab ipso dispensabilia, prout D. Thomas expressit, quodlibeto 4. art. 13. in corpore. Possunt etiam dispensare illi omnes, quibus Papa ipse dispensandi facultatem communicauerit.

23. In qua communicatione cum fere semper excipiat irregularitatem ex bigamia, & irregularitatem ex homicidio: obseruandum est primo, si exceptio ea sit absolute ab irregularitate ex homicidio, facultatem extendi ad irregularitatem quæ prouenit ex licita occisione hominis, qualis est in bello iusto, aut in iudicio iusto. Quod Caiet. *in verbo, Irregularitas, sub finem* sic probat. Vbi non interuenit homicidium, ibi non inuenitur irregularitas homicidii. Constat autem quando homo iuste occiditur non committi homicidium: vt pote quod species est criminis. Nec enim eo nomine significatur qualiscunque occisio hominis, sed iniusta: Quare ad exceptionem propositam non spectat irregularitas, quæ incurritur ex licita occisione hominis: itaut gaudens prædicto priuilegio possit sine scrupulo in ea dispensare ex eodem authore.

Obseruandum est secundo, si exceptio sit ab irregularitate ex homicidio voluntario: illum cui data est facultas generalis dispensandi, per eam non impediri quominus dispēsare possit in irregularitate ex homicidio casuali, seu perpetrato sine proposito & intentione occidendi. De qua re videri potest Nauar. cap. 27. num. 240. Possit idem dispensare in irregularitate ex occisione hominis licita: quia hæc, vt dictum est, nō significatur nomine homicidii voluntarij.

Obseruandum est tertio, ex Nauar. in Enchir. (*prout habetur in tomo tertio suorum operum editionis Lugdunensis*) cap. 27. num. 253. versu, Nono dico: si Papa moriatur re adhuc integra mandatum ac etiam commissionem dispensandi ab ipso alicui facta expirare, nisi facta sint per modum edicti communis. Ratio est: quia mandatum & commissio, expirant mortuo concedente, iuxta legem, Mandatum, Cod. Mandati, vel contra: in eoque (prout notatum est ab Angelo in verbo, Gratia, §. 2. Sylu. eodem verbo, quæst. 2. & Tabiena num. 6.) differunt à gratia, & priuilegio. Adde ex eodem Nauar. in præced. cap. 26. num. 13. quando Papa committit alicui, vt cum alio in omnibus irregularitatibus ipsius dispenset, si dispensationem dederit generaliter ab omnibus: dispensatum non teneri amplius dispensationem petere in irregularitatibus quarum forte non fuit tunc memor. 24.

Obseruandum est quarto, opinione quidem Soti *in 4. distinct. 22. quæst. 3. art. 1 paulo ante primam conclusionem*: cum in Iubilæis datur potestas absoluendi ab omni cēsura Ecclesiastica, eam potestatem extendi ad irregularitates prouenientes ex delicto. Meliorem tamen videri Nauarri sententiam *in Enchir. cap. 27. num. 250.* (pro qua plures alios Henriquez citat libro 14. cap. 17. §. 4. in marg. lit. L.) negantis potestate absoluendi ab omnibus censuris, comprehendi vllam dispensationem ab irregularitate. Primo, quia in literis Apostolicis, nomine censuræ intelliguntur tantum excommunicatio, suspensio, & interdictum, iuxta cap. Quærenti, De verborum signif. Deinde vsus Romanæ curiæ habet, *inquit Nauar.* vt nunquam intelligatur concessa facultas dispensandi super irregularitate, nisi id exprimatur. Denique nihil esset cur in iisdem literis aliquando exprimeretur facultatem eam dari. Adde quod cum in eadem expressione, soleat fieri exceptio ab irregularitatibus ex bigamia & ex homicidio voluntario fateri oporteat, *quod absurdum est*, clausulam potestatis absoluendi simpliciter ab omnibus censuris, quæ in Iubilæis, bullisve indulgentiarum, sine expressione irregularitatis passim ponitur, esse maioris virtutis, quam eam in qua simul exprimeretur potestas dispensandi in irregularitate: quandoquidem cum tali expressione semper ponitur exceptio ab irregularitate ex bigamia & ex homicidio voluntario. In qua posteriori, *ex homicidio voluntario inquam*, cum non nisi ægre admodum soleat Summus Pontifex dispensare etiam per se, iuxta cap. Miror, distinct. 50. nulla probabilitas est quod ipse dando passim facultatem absoluendi ab omnibus censuris, det & dispensandi ab omnibus irregularitatibus prouenientibus ex delicto: de quarum numero est ea quæ prouenit ex homicidio voluntario.

Præter Summum Pontificem ex iuris dispositione, aut speciali eiusdem Pontificis priuilegio, possunt quidam ex officio suo in irregularitatibus dispensare nempe Episcopus in sua diœcesi, Nuntius item Apostolicus in sua prouincia donec redierit ad vrbem eam in qua est Papa, potest perinde ac Episcopus proprius dispensare: quia & ipse Ordina- 25.

rius est, licet extraordinarie, quemadmodum habet Henriquez *lib. 14. cap. 18. §. 2.* Vbi & addit quosdam alios qui ex Sedis Apostolicæ priuilegio idem possunt iure quasi Episcopali. Sufficit nobis de Episcopi potestate agere: cuius notitia habetur ex iure, & est omnibus necessaria. De ea autem illud principio occurrit notandum quando iura habent absolute, quod possit dispensari in aliquo casu, intelligi debere quod possit per Episcopum: prout in sequenti cap. 19. §. 2. litera P, aliis citatis habet Henriquez. Rationem addens, quod non loquantur de Papa, quem constat in omni iure positiuo dispensare posse. Cum autem ius nihil de dispensatione disponit, Episcopus illam ideo dare non potest, quod inferior sine commissione dispensare non debeat in lege Superioris, sed secundum eam iudicare.

De Irregularitatibus in quibus dispensat Episcopus.

SECTIO IV.

26. IAm quando censeatur Episcopo à iure commissa talis dispensatio sic explicatur. Primo, quoad irregularitates quæ ex defectu proueniunt: Episcopus dispensare potest cum sponte mutilatis membro occulto, seu non apparente excepto castrato, prout post Astensem lib. 6. cap. 21. Sylvester notat *in verbo Corpore vitiatus, quæst. vltima.* Potest itē dispensare cum illegitimo, sed ad minores tantum Ordines, per cap. 1. De filiis Presbyterorum in 6. Deinde in prouenientibus ex facto siue delicto, posse cum bigamis aliquatenus dispensare, exponetur in sequentibus cum in particulari dicetur de irregularitate ex bigamia. Postremo in prouenientibus ex facto cum delicto: si delictum sit occultum, potest ex priuilegio Concil. Trident. sess. 24. cap 6. De reform. dispēsare in omni irregularitate excepto homicidio voluntario, & aliis deductis ad forum contentiosum: lite scilicet adhuc pendente, necdum finita: prout declarat Henriquez *in sequenti cap.* 20. §. 4. Sin autem delictum sit publicum, solus Papa, exceptis aliquot casibus, dispensare potest: sicut & in prouenientibus ex defectu sine delicto, puta ex bigamia, illiteratura, defectu animæ vel corporis, aut Natalium, aut ætatis, aut libertatis, aut lenitatis.

27. Primus autem casus exceptus est, quando excommunicatus accipit Ordinem. Cum ipso enim, si religionē ingrediatur, potest Episcopus dispensare vt ministret in suscepto per cap. vltimum, De eo qui furtiue Ordinem suscepit.

Secundus est, *De quo Sylvester in verbo, Irregularitas num. 5.* quando quis duos Ordines sacros simul, vel Subdiaconatum simul cum minoribus Ordinibus temerario ausu recepit. Potest enim Episcopus cum eo dispensare vt ministret in Ordinibus non furtiue susceptis, ex cap. 2. eodem tit. Nisi forte taliter ordinari prohibitum illi fuerit sub pœna excommunicationis latæ sententiæ: quia tunc necessaria esset dispensatio Papæ, iuxta prius memoratum cap. vltimum.

Tertius est, quando quis exercet actum Ordinis quo nondum est initiatus: cum eo enim Episcopus dispensare potest, vt ministret in Ordine quem iam habet: non tamen vt ad altiorem Ordinem promoueatur, ex cap. secundo, De Clerico non ordinato ministrante, iuncta ipsius glossa vltima.

Quartus casus est, *ex cap. 1. De ordinatis ab Episcopo qui renunciauit Episcopatui:* in quo proprius Episcopus cum iis qui ordinati sunt ab Episcopo, qui loco & dignitati renunciauit, potest dispensare in minoribus Ordinibus: ac cum lapsis in ea re ex ignorantia probabili, dispensare in maioribus Ordinibus: vt & cum iis qui Ordines ignoranter susceperunt ab Episcopo excommunicato, ex sequenti cap. vltimo, aut à simoniaco, ex cap. Statuimus decretum 1. qu. 1. Potest, inquam, dispensare tam in susceptis, quam in suscipiendis Ordinibus, vt notat Fœlicianus *in tract. De irregul. sub finem cap. 11.* Idem statuens de eo qui ex ignorantia probabili ordinatus fuerit ab Episcopo hæretico, vel schismatico, vel deposito, vel degradato, quia par est in iis, ac in aliis ratio excusationis.

Quintus casus est, quando irregularitas nascitur ex adulterio publico, vel ex aliis minoribus peccatis publicis inducentibus infamiam: qualia sunt ludus aleæ, vinolentia, nonnullaque alia. In tali casu enim dispensare potest Episcopus quemadmodum notat Nauar. in Enchir. *cap. 27. num. 250.* cum pluribus aliis, quos Henriquez refert *lib. 14. cap. 19. §. 2. litera M, in margine*: Pro quo citat cap. At si Clerici, De iudiicis §. 2. Vbi glossa verbo dispensare, id exprimit, fusèque explicat.

Sextus casus est, quando irregularitas nascitur ex homicidio casuali: in ea enim, etiamsi publica sit potest Episcopus in vtroque foro dispensare ad minores Ordines, argumento cap. Ad audientiā, De homicidio, & notant Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 240. in fine Couar. ad Clement. Si furiosus 2. par. §. 3. num. 5. & post eos Henriquez in citato §. 2. aliis in margine relatis lit. S, & T. Adde ex Concil. Triden. sess. 14. cap. 7. De reform. cum homicidium casu perpetratum fuerit, aut vim vi repellendo, ad defendendum se à morte, committi Episcopo, aut ex causa, Metropolitano, seu viciniori Episcopo, vt veritate rei prius diligenter explorata & probata, *non autem aliter*, possit dispēsare ad sacrorum Ordinum ministerium. Denique ex prædicta facultate quæ in eodem Concilio sessi. 24. cap. 6. datur Episcopis dispensandi in omnibus irregularitatibus ex occulto delicto prouenientibus excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario (quo nomine intelligitur illud quod perpetratum est de industria aut per insidias; aut ex proposito, aut in causa ex se ordinata ad mortem vt est propinatio veneni) & deductis ad forum contentiosum. Ex ea, inquam, facultate satis intelligitur posse Episcopum simpliciter, etiam ad maiores Ordines suscipiendos, dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio ipso casuali occulto. Cum enim exceptio firmet regulam: Concilium à generali sua clausula excipiens homicidium voluntarium, satis indicauit illam complecti omne peccatum ab eodem homicidio distinctum: de quorum numero est homicidium casuale. Quo fit vt Episcopus perinde cum homicida casuali occulto possit dispensare, ac cum alio quocumque criminoso occulto: prout Henriquez in eodem §. 2. attigit. Cum quo in sequenti cap. 20. quædam addenda sunt de eadem facultate Episcopo concessa. 28.

Primum est, eam esse ample interpretandam tanquam fauorem Concilij, quod potuit olim restrictam facultatem Episcoporum relaxare in hac parte. 29.

Secundum est Episcopum, cum sit Ordinarius, posse eam facultatem dispensandi delegare alteri, vices suas illi cōmittēdo. Hoc Suarez in 3. partem tomo 5. disput. 41. sect. 2. num. 8. probet aliquot rationibus. Potissima autem est: quod Concilium non ita limitet talem facultatem, vt intelligatur Episcopis concessa, tanquam delegatis Sedis Apostolicæ, sicut alias facere solet: sed simpliciter eamdem illis concedit: itaut merito videatur muneri Episcopali iure ordinario annexa: ideoque delegabilis esse. Quod vsus confirmat, quo solent Episcopi suas vices in tali re aliis committere, quemadmodum idem Suarez notat.

Tertium est Dispensationem ita concessam, debere in foro exteriori admitti ab Episcopo, tanquam benigno Iudice, si postea delictum occultum detegatur.

Quartum est, Capitulū posse idem in hac re sede vacante, ac Episcopum, cui in iurisdictione succedit, exceptis paucis de quibus videri potest Sylu. in verbo Capitulum.

Quintum est, Quamuis subditorum nomine cū quibus potest Episcopus dispensare in sua diœcesi, non cōprehendantur regulares exempti, qui habitant in monasteriis eiusdem diœcesis: cum talibus tamen sicut cū aliis sibi subditis posse dispensare si à suo Prælato subiiciantur ei in illum finem: nempe vt dispenset cum illis. Etsi enim ob priuilegiū, in odiosis impediatur Episcopus iurisdictione vti in talcs: ij tamen in causa fauorabili, possunt à Prælato subiici illi.

Sextum est, Si delictum occultum deductum fuerit quidem ad forum contentiosum, sed iudicium iam sit finitum, Episcopum posse dispensare in irregularitate ex eo secuta, videri probabile: quia intentio concilij restringendo suam concessionem exceptione delicti ad forum contentiosum deducti ea fuit, vt Iudicum authoritas seruaretur: quæ quidem in proposito casu nullo modo læditur neq; obstat

quod

quod idem delictum deductum ad forum contentiosum sit publicum ex occulto quia sufficienter punitum in iudicio, *vt supponimus* non est generatiuum scandali, pro quo vitando Concilium suam concessionem restringit ad delictum occultum.

Septimum est. Cum idem Concilium in eod.cap.6. vniuersaliter loquatur dicendo. Liceat Episcopis dispensare in omnibus irregularitatibus & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, &c. facultatem prædictam locum habere siue delictum eiusmodi sit proprium, siue alienum: idcoque potest Episcopus dispensare in bigamia occulta quam contraxit quis cognoscendo vxorem suam, quam ignorabat adulterium commisisse & postea re comperta vult facto diuortio ordinari. Item in irregularitate ex defectu natalium, vt in Ordinibus bona fide susceptis ministrare possit is qui ob crimen occultum matris coniugatæ, habebatur legitimus.

30. Porro quodnam delictum censeatur occultum quodque publicum explicat Nauar. in Enchir. cap.27. num.250. §.10. inquiens occultum esse quod non est publicum. Censeri autem publicum, quod est notorium, vel manifestum, vel famosum. Nota vero primo, publicum quidem dici communiter, quod notum est omnibus: attamen ad hoc vt delictum censeatur publicum, sufficere quod notum sit viciniæ, collegio, vel monasterio, etiamsi non sit toti prouinciæ, ciuitati, vel parochiæ, atq; tunc censeri notum viciniæ, collegio, vel monasterio, cum notum est maiori parti populi, eorumdem & ipso populo decem saltem inueniantur: tot scilicet quot requiruntur ad constituendum ipsum, iuxta cap. Vnio 10. quæst. 3. iuncta eiusdem glossa finali.

Nota secundo, distingui triplex publicum peccatum, vnum notorium, quod nititur scientia maioris partis antedictarum communitatum: alterum manifestum, quod nititur fama eiusdem maioris partis orta à scientibus: & tertium famosum, quod nititur quoque eiusdem maioris partis fama, non tamen orta ex scientia, sed ex indicijs, vel ex præsumptionibus. Similiter esse triplex occultum: vnum quod natura sua probari non potest vt illud quod in sua animi actione interiore consistit: alterum quod potest quidem probari suapte natura: vt illud quod actione externa committitur: sed nemo est per quem probetur, quia coram nemine factum est: & tertium quod probari quidem potest, sed per tam paucos, vt nulla inde fama orta sit, nec in iudicium deductum sit (pene occultum vocant) ita vt ex eo non oriatur scandalum, nec lædatur Iudicis authoritas, sicut nec ex aliis occultis.

Nota postremo, vt delictum dicatur publicum, non sufficere vt actio in qua consistit fiat publice, sed adhuc debere publice constare eam esse peccatum: nisi enim id constet delictum censebitur esse occultum in quo possit Episcopus dispensare. Exemplum est, si quis Missam publice dicat irretitus maiori excommunicatione, sed excommunicatus esse ignoretur à populo. Cum eo enim tanquam irregulari occulto potest Episcopus dispensare in irregularitate ab eo incursa taliter celebrando, quemadmodum definitum esse in Pœnitentiaria Romana Nauarrus ait in præced. nu.241.

De ratione dispensandi in irregularitate.

SECTIO V.

31. QVæ necessaria videntur ad Confessarij instructionem comprehendemus aliquot documentis. Primum est à D. Antonino insinuatum *in 3. part. tit. 28. sub finem*: dispensationem in irregularitate dupliciter dari posse: vno modo tacite, vt si Papa vel Episcopus (prout alijs in margine citatis habet Henriquez *lib. 14. c. 17. §. 4. lit. O.*) in casu sibi concesso ordinet, vel ordinari committat aliquem, quem scit esse irregularem. Eo enim facto dispensat cum illo, iuxta glossam ad cap. Qui in aliquo, distinct. 51. verbo, Qui concubinas. Idem iudicandum est quando alius Prælatus potestatem habens in irregularitate dispensandi cum suis, quempiam eorum, quem scit irregularem, mittit ad Ordines, *ex Sylues. verbo, Dispensatio. quæst. 15. & verbo, Irregularitas in fine, ac ex alijs auos* Henriquez refert *loco citato lit. P*, vtpote qui intēdat etiamsi nullis verbis exprimat, dispensare cum eo in omni irregularitate in qua potest, aut dispensationem ordinatori committere. Alioqui enim malitiose peccaret, quod præsumendum non est. Hoc autem procedere tantum quoad forum conscientiæ, ex Nauar. in Enchir. cap.25. num.74. non autem, quod nostra parui refert, quoad externum. Nota vero cum Maiolo in suo tractatu De irregular. cap.51. num.8. quod si Episcopus supine nihil de dispensatione cogitarit, *cum intentionem dispensandi non habuerit*, illum qui ab eo in irregularitate ordinatus est non videri dispensatum, ideoque susceptum Ordinem exercere non posse ante adeptam dispensationem. Etenim tacita dispensatio intelligenda est tantum, quando Prælatus cognitionem habuit irregularitatis ante Ordines susceptos. Nam tantummodo sciens postea, non ideo iudicandus est dispensasse tacite.

Altero modo in irregularitate dispensari potest expresse, id est, sub certa verborum formula, qualis in particulari non est determinata; etsi hæc sit in Ecclesiæ vsu, *prout in fine tractatus, De irregularitate, Notat Fœlicianus.* Ego Authoritate qua fungor, dispenso tecum super irregularitate: vel, *si plures incurrerit*, super irregularitatibus, quam vel quas contraxisti propter hanc vel illam causam: aut *si dubium erit*, si quam, vel quas contraxisti: & habilito te executioni, *siquo nondum sit promotus*, susceptioni & executioni Ordinum & officiorum tuorum in quantum mihi conceditur, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen.

Secundum documentum est, *iuxta illud in cap. Per venerabilem, Qui filij sunt legitimi.* Quod in maiori conceditur, licitum videatur in minori: Posse quidem censeri per dispensationem in irregularitate, sublatum esse impedimentum minus sublato maiore, cui annexum vel in quo inclusum sit (*quomodo dispensatus ad promotionem aut vsum Superiorum Ordinis, censetur dispensatus ad inferiorem Ordinem*) non tamen tolli irregularitatem minorem sublata maiore, à qua est omnino separata ac distincta: sicut enim ipsę inhabilitates sunt omnino diuersæ, sic requirunt diuersas rehabilitationes, aut certe vnam vtrisque æque communem. Itaque dispensatus in irregularitate ex homicidio, non censetur dispensatus in irregularitate ex violatione alicuius censurę, nisi de vtraque mentio facta sit in dispensatione. Vnde is qui plures habet irregularitates, debet omnes exprimere, dispensanti, qui vtens verbo Dispensandi, intentionem expressam habeat tollendi illas omnes. 32.

Vbi aduerte obiter iteratione facti propter quod imposita est irregularitas, hanc multiplicari: ita vt ea toties incursa sit quoties factum ipsum fuerit commissum: vt patet, cum inter commissiones dispensatio intercessit: si enim obtenta sit post primam, nihil obstat quin adhuc obtineri debeat post secundam, & sic de reliquis.

Porro, si quis habeat aliquam irregularitatem cui annexum est aut coniunctum aliquod impedimentum: dum illa per dispensationem tollitur, hoc quoque sublatum censetur. Sic spurius cum quo dispensatur ad Ordines, censetur simul dispensatus ad beneficium simplex: quia solus Ordo Ecclesiasticus facit capacem beneficij simplicis, non autem beneficij curati, *vt Sylu. verbo, Beneficium, 3. quæst. 10 habet ex Geminiano*: sicut nec dignitatum, & prælaturarum: iuxta illud quod dictum est in præcedenti nu.19. per ingressum religionis spurium reddi habilem ad Ordines, non autem ad prælaturas, etiam in eadem religione.

Tertium documentum esse potest: quod Henriquez authoribus suo more in margine citatis habet *lib. 14. cap. 17. §. 5.* his verbis. Dispensationes debent ratius concedi, quamuis adsit causa, quia eneruant legem communem: nec fieri deberent de plenitudine potestatis, quia oportet conformari legi communi, nisi adsit idonea dispensandi causa. Interdum tam vrgens subest causa, vt dispensatio quodammodo debeatur: quia dispensare ex causa pertinet ad bonum commune. Quod si vrgente causa Episcopus nolit dispensare, contra illum competet officium Iudicis, seu appellatio ad Superiorem. Raro autem dispensandum est in irregularitate quæ habet indecentiam quamdam naturalem, aut qua cæcus vel carens oculo sinistro dispensetur ad celebrationem Missæ: rarius cum bigamo & homicida voluntario: quos fere semper solet Papa excipere in suis priuilegijs. 33.

TITVLVS SECVNDVS.

De Irregularitatibus ex defectu, aut ex facto sine delicto.

DE his in communi prænotandum est: quod etsi vt plurimum spectet ad solum Papam in eis dispensare, tamen quando res est dubia Episcopi esse iudicare num defectus qui occurrit talis sit, vt inducat irregularitatem, ex Innocen. *ad cap. 1. De corpore vitiatis.* Dubium vero est, num in religionibus exemptis idipsum iudicare possint religiosorum Prælati. Nauar. enim in Enchir. *cap. 27. num. 200.* Post Sylu. *verbo corpore, vitiatis quæst. 1.* negat posse. Angelus autem eodem verbo *num 5. & Tabiena num. 3.* affirmant posse: quod est quidem satis probabile, cum per exemptionem ab Episcopo, Prælatus exemptus censeri possit habere in eo ius æquale Episcopali: Prior tamen sententia est tanquam tutior in praxi sequenda.

CAPVT IV.

De prima specie Irregularitatis, quæ est ex defectu animæ.

SVMMARIVM.

34 *Triplex defectus animæ, ex quo nascitur irregularitas.*
35 *Proueniens ex illiteratura.*
36 *Cuius literaturæ defectus constituat irregularitatem.*
37 *Quomodo verum sit irregularitatem ex illiteratura indispensabilem esse.*
38 *Amens incapax est Ordine.*
39 *Qui in amentiam incidit, postquam ad sanam mentem rediit, irregularis manet, & quid agendum sit, vt valeat ad Ordines promoueri.*
40 *Delirium autinsania proueniens ex vehementia febris, cessans hac cessante, non relinqui hominem irregularem.*
41 *Irregulares sunt furiosi lunatici epileptici: & sic Sacerdotes conualuisseque dicantur, quid agendum sit cum iis, vt ad Missæ celebrationem admittantur.*
42 *Quid seruandum cum obnoxiis vertigini capitis vel animi deliquio.*
43 *Irregularitas dæmoniacorum.*
44 *Irregularitas Neophytorum.*

34. DEFECTVS animi inducens irregularitatem triplex est, vnus literaturæ, alter vsus rationis proueniens ex infirmitate corporis, ita redundante in animam, vt eam priuet ipso vsu rationis, sicut accidit in furiosis, lunaticis, & comitiali morbo laborantibus, ac in dæmoniacis. Tertius antiquitatis & firmitatis in fide: qualis defectus communiter est in Neophytis. Quibus in Enchir. cap. 27. num. 205. Nauarrus addit defectum in fide, tam in eo qui hanc nondum recepit, vt in Iudæo, vel pagano: quam in eo qui receptam deseruit: vt in hæretico vel apostata. Sed cum impedimentum recipiendi vel administrandi Ordines in eo qui fidem nondum recepit, sit de iure diuino, quo baptismus præsupponitur in omnium aliorum sacramentorum receptione (itaut ad hanc Ecclesia dispensare nequeat cum non baptizato) ipsum nequit censeri irregularitas, quæ inducitur tantum iure canonico, prout habitum est in cap. primo. Impedimentum vero in eo qui fidem deseruit, irregularitas est quidem, sed quæ merito ponatur in numero earum quę nascuntur ex facto cum delicto.

De proueniente ex literaturæ defectu.

SECTIO I.

35. DE irregularitate autem ex defectu literaturę notandum est primo inductam esse à iure per c. Illiteratos, distinct. 36. & per cap. vltimum. De temporibus ordinat. in 6. vbi illiterati ad clericalem tonsuram, atque adeo ad quemuis Ordinem promoueri prohibentur: ac per cap. vltimum, De ætate, & qualitate. vbi propter illiteraturam Episcopus ab executione, & administratione officii amouetur.

Notandum est secundo, quęnam ad singulos Ordines literatura requiratur, definitum esse in Concil. Triden. sess. 23. De reformatione, vbi cap. 4. prohibentur initiari prima tonsura qui fidei rudimenta edocti non fuerint, quiq; legere & scribere nesciant: & cap. 11. statuitur conferendos esse minores Ordines iis quis saltem Latinam linguam intelligant: & in cap. 13. vt Subdiaconi & Diaconi ordinentur, in minoribus Ordinibus iam probati, ac literis & iis quę ad Ordinem exercendum pertinent instructi: & cap. 14. vt ad presbyteratum assumantur qui ad populum docendum ea quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, atque ad sacramenta administranda, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur; & sess. 22. cap. 2. vt qui ad Episcopatum assumendus est in vniuersitate studiorum, magister siue doctor, aut licentiatus re sacra Theologia, vel iure canonico, merito sit promotus: aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus alios docendos ostendatur.

Tertio notandum est: Concilium Triden. hæc definiendo nõ inducere irregularitates quæ nascantur ex defectibus illius doctrinæ, quam exigit ad vnumquemque Ordinem. Primo, quia nullo vtitur verbo prohibitiuo, *nisi loquendo de prima tonsura*, per quod insinuet se irregularitatem imponere ob talis doctrinæ defectum. Deinde si irregulares essent qui promouentur ad quemque Ordinem sine doctrina ad eum requisita per Concil. ipsum, pari ratione essent quicumque deficerent in aliquo ex iis quæ idem Concilium in iisdem locis ad Ordines similiter requirit, sique in infinitum multiplicarentur irregularitates, quod est incongruum. 36.

Itaque defectus doctrinæ constituens irregularitatem est solus ille, qui hominem denominat illiteratum (quia de hoc tantum memorata iura expressam mentionem faciunt) atque adeo illiteratum penitus: vt ad cap. Illiteratos, dist. 36. glossa interpretatur. Quo nomine significari eum qui nunquam grammaticam audiuit, deduci potest ex c. fin. De ætate & qualitate: vbi de quodam qui, *quoniam illiteratus erat*, depositus fuit: dicitur quod nunquam de grammatica didicisset, nec Donatum legisset. Adeout illi qui aliquo modo in literis versati sunt, etiamsi non multum profecerint, nõ videantur illiterati censendi, sufficienter ad irregularitatem: præsertim quando in illis, quod imperfectum est scientiæ, supplet perfectio charitatis, ex cap. Nisi cum pridem, De renunc. §. Pro defectu.

Quarto notandum est: cum talis est defectus doctrinæ in vnoquoque Ordine, & officio: vt ordinatus non possit propter ignorantiam fungi suo munere: tunc & qui ordinatur & qui ordinat peccare mortaliter: atque si periculum sit de aliqua irreuerentia in vsu Ordinum, vt in celebratione Missæ, teneatur ordinatus ab illo abstinere sub pœna peccati mortalis: quia ratio naturalis dictat, diuina esse reuerenter, digneque administranda.

Vnde intelligimus quatenus admittendum sit quod Maiolus habet in lib. 1. de irregular. cap. 32. nu. 13. defectum literaturæ indispensabilem esse. Id enim verũ est habito respectu ad Ordines eos, qui vt debite exerceantur, doctrinam requirunt: quia enim impedimentum eorum exercendorum in illiterato, est de iure naturali, Papa non potest super eo dispensare. Habito respectu vero ad eos Ordines quorum rectus vsus non habet necessariam doctrinam: sed sufficere potest quod quis correcte legat: vt cum talis vsus non habet adiunctum onus docendi populum, aut conficiendi vel conferendi sacramenta (velut vsus minorum Ordinum) aut cum ante tempus vtendi Ordinibus susceptis comparabitur literatura sufficiens ad eorum debitum vsum: tunc, quia in illiterato impedimentum exercendorum Ordinum est tantum irregularitas de genere impedimentorum Ecclesiasticorum, Papa potest super eo dispensare: sicut super cæteris Ecclesiasticis impedimentis: quamquam ex Nauar. in cit. num. 205. id non solet, & merito. 37.

De irregularitate prouenente ex carentia vsus rationis.

SECTIO II.

38. DE irregularitate ex defectu vsus rationis quæ imponitur in cap. Infames, 6.quæst.1. notandum est primo, eos qui omnino carent vsu rationis, vt amentes, non tam esse irregulares, quam naturali, diuinoque iure ineptos ad Ordines iuxta antedicta tract.1.num.30. Qua de causa merito monet Nauar.loco cit.versu 4. neque Papam posse cum talibus dispensare. Nam cum susceptio Ordinis sit actus quidam moralis, requirit ex sua natura, liberum voluntatis consensum, qui sine deliberatione esse nequit; nec deliberatio sine vsu rationis, ita vt merito iudicetur cõtra naturam esse, vt is qui omnino destituitur rationis vsu, ad Ordines promoueatur: præsertim cum omne quod alienata mente agitur, fletu potius dignus sit quam Ecclesiastici Ordinis honore: argumento cap. Quamuis sit triste.7.quæst.1.

39. Porro nemo qui amens aliquando fuit, statim atque ad se redierit, liberatur impedimento recipiendi vel exercendi Ordines, quasi cessante causa cesset & effectus: sed manet irregularis, per cap. Maritum, distinct.33. vbi is qui aliquando in furiam versus insaniuit, id est, furiosus, lunaticus aut epilepticus fuit, & à fortiori is qui plene amens fuit (etiamsi promotus non deponatur, ex memorato cap. Quamuis) prohibetur promoueri. Ratioque esse potest, quod ordinarie illi qui semel amentes fuerunt, vix soleant sic conualescere, quin interdum in eamdem amentiam recidant. Quocirca iuxta cap. Nuper, 7.quæst.2.in fine, triginta diebus probandi sunt: atque per cap. Communiter, distinct.33. non ante permittuntur sacris altaribus ministrare, quam vnius anni spatio per discretionem Episcopi inueniantur sanitatem mentis recuperasse. Ex quibus verbis aduerte colligi, eum annum esse numerandum ab illo tempore quo recuperata est integra mentis sanitas: non autem ab eo quo cœpta est recuperari. Quia vero tale negotium discretioni Episcopi committitur, dici potest cum D. Anton.3.*par. tit.*28. *cap.5.sub finem, & Rosella verbo, Vitiatus corpore, atque Tabiena verbo, Corpore vitiatus sub finem*: tempus talis probationis positum esse in arbitrio Episcopi: qui pensatis sufficienter conditionibus morbi, & personæ (& præsertim iudicio medicorum habito, quod ita sit recuperata sanitas vt dubitari de inceps non debeat de relapsu) statuat num citius, aut tardius, debeat admittere ad Ordines, aut ab eis excludere liberatum ab insania.

40. Intelligenda autem sunt hæc de eo, qui in veram amentiam incidit ex Nauar. *in Enchir.cap.*25. *num.*72. nam si quis ob inualescentem febrim deliret, aut insaniat, sublata febre, ac cessante delirio, & insania; nihil obstabit, quin possit statim promoueri; vt communem receptumque apud omnes vsum obtinere habeat Maiolus in lib.2. De irregulitate cap. 13.num.6. Vbi addit ipsum de quo agimus impedimentum amentiæ congruere quoque posse iis, quos stolidos, bardos, aut hebetes vocant; argumento cap. Petrus, distin.39. Licet interdum populus adeo sylueſtris sit, vt crassioris ingenij, & hebetioris sensus hominem, propter digniorum penuriam & necessitatem, non sit indignum illi præfici in sacramentorum administratione: præsertim cum stoliditas & hebetudo non pertineant ad priuationem vsus rationis, sed solum ad tarditatem, & obtusam conditionem mentis, ita vt aliquam docilitatem secum patiatur.

41. Notandum est secundo, præter veram amentiam dari certum defectum vsus rationis, quo irregularitas inducitur; qualis est in furiosis, lunaticis, & epilepticis, seu caduco morbo laborantibus, qui irregulares constituuntur per cap. Maritum, & cap. Communiter, distinct.33. De quibus plura Maiolus in citato lib.2.c.14.15.16. sed ad Confessarij institutionẽ obseruasse sufficiet in talibus, *si Sacerdotes sint*, admittendis ad ministerium altaris, cum penitus conualuisse dicuntur, seruandum esse idipsum quod secundum canones paulo ante de n ente captis indicatum est: nempe triginta diebus faciendum esse periculum de recuperata sanitate, & à tempore penitus recuperatæ sanitatis expectandum esse vnum annum (aut certe plus, vel minus, prout Episcopus arbitratus fuerit) antequam admittatur.

Adde seruandas esse quoque sequentes conditiones. Prima, vt valde raro, velut semel in mense, aut rarius corripiantur tali morbo, nam si sæpius corripiantur, admitti prohibentur expresse, cap. Iti literis, 7.quæst.2. Secunda, vt ipsa correptio non sit valde vehemens; vt contingit cum est sine clamore, sine vlla spuma, sine magna, & horribili corporis agitatione: alioqui enim etiamsi semel tantum in anno talis vehemens correptio contingeret alicui, is non esset ad Missæ celebrationem admittendus, ex ante memorato cap. Communiter. Tertia, vt ex ea celebratione nullum scandalum (propter quod illam prohiberi patet, ex cap. Vsque adeo, distinct.33.) oriatur: vt fere fiet si duæ præcedentes conditiones adsint. Quarta, vt talibus celebrantibus adsit alius Sacerdos ieiunus, qui ipsorum vice totum Missæ sacrificium perficere possit si forte contigerit eos inter celebrandum morbo corripi. Hæc colligitur ex cap. Illud, & ex cap. Nihil, 7.quæst.1.]

Ex quibus inferre licet quod Maiolus sub finem 16.cap. citati habet: eos qui patiuntur leues affectiones inducentes defectum vsus rationis, vt vertiginem, syncopem, deliquiumve animi, aut similes, non impediri à celebratione Missæ, etsi temere se illi ingerere non debeant, sed alium Sacerdotem habere, qui mysteria, si oporteat, vice ipsorum perficere possit. Immo nec impediri à susceptione Ordinum, nisi Medicorum iudicio talis esset vertigo quæ morbi caduci prænuntia, ipsum imminere significaret; aut certe nisi simul magna esset, & satis frequenter contingeret: vt amplius, quam quater in anno: quo casu susceptioni obstaret periculum imminens scandali populi, & irreuerentiæ Sacramenti. 42.

De ea Irregularitate qua dæmoniaci, & ea qua Neophyti ab Ordine reijciuntur.

TErtio notandum est: Dæmoniacos expresse definiri irregulares in cap. Communiter, distinct.33. Quamuis autem de promotis tantummodo loqui videatur, prohibendo ne audeant sacris altaribus ministrare, vel temere sacramenta diuinis se ingerere: tamen quia (vt habet propositio recepta) Quidquid deijcit promotum, multo magis impedit promouendum: intelligi debet etiam de promouendis: præsertim cum dæmoniaci ipsi ex cap. Clerici, ead. distinct. non modo ij qui adhuc sunt vexationibus dæmonis obnoxij, sed etiam effectu ab eis omnino liberi, ad sacros Ordines promoueri non possint, etiamsi possint ad minores: vt deduci potest ex eiusdem capituli verbis illis; Si ad superiorem sacri regiminis gradum ascendere non possint] quæ quidem tantum indicant prohibitionem susceptionis Ordinis maioris. Porro eos qui iam initiati sacris Ordinibus vexantur à dæmonibus, non esse admittendos ad altaris ministerium quousq; vnius anni spatio per discretionem Episcopi inueniantur ab ea vexatione liberati, expresse habetur ex citato cap. Communiter. Aduerte vero per synodum sextam generalem Constantinop. can.60. eos qui se dæmoniacos esse simulant, etiamsi non sint, perinde subijci irregularitati, ac eos qui à dæmone vere correpti sunt. 43.

De Neophytis demum, seu Saracenis, Iudæis, aut Paganis recenter conuersis, aut baptizatis recenter (id est nondum expletis decem annis in vera fide post susceptũ baptismum, *ex Nauar.cap.*27 *nu* 205. *argumento cap. Eam te, De rescriptis*) quod irregulares sint, constat ex illis verbis D. Pauli prioris ad Timoth. cap.3.*non Neophytum*: & ex distin. 48.cap.1.& 2. Cuius irregularitatis causam adfert ibidem Apostolus, nec in superbiam elatus incidat in laqueum diaboli. Altera causa in cit.cap.1.insinuatur, quod alios docere nesciat, qui ipse non didicit. Adde quod habetur in cap. Miserum, distin.61. miserum sit eum fieri magistrum, qui nunquam fuit discipulus: eumque summum Sacerdotem fieri, qui in nullo gradu vnquam obsecutus est.

Quamquam tamen in Neophyto nonnunquàm tanta apparet charitas, humilitas, & eruditio in ijs quæ ad finem pertinent, vt sine dilatione longa possit, immo debeat cum ipso dispensari, si id necessitas Ecclesiæ exigere videatur

vt exemplis beatorum Nicolai, Seueri, & Ambrosii docetur eadem distin. 61.cap.Statuimus, Quod & in sequenti cap. confirmatur his D.Ambrosii verbis, Neophytus prohibetur ordinari ne extollatur in superbiam; sed si non deest humilitas competens sacerdotio, vbi causa non adhæret, vitium non imputatur. Vide Couarr. ad Clemen. Si furiosus, 1. par. §. 2. num. 7. & 8. In istiusmodi autem irregularitate vt & in præcedentibus prouenientibus ex animæ defectibus, solus Papa dispensare potest, prout Nauar. sub finem citati num. 205. expressit. Nec enim sunt de numero earum, quarum dispensatio est à iure Episcopis concessa, de quibus dictum est in præced. cap. 3. sect. 4.

CAPVT V.

De secunda specie Irregularitatis, quæ est ex defectu corporis.

SVMMARIVM.

44 *Ratio generalis iudicandi de irregularitate ex defectu corporis.*
45 *Talis defectus vel est membri, vel morbi corporis, de cuius sufficientia ad irregularitatem iudicare est Episcopi.*
46 *Obseruanda in genere de membri defectu inducente irregularitatem.*
47 *De eo qui sua culpa patitur eiusmodi defectum.*
48 *De eo qui in eum incidit post susceptum Ordinem.*
49 *Defectus inducentes irregularitatem ex parte capillorum, aut oculorum.*
50 *Ex parte aurium, auricularum, aut nasi.*
51 *Ex parte labiorum, aut dentium, aut linguæ, aut faciei.*
52 *Ex parte dorsi, aut pectoris, aut genitalium.*
53 *Ex parte manuum, quatenus defectus inducat irregularitatem.*
54 *Quando claudicatio inducat irregularitatem.*
55 *Morbus inducens irregularitatem & specialiter de lepra.*
56 *De psora & lue Venerea.*
57 *De hydropisi podagra, chiragra, & quibusdam febribus & doloribus capitis.*
58 *De paralysi, horrore bibendi vinum, & languore stomachi.*
59 *Duo circa istiusmodi irregularitates obseruatione digna.*

44 DE hac per cap. penult. & vltimum, De corporibus vitiatis, & per cap. 2. De Clerico ægrotante, statui potest generalis propositio quam habent D. Anton. 3. *par. tit.* 28. *initio quinti capitis*, atque alii quorum Couar. meminit. *ad Clement. Si furiosus* 1. *par. initio cap.* §. quamque ex Panormit. ad præcitatum cap. 2. num. 2. refert. Nauar. *in Enchir. cap* 27. *num.* 200. Eum corporis defectum inducere irregularitatem, cui coniuncta est inhabilitas ad officium Ordinis exercendum, vel deformitas notabilis, quæ populo scandalum, aut horrorem inducat.

Aduerte autem ex eodem Panormit. in sequen. num. 4. defectum corporis irregularem facere tantummodo quoad officium illud Ordinis, ad quod exercendum reddit ineptum: sic enim defectus duorum digitorum cum medietate palmę impedit quidem Sacerdotem ne Missam celebrare possit, non item ne alia officia Sacerdotalia exercere, vt confessiones audire: per expressum textum in memorato cap. 2. Quod ex eodem, Nauarrus loco citato addens: ita restringendum putat, vt id verum sit, quando quis talem defectum non incurrit sponte, aut sua culpa. Item quoad iam ordinatos, & non quoad ordinandos. Cui fauet quod idem capitulum 2. quo Panormit. nititur, aperte loquatur de Sacerdote qui sine sua culpa, & postquam ad sacerdotium promotus fuerat, in defectum memoratum incurrerat. Fauet etiam ratio; quia in eo qui sponte aut culpa sua defectum patitur, cessat excusatio: neque Ordinis collatio fit ad vnum officium ipsius, & non ad alterum: adeo vt ille qui ob impedimentum exercendi aliquod officium Ordinis ab eius susceptione arcetur, simpliciter arceri censeatur.

45 Cæterum omnis eiusmodi corporis defectus, quo irregularitas inducitur, vel est defectus alicuius membri, id est, partis humani corporis officium per se distinctum habentis, *prout explicat Nauar. in sequenti num.* 206. vel est aliqui corporalis morbus: de quo cum dubitatur sitne talis qui Ordinis executionem impediat aut scandalum gignat, Episcopi est determinare: vt omnes qui hac de re tractant consentire ait Couar. ad Clemen. Si furiosus, par. 1. initio, num. 5. & confirmatur ex cap. 2. de corpore vitiato, vbi Pontifex quod de macula in oculo obiiciebatur cuidam tanquam de impedimento obtinendi Episcopatum, iudicium relinquit Archiepiscopo ferendum cum concilio suorum suffraganeorum.

Nota vero ex D. Anton. 3. *par. tit.* 28. *cap.* 5. in tali determinatione consilium Episcoporum ita necessarium esse, vt si ipsum non adhibeatur, illa nullius momenti sit: cum non fiat secundum summi Pontificis præscriptum. Quamquam si adhibito consilio Archiepiscopus secus quam idipsum consilium iudicet atq; determinet, non quidem ex sola animi libidine, sed quia id iustum sibi videtur (quandoquidem ad illius tantum instructionem consilium exigitur) existimat Panormitanus ad citatum cap. 2. De corpore vitiatis, talem determinationem esse validam: itaut determinatus irregularis debeat pro dispensatione recurrere ad Papam, qui solus eam dare potest super irregularitate ex defectu corporis; vt Nauarr. cap. 27. nu. 200. docet. Determinatus vero non irregularis possit sine dispensatione promoueri. Quod idem iudicandum videtur de determinatione Episcopi non admittentis vel non sequentis consilium eorum qui in tali difficultate vices suffraganeorum supplere possunt: nisi communis patriæ consuetudo præscripta aut speciale priuilegium aliud fera.

De Irregularitate ex defectu membri vniuerse.

SECTIO I.

46 ATque de membri defectu inducente irregularitatem hęc in genere obseruanda occurrũt. Primum est: Eum non tantum consistere in mutilatione qua quis priuatur membro, vt ille cui abscissa est manus, vel effossus oculus: sed etiam in debilitatione, qua quis habet quidem membrum integrum, sed inefficax & inutile: vt is qui manum habet aridam, vel oculum orbatum visu. Ratio in promptu est quoniam ex ea debilitatione perinde sequi potest inhabilitas ad exercendum officium Ordinis atque ex abscissione.

49 Secundum est: Defectum membri necessarii ad executionem Ordinis, vel qui habet coniunctam deformitatem notabilem, inducere irregularitatem: tam in eo qui sine sua culpa, quam in eo qui cum sua culpa eum contraxit, iuxta cap. 2. De Clerico ægrotante: atque adeo totum titulum de corpore vitiatis. Et ratio est: quod talem defectum non prouenire ex propria culpa, non obstet quin vere sit impedimentum exercendi Ordinis.

Tertium est: Defectum membri, quod nec est necessarium ad executionem Ordinis, nec annexam habet notabilẽ deformitatem, non reddere irregularem eum, cui sine propria culpa contingit: vt censetur contigisse ei qui vacans rei licitæ, casu sibi ipse, aut chirurgus propter valetudinem, aut alius absque propria sua culpa, tale membrum abscidisset. Istud constat ex cap. Qui partem, & aliquot sequentibus, distinct. 55. Ex cuius capituli glossa prima adde, eamdem esse rationem si quis præscinderet sibi digitum superfluum aut aliam partem superfluam, ac si præscinderet sibi vngues, aut dentes nimis longos: dummodo, *vt monet Angelus verbo Corpore vitiatus nu.* 1. talis præcisio fieri possit sine deformitate corporis.

47 Quartum est: defectum membri, irregularem efficere eum cui cum peccato contingit, ex cap. Maritum, distinct. 33. vbi statuitur non promouendus is, qui semetipsum abscindens, aliquod membrum indignatione, vel timore siue iusto siue iniusto superatus truncauerit. Quod intellige, ex Couar. *ad Clement. Si furiosus* 1. *parte initio, num.* 5. *in fine*, etiamsi membrum sit occultum, nec suo defectu inducat notabilem deformitatem, nec etiam necessarium sit ad executionem Ordinis: vt pudenda de quibus est textus expressus distin. 55. cap. Si quis abscideritit, & cap. Si qui. Etiamsi item non à seipso sed ab alio mutilatus sit sua culpa: nempe quia

iussit,

iussit, aut rogauit sibi membrum abscindi; aut quia rei illicitæ dans operam, illud casu perdidit: argumento cap. Presbyterum, & cap. Continebatur, De homicidio. Ita habet Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 198. vbi etiam vult idem esse sentiendum de eo, cui ab inimicis in pœnam alicuius sui delicti, membrum fuerit abscissum. Cuius contrarium *in verbo Corpore vitiatus*, indicat Angelus *n.* 1. cum absolute dicit mutilatum nõ sponte ab inimicis, irregularem non esse. Quod confirmari potest ex cap. Si quis 2. & 3. citatæ distinct. 55. vbi de ijs quos inuitos, domini aut barbari castrauerint, absolute statuitur non esse irregulares, si alias digni sacris Ordinibus inueniantur.

Possumus autem distinctione vti, vt sententia Angeli locum habeat, quando delictum est occultum, Nauarri vero, quando est manifestum: quia tunc saltem ratione infamiæ irregularem efficit. Quo modo idem Nauar. ibidem interpretatur illud, quod per antecitatum cap. Qui partem, is irregularis est, qui notorie per indignationem sibi abscidit membri partem, cuius defectus non adimit facultatem naturalem bene celebrandi: interpretatur inquam, vt talis irregularitatis causam constituat non membri defectum, sed notorietatem peccati quod commissum est abscindendo.

48. Quintum est: Eum qui mutilatus est post acceptum Ordinem, arceri quidem ab executione illius actus; in quo est opus vsu membri quo mutilatus est: reliquos tamen exequi posse, vt si Sacerdoti abscissa sit manus, Missam celebrare non potest quidem, sed potest confessiones excipere, concionari, funeralia agere, ex Panorm. ad c. 2. De clerico ægrotante, omnesq; fere pro regula id tenere, habetur ex Couar. *in nu. quinto ante citato.*

Sextum est: Quod dicitur de membri defectu, dicendum quoq; esse de excessu. Nempe membrum superuacaneum, aut nimis grande, si reddat inhabilem ad celebrandum, saltem sine notabili horrore, deformitate, aut scandalo, irregularitatem inducere, prout expressit Nauar. *in Enchir. c. 27. num. 200 versu 6.* & confirmatur ex regula initio huius capitis proposita, in qua nomen defectus sumitur pro vitio corporis: quod consistere potest tam in superabundantia partium eius, quam in earum penuria.

46.

De irregularitate ex defectu membri specialiter.

SECTIO II.

49. IN specie de irregularitate ex defectu membri per ea quæ vniuerse dicta sunt proxime, ista statui possunt. Cum humanum corpus distinguatur in caput, thoracem, & artus: ex parte capitis posse irregularitatem contrahi 1. ratione capillorum decidentium, si infamiam adferant incontinenter expletę libidinis, aut nimiam deformitatem gignant, ex qua horror aliquis sequatur.

Secundo, ratione oculorum: primo. cũ quis caret vtroque oculo, vel vtriusque vsu, seu cum quis cæcus est. ex 77. Canone Apostolorum, & ex cap. Hinc etenim, distin. 49. Nam vsus oculorum necessarius est ad celebrationem Missæ. Quod impedimentum maximum quidem est; non tamen tantũ, quin Papa aliquando in eo dispensare possit, etiam ad Sacerdotium, & ad Episcopatum propter eximiam sanctitatem, & doctrinam eius qui eo laborat, Ecclesiæque vtilitatem, vt confirmant exempla Didymi Alexandrini, & aliorum *de quibus Maiolus lib. 1. cap. 20.* Deinde cum quis altero oculo caret: vt post Archidiaconum per cap. Si Euangelica. distinct. 55. definiunt D. Anton. 3. *par. tit. 28. cap. 5. & Rosella verbo Vitiatus corpore nu. 2.* ob deformitatem scilicet quæ sequitur carentiam talis membri eminentis.

47. Aduerte vero non esse in hac re idem iudicium de eo qui caret vsu oculi, ac de eo qui caret oculo: ita vt possimus concedere cum Nauar. *in Enchir. cap. 17. num. 199.* illum qui solummodo caret vsu oculi dextri, non item ipso oculo, & sufficienter videt oculo sinistro, non esse irregularem: nec item illum qui solummodo caret vsu oculi sinistri (quem vocant oculum Canonis, eo quod maxime seruiat ad legendum Canonem in Missa) si tantum valeat oculo dextro, vt sine nimia & indecora faciei conuersione ad populum, possit commode legere Canonem in Missa. Ratio est: quia in citato cap. Si Euangelica, sermo est de oculi carentia in eo cui erutus est. Id quod non est interpretatione extendendum ad carentiam visus. quæ est sine scandalosa deformitate. Nam vt habet regula 15. iuris in 6. Odia restringi & fauores conuenit ampliari.

Tertio, ratione aurium vel auricularium, irregularitas contrahitur cum quis vtraque aure surdus est, per supracit. 77. Canonem Apostolorum. Vbi aduerte, quia is defectus 50.
eueniens post ordinationem, priuat quidem exercitio Ordinum in quo necessarius est auditus, non autem in quo necessarius non est: Sacerdotem factum surdum, non posse quidem audire confessiones; posse tamen Missam submisse celebrare. Dico, submisse, quia non videtur admittendus ad celebrandam Missam solemnem in Ecclesia: quia potest facile risum excitare, faciendo aliquid extra tempus. Cum vero surdaster est, seu cum vel difficile audit, vel altera tantum aure surdus est, nullo iure, *inquit Maiolus lib. 1. cap. 25.* prohibetur promoueri. Præterea cum quis caret vtraque, vel altera auricula, irregularis censendus est ob nimiam deformitatem apparentem. Atque si auriculam perdidit sua culpa, vt dimicans in duello, vel per sententiam Iudicis, vel quia ex ira, & indignatione illam sibi abscidit, nullo modo esset dispensandum cum eo ad Ordinum susceptionem, vel susceptorum exercitium, vt in eodem loco Maiolus confirmat argumento cap. Maritum, distinct. 33. & cap. Qui partem, distinct. 55. Sin absque sua culpa perdidit, potest cum eo dispensari, maxime ad exercitium susceptorum Ordinum.

Quarto ratione nasi irregularitas incurritur, cum quis caret naso: ob maximam nimirum deformitatem, quæ sequitur ex defectu eius partis à qua maxime pendet faciei venustas. Efficitur enim quis ineptus ad susceptionem Ordinis & ad exercitium suscepti; non modo propter impedimentum actus, sed etiam propter impedimentum claritatis personæ: siue propter aliquam notabilem maculam, per quã obscuratur claritas personæ: qualis est abscissio nasi, vt D. Thomas expressit *in 4. distinct. 25 in fine secundæ quæstionis.*

Quinto, ratione labiorum, irregularitas incurritur, cum 51.
alicui abscissa labia, aut aliquo morbo penitus corrosa: tum quia in eo potest esse magna deformitas, quæ horrori sit: tum quia non posset absque periculo effusionis, sanguinem Christi sumere; itaut par sit ratio in eo atque in plerisque aliis de quibus antea dictum est, vt bene ait Maiolus *lib. 1 cap. 23.*

Sexto, ratione dẽtium, multi *quorum meminit Maiolus ibidem cap. 24.* argumento cap. Qui partem, distin. 55 volunt irregularitatem incurri, cũ quis per in dignitationẽ, aut dando operam rei illicitæ sibi dentẽ euulserit, an euelli fecerit: si eo modo, *per indignationem inquam*, factam esse notorium sit. Sed contrarium non caret probabilitate quia defectus dentium nec impedit actus Ordinum, nec notabilem deformitatem inducit. Vnde carere dentibus etiam omnibus ex se non inducere irregularitatem communis sententia est, quam idem author initio eiusdem cap. admittit. Deinde in memorato cap. Qui partem, sermo est de eo qui sibi abscideret partem digiti: vnde interpretatio illius facta cum extensione ad eum, qui sibi dentem eruit, latior est in materia odiosa; quia defectus digiti inter manifestos; & dentium, inter occultos ponitur: quo fit vt ex hoc non sumatur perinde ac ex illo deformitatis ratio.

Septimo, ratione linguæ irregularitas incurritur, cum quis omnino mutus est, siue quia non habet linguam, siue quia non habet illius vsum, per 77. Canonem Apostolorum. Similiter cum quis tam grandem patitur linguæ nodum, vt vix verbum integrum efformare possit, iuxta D. Thomam 3. *par. quæst. 82. sub finem*: Et ratio est, quod talis quoque defectus reddat impossibilem saltem moraliter, Ordinis executionem.

Postremo ratione totius faciei incurritur irregularitas. Nam etsi Dominus noster Ioan. 7. præcipiat nè secundum faciem iudicemus: tamen cum quis habet faciem maculis, aut cicatricibus sic deturpatam, est ve vultu adeo fœtido, aut vergente ad monstrositatem, vt aspicientibus, risum aut horrorem facile mouere possit, irregularis esse censendus est: quia vt habet D. Thomas *in 4. distinct. 25. sub finem se-*

cundæ quæstionis: promotioni ad Ordines requiritur, non quidem de necessitate sacramenti, sed tamen de præcepto, personæ claritas, quæ per faciem deturbatam maxime obscuratur.

52. Ex parte autem thoracis irregularitas incurri potest. Tum ratione dorsi, cum quis est gibbosus, prout expresserunt D. Anton. *par. 3. tit. 28. ca. 5. & Rosella verbo, Vitiatus corpore, n. 2.* Tum ratione pectoris, cum quis illud habeat turgidum, vt is qui regibber vocatur: Tum ratione ventris, vt cum quis ex crapula, vel otiositate est ventre præturgido, & præpingui: quod vtrumque Maiolus expressit illud in cit. cap. 19. & hoc in præced. cap. 17. Temperanda autem sunt hæc conditione, si adsit notabilis deformitas, aut impedimentum tractandi sine periculo sanctam Eucharistiam.

Tum demum ratione genitalium, tam in illo qui iis caret, quam in eo qui illius abundat. Cum vero possit carere dupliciter, vel sua culpa: vt si nulla ægritudine compellente seipsum absciderit, aut abscindi fecerit: vel sine sua culpa, vt si à natura mutilus sit, vel à domino abscissus, vel ob ægritudinem seipse abscindi fecerit, aut cum esset peritus in ea re, aliusque deesset, qui posset, semet vrgente ægritudine absciderit: ex priore carentia incurrit irregularitatem per cap. Qui in aliquo, distinct. 51. & cap. Si quis 1. & 3. distinct. 55. non item ex posteriore, per 21. Canon. Apostolorum, & citatum cap. Si quis 1. & 3. & cap. Qui partem, eadem distinct. Neque excusari ab istiusmodi irregularitate eum qui conseruandæ castitatis gratia seipsum absciderit, argumento est: quod per memoratum cap. Si quis 1. ea generaliter imponatur abscindenti sibi virilia, eo quod sit homicida. Hæc enim ratio perinde in eo, ac in aliis locum habet. Neque ipse excusatur timore amittendæ castitatis: quia per cap. Maritum, distinct. 33. irregularis est etiam is, qui timore iusto quodcumque membrum sibi absciderit.

Ex abundantia autem genitalium irregularitas nascitur in hermaphroditis, qui vtroque sexu præditi sunt. Si enim corpore vitiati, ne quidem ordinati ministrare debent, argumento cap. Illiteratos distinct. 36. & cap. Hinc etenim, distinct. 49. nec debebit hermaphroditus patiens vitium corporis propter quod nec ad testimonium ferendum simpliciter admittitur, ex cap. Si testes 4. quæst. 5. §. Hermophroditus iuncta glossa ibidem. Atque istud quod de hermaphroditis dicitur, dubium non est esse dicendum de aliis naturæ monstris. Et confirmatur: quia si omnia deformitas corporis, quantumuis sit absque monstrositate, sufficiat ad quem impediendum ne possit promoueri: multo magis sufficiet monstrositas: cum monstra ordinarie adeo deformia sint, vt horrori sint inspicientibus.

53. Ex parte denique artuum irregularitas incurri potest ratione brachiorum, manuum, & illorum digitorum, qui sunt necessarii ad exercendum actum aliquem Ordinis. Si quis enim illis careat, vel illa habeat quidem integra, sed ad vtendum inefficacia, promoueri nequit: ex cap. Qui in aliquo, distinct. 51. & ex cap. 2. De Clerico ægrotante. Quamquam talis proprie loquendo, non est dicendus irregularis, cum impedimentum habeat de iure naturali ob impossibilitatem executionis. Exemplo igitur esse poterit is cui brachia, vel manus aut digiti ex diminutione adferunt deformitatem, vel periculum in Eucharistiæ contrectatione, iuxta cap. 1. De corpore vitiatis. Ad quod genus Maiolus *lib. 1. cap 14. num. 8. & lib. 2. & 24. in fine*, reuocat eum, qui manibus est ita tremulis, vt defectus eius scandalo sit populo, vel antea dictum periculum adferat.

Hic obseruandum est primo, irregularem esse eum, cui vel solus vnguis deficit, defectus illius notabilem deformitatem habeat, vel faciat ne sacra hostia recte frangi possit, ex cap. vltimo, De corpore vitiatis. Id quod vsuuenit præsertim, cum defectus est in pollice. Secundo, quod attinet ad eos digitos, qui non sunt necessarii ad perficiendum actum Ordinis: si quis sua culpa, vt ex indignatione, sibi eorum aliquem siue in totum, siue etiam, quoad partem absciderit. aut abscindi fecerit, vel aliter sua culpa perdiderit: irregularitatem esse ob deformitatem: aut etiamsi deformitas desit, ob infamiam, quando notorium est ipsum sua culpa pati eum defectum. Quæ doctrina est Innocentii ad cap. Significauit, De corpore vitiatis: cui fauet cap. Qui in aliquo distinct. 51. & cap. Qui partem, distinct. 55. Si quis autem non sua culpa, sed casu, vel ob ægritudinem, aut inimicorum malitiam perdiderit aliquem talem digitum, excusari ipsum ab irregularitate, per cit. cap. Qui partem, etiamsi perdiderit in totum, iuxta cap. Lator, eadem distinct. 55. In quo licet expressa mentio sit de digitio manus sinistræ: tamen glossa ibidem pari ratione intelligendum vult de digito manus dextræ, dummodo absit magna deformitas. Tertio, illum qui habet indicem, & medium digitum coniunctos sub vno communi vngue irregularem esse: vt Maiolus, in cit. cap. 14. nu. 14. notat ob deformitatem, & difficultatem tractandi Eucharistiam. Dictum est sub vno cõmuni vngue, quia in eo qui haberet coniunctos sub distinctis vnguibus, multo minus impedimentum esset, & periculum contrectandæ Eucharistiæ: adeout posset ad altaris ministerium admitti, prout D. Anton. 3. *par. tit 28. cap. 5.* attigit, & memoratus author statuit.

Ratione aliorum artuum incurritur irregularitas, primo, 54.
si quis ita claudicet vt sine scipione ad altare ire nequeat, vt habet glossa ad cap. Si quis in infirmitate, distinct. 55. quod consuetudine receptum esse, notat D. Anton. loco cit. & confirmat per cap. Disciplina, distinct. 45. & cap. Nullus Episcopus, De consecr. distinct. prima. Cuius verba sunt, Nullus Episcopus, aut Presbyter: seu Diaconus ad Missarum solemnia celebranda præsumat cum baculo introire. Vnde glossa ad verbum, *Cum baculo*, infert, quod non debeat promoueri in Presbyterum, is quis sine baculo non potest sustentare se in altari. Intelligendum est autem, etiamsi quis defectum eum patiatur sine sua culpa, quandoquidem respectu quoque illius incommoda locum habent. Quamuis autem alios claudos consuetudo ab irregularitate immunes esse ostendat, prout idem D. Anton. tangit: nihilominus tamen ratione scandali vix videntur in eorum numero censendi illi, quorum claudicatio est valde ridicula, vel cum ea neruorum contractione, quæ non patiatur ipsos genua tantillum flectere.

Secundo, incurritur irregularitas: si quis culpa sua claudus efficiatur: generaliter enim ex Tabien. *verbo Corpore vitiatus, circa principium*, per cap. Pœnitentes, & cap. Qui partem, distinct. 55. irregularis est quicunque sua culpa in aliquo membro vitiatus est: saltem cum infamia.

Tertio incurritur irregularitas, si quis est crure penitus abscisso aut ita contracto, vt pede ligneo sit ei opus. Cui, vt Maiolus *libro 1. cap. 18.* ait, dispensatio vix concedenda est. Quam tamen regularibus concedere, permissum est Episcopo, vt ex Hostiensi habent in verbo, Corpore vitiatus, Sylu. *in fine*, Tabiena circa principium, & Rosella verbo, Vitiatus corpore, num. 2. circa medium. Addens id quoque posse Prælatos eorum, si iam professi ac promoti fuerint, quando superuenit eis necessitas vtendi pede ligneo.

De irregularitate ex morbo corporali, tam vniuersè, quam specialiter.

Sectio III.

De morbo autem corporali, hoc vnum in genere obseruandum est, quod Nauar. attigit *in Enchir. cap. 27. num.* 55.
202. Omnem, & solum eum irregularitatem inducere, qui siue sit in toto corpore, siue in aliqua eius parte, talis est vt inducat in eptitudinem, aut inhabilitatem ad vsum Ordinum, vel faciat vt Ordo non sine scandalo & horrore populi exerceatur. Huiusmodi sunt: primo, lepra, qua qui laborat, per cap. De rectoribus, cap. Tua nos, De Clerico ægrotante, remouetur ab exercitio ordinum, & consequenter ab eorũdem susceptione repellitur. Ingenerat enim is morbus quemdam horrorem: & cum per contagionem alii facile eo inficiantur, reddit exosum infirmum, vt non possit sine populi horrore, & scandalo in exercitio Ordinum versari, etiamsi morbus non sit adhuc grauis quia facile crescit, difficilimeque curatur. Quanquam, vt Tabiena monet, *verbo Corpore vitiatus num. 4* post D. Thomam *in 4. distinct. 9. art. 4. in fine*, potest leprosus iam promotus (quod idem pari ratione sentiendum est, de aliis infirmis, quos ob populi scandalum à receptione, & exercitio Ordinum arceri

dicetur

dicetur deinceps) susceptum Ordinem exercere in occulto, aut inter alios leprosos: nisi forte manus, aut labra haberet corrupta: aut tam grandis esset lepra vt sine periculo ministerium explere non posset. Promoueri autem non potest, ne quidem ad ministrandum in occulto, aut inter alios leprosos, vt notat Maiolus lib. 2. cap. 18.

56. Vbi addit ex eodem D. Thoma, idem ac de lepra in hac re iudicium esse de scabie quæ liberũ vsum manuum valde impedit, ita vt sacramenti contrectatio non sit tuta, qualis est ea scabies, quam medici psoram dicunt, ex atra bile sicut lepra originem trahens. Idipsum de lue Venerea: prout ad acres dolores habet adiuncta vlcera, per totum corpus diffusa, idem author in sequenti cap. 19. merito statuit propter magnam similitudinem, quâ talis morbus habet cum ipsa lepra: in eo, quod incurabilis sit, & cõtagione inficiat, scandaloque & horrori sit, etiam magis, quam lepra, hoc nomine, quod turpitudinem fœdæ libidinis vnde causatur, præ se ferat in conspectu hominum. Ideoq; illam etiam irregularitatem inducit, quam incurrunt Sacerdotes fornicarij, cum actus criminis ipsorum manifestus, ostensusque est, vt habet textus expressus in cap. Sacerdotes, distinct. 50. Adeo vt, ex eodem authore, quantumuis ei morbo deessent externa illa vlcera, sed adesset claudicatio, vel vocis debilitatio ob internam faucium, vel narium corrosionem, vel capillorum defluxio, vel aliquid simile inde proueniens, vnde vulgus scandalum pateretur, etiamsi æger de suo crimine pœnitentiam egisset, ipse nec posset promoueri, nec iam promotus Ordines susceptos exercere.

57. Secundus morbus irregularitatem specialiter inducens ex eodem Maiolo in sequenti cap. 20. est: tum phthisis: præsertim cum ex medicorum attestatione, periculum est ne halitu aut fœtore phthisici inficiantur alij, aut tussis reddat non tutam Eucharistiæ sumptionem: Tum etiam pestis, imo & pestis suspicio, donec ea purgetur, propter ingens periculum contagionis quod est in illa.

Tertius morbus, ex eodem in cap. 21. est podagra, & chiragra: illa quidem, quatenus ob eam non potest quis stans altari commode deseruire: vt censendus est, iuxta glossam ad cap. Si quis in infirmitate, distinct. 55. & Panormit. ad cap. 2. De Clerico ægrotante num. 3. qui sine baculo nequit ad altare ascendere. Hæc vero quatenus vsum manus ita impedit, vel deformem efficit, vt inde timeri possit scandalum propter deformitatem membri, aut sacramenti tractationem nõ securam, ob illius debilitatem: quibus de causis arcetur quis à celebratione Missæ, iuxta cap. Presbyterum De Clerico ægrotante.

Quartus morbus ex eodem Maiolo in cap. 22. est febris, quæ adeo vexat hominem, vt in eo sensuum officia non sint libera: grande enim periculum esset sacris ministeriis se in tali agitatione ingerere. Quamquam si febris non esset continua, sed intercalaris: quo tempore ea vacat, & liberum corpori vsum permittit, promoueri quis posset, aut promotus celebrare, si coadiutorem secum habeat, qui si febris inualuerit, possit succurrere, aut si opus sit, sacra ministeria perficere, argumento cap. Illud, & cap. Nihil, 7. quæst. 1.

Quintus apud eundem in cap. 23. est dolor capitis continuus, aut quasi continuus, quo quis angitur tam grauiter, vt nõ habeat liberum naturæ vsum ad exercenda Clericalia officia. Ob qualem dolorem Episcopo datur coadiutor in cap. Scripsit, & in cap. Qualiter, ead. quæst. 1. vnde intelligitur, quod posito eo impedimento, talis non fuerit in Episcopum promouendus.

58. Sextus ex cap. 24. est paralysis: qua membra corporis ita dissoluuntur vt suo vsu destituantur. Nam ea laboranti datur quoque coadiutor, iuxta cap. vltimum De Clerico ægrotante. Idem etiam, ob similem effectum dici potest de apoplexia, qua membra ita corripiuntur, vt ad agendum inutilia reddantur.

Pro septimo, idem Maiolus in cap. 25. ponit defectum abstemiorum illorum qui sic à vino abhorrent, vt illud nec bibant, nec bibere possint. Quales glossa ad cap. Ipsi Apostoli. 2. quæst. 7. ordinari nõ posse probat ex eo, quod Missam celebrare non possint, cum in ea omitti nequeat consecratio, sumpto que calicis, De consecrat. distinct. 2. cap. Comperimus. Maximum autem periculum est, ne si talis abstemius calicem consecret; illum abhorrente natura, non possit sumere, saltem sine periculo ægritudinis, vel sumptum euomendi. Quare ipse ponendus est in numero eorum qui inhabiles censentur ad Ordines.

Postremo loco in cap. vltimo ponit languorem stomachi adherentẽ notabile periculum euomendi sactam Eucharistiam. Quod periculum, ab eius perceptione arcere, patet ex cap. Si quis per ebrietatem, De consecratione distinct. 2. Vbi Eucharistiam euomenti, etiam per infirmitatem, pœnitentia imponitur. Adde ex tali quoque periculo nasci horrorem, ac scandalum populi.

Aduerte obiter non referre, quod de omnibus propositis morbis non habeatur specialis mentio in iure canonicõ: quia sufficit illos eam affinitatem habere cum iis, de quibus est specialis mentio, vt in vtrisque eadem plane cernatur ratio, & modus impediendi Ordinum vsum, adeo vt merito censeantur eodem iure comprehendi. Id enim est fundamentum generalis documenti, quod initio huius sectionis attulimus ex Nauarro. Qui in eodem num. 202. monet solum Papam in hac specie irregularitatis dispensare. 59.

Aduerte item circa irregularitatem ex defectu corporis: eo ipso quod ob illum quis censetur irregularis, tanquam ad sacerdotium ineptus, ipsum ad inferiores Ordines promoueri non posse, imo nec ad Clericatum, iuxta cap. Illiteratos, distinct. 36. Iam tamen promotum, ob superuenientem defectum non prohiberi exercere actus inferiorum Ordinum, imo & sacerdotij, ad quos iure naturæ aptus fuerit: neque enim Sacerdos qui amisit partem pollicis, nec potest hostiam frangere, prohibetur Epistolam ad Euangelium canere, vel confessiones audire, sicut prohibetur Missam celebrare. Vide Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 200. & Couar. ad Clement. Si furiosus, 1. par. in initio, num. 5. Cum hocque in sequenti num. 7. (vbi communem sententiam esse ait) adde in irregularitate quæ incurritur ex corporis vitio, solum Papam dispẽsare, etsi de tali vitio cum dubitatur, an sufficiat ad irregularitatem, sit Episcopi determinare: prout iidem authores notant ex Innocent. ad cap. 1. De corpore vitiatis, & iam in præcedentibus annotauimus.

CAPVT VI.

De tertia, & quarta specie irregularitatis ex defectu ætatis, & ex defectu libertatis.

SVMMARIVM.

60 *Defectus ætatis quatenus irregularitatem inducat.*
61 *Ordinati ante legitimam ætatem sunt suspensi: & quatenus talis suspensionis violatione, irregularitatem incurrant.*
62 *Solus Papa dispensare potest, vt quis ante legitimam ætatem ordinetur, aut Ordinem exerceat.*
63 *De irregularitate mancipiorum, quid sit tenendum.*
64 *De irregularitate curialium.*
65 *De irregularitate eorum, qui sunt aliis ad ratiocinia obligati.*

DEfectum ætatis dum durat, facere hominem irregularem communis sententia est: quæ, *vt Nauar. cap. 27. num. 202. notat*, deducitur ex cap. vltimo, De temporibus ordinationum in 6. Addi potest ex cap. In veteri, distinct. 77. & ex cap. Pueri, 1. q. 1. & ex cap. Vel non est, De temporibus ordinationum. Ac iure quidem antiquo fuerunt singulis Ordinibus propriæ ætates præscripræ, sed in Clement. vltima, De ætate & qualitate. immutatũ est his verbis, Generalem Ecclesiæ obseruantiam volentes antiquis iuribus in hac parte præferri: decernimus vt, *non alio obstante impedimento Canonico*, possit quis libere in decimo octauo ad Subdiaconatus: in 20. ad Diaconatus, & in 25. ætatis suæ anno ad Presbyteratus Ordines promoueri.] Vbi videnda est glossa. Nuper vero Concilium Triden. in sess. 23. cap. 12. De reform. ad Subdiaconatus Ordinẽ ante 60.

22. annum, ad Diaconatus ante 23. ad Presbyteratus ante 25. ætatis suæ annum (inceptum intellige iuxta vsitatam consuetudinem, quæ optima est legum interpres, cap. Cum Dilectus, De consuetudine) quemquam promoueri prohibet: tacens de minoribus Ordinibus, quasi in his magis sit habenda ratio literaturæ, & morum (de quibus præceperat cap. 5. & 11.) quã ætatis. Constat autem ex cap. Nullus, De temporibus ordinationum in sexto, eos nulli esse conferendos ante septimum annum expletum. Illic enim infans prohibetur initiari prima tonsura, & multo magis minoribus Ordinibus.] Infantem vero dicit eum qui nõ excessit septimum annum, ex glossa ibidem ad verbum (Infanti.)

61. Cæterum ordinati ante legitimam ætatẽ suspensi sunt ab Ordinum executione, donec ad illam peruenerint. Ea autem adueniente, dummodo susceptos Ordines nondum exercuerint, possunt sine dispensatione eos exercere, & ad altiores promoueri: argumento cap. Vel non est compos, De temporibus ordinationum: iuxta communem, *vt habet Couar. ad Clemen. Si furiosus, 1. par. §. 1. num. 4.* Doctorum interpretationem. Sin exerceat actus Ordinum maiorum (intelligecum Nauar. post citando) antequam ad legitimam ætatem peruenerit, ex violatione suspensionis, seu eo nomine quod suspensus Ordinem exercuerit, irregularitatem incurrit: vnde & adueniente ætate opus habet dispensatione Papæ, vt per bullam Pij secundi, quæincipit, Cum ex sacrorum, annotant Sylu. in verbo, Irregularitas *quæst. 10. in fine*, & Nauar. in Enchir. *cap. 25. num. 70. ex cap. 27. num. 155.* & Couar. loco cit. alios referens. Quam tamen bullam Nauar. in dicto num. 155. putat non comprehendere eum, qui temerarie quidem ordinatus est, sed postea bona fide, & candida simplicitate per pœnitentiam purgato peccato, exercuit Ordinem, existimans id sibi licitum esse: sicut nec eum qui bona fide & simplicitate existimans se legitimum cum non esset, ordinatus est. Id quod ille infert ex verbo, *præsumpserit*, quo Pontifex in dicta bulla vtitur, importante dolum.

62. Neminem autem posse cum quoquam, siue ad susceptionem, siue ad executionem Ordinum ante legitimam ætatem dispensare præter Papam, cõfirmat glossa ad cap. Cum dilectus, De electione, verbo, In ætate: & ad cap. Nihil, eodem tit. verbo, Ætatis: habetque locum in religiosis, priuilegiis quibuscumque quoad id, exclusis, ex Concil. Trident. in cit. cap. 12. Id quod Nauarrus notat in sequenti num. 202. versu 12.

PARS RELIQVA CAPITIS.

De Irregularitate ex defectu libertatis.

63. EX defectu libertatis irregulares sunt. Primo, illi qui omnino priuantur libertate, vt mancipia. Ita habetur per totam fere distinct. 54. & totum tit. De seruis non ordinandis. Quod genus hominum Ecclesia tanto studio à sacris Ordinibus arcet, vt Episcopi in sua consecratione de ea re moneantur quemadmodum attingitur in cap. Consuluit, De seruis non ordinandis, cum dicitur: Si memores es, in consecratione tibi dictum fuit, vide ne quemlibet seruilis cõditionis ad Ordines promouere præsumas. Ratio vero est, vilitas siue abiectio seruilis conditionis, & dignitas sacerdotalis, vt *in tertia parte tit. 28. cap. 6. §. 6.* D. Anton. expressit.

Cæterum si seruus domino sciente, nec contradicente ordinatus est: hoc ipso euadit libet, & ingenuus ex cap. Si seruus sciente, distinct. 54. etiamsi minoribus tantum Ordinibus esset ordinatus, ex D. Anton. loco cit. Et ratio est, quia canon generaliter loquitur. Sin autem domino nesciente, vel inuito ordinatus est, distinguere oportet. Nam vel promotus est tantum ad minores Ordines, & tunc redigitur in pristinam seruitutem, ex cap. Nulli, distin. 54. & ex cap. 2. De seruis non ordinandis. Id quod glossa vtrobique exprimit: atque ad ipsum cap. Nulli, ea notat, talem nullo Clericorum priuilegio gaudere, nisi Canonis imponentis excommunicationem percussori Clerici, quod & amittit depositus.

Iam si promotus est ad Diaconatum: id aut contigit sciente Episcopo ordinatore: tuncque liber erit, & Episcopus tenebitur domino satisfacere, ex cap. Si seruus absente, eadem distin. 54. aut contingit nesciente Episcopo, sed scientibus præsentatoribus, & tunc per idem cap. Hi tenebuntur similiter domino satisfacere: aut demum id contigit nec Episcopo, nec præsentatoribus scientibus: tunc q; ordinatus tenebitur substituere alium seruum suo loco, vel dare pretium suæ redemptionis. Quod si neutrũ possit, deponi debet ac domino suo restitui iuxta cap. Ex antiquis, eadem distin. 54. Idem esse dicendum de promoto ad Sudiaconatum patet ex cap. Miramur, De seruis non ordinandis, vbi eodem priuilegio cum Diacono gaudere exprimitur.

Deniq; si promotus est ad sacerdotium, nequit amplius cogi ad seruitutem subeundam, sed si quod peculium habeat, debet illud reddere domino, per citatum cap. Ex antiquis, aut si non habeat, debet redemptionem procurare, prout Nauar. addit in Enchir. cap. 27. nu. 202. aut demum si neq; illud, neq; hoc potest, debet seruire Domino in iis obsequiis, quæ Ordinem, quem consecutus est, non deceant, iuxta cap. Frequens, eadem distinct. Aduerte vero domino tantum concedi spatium vnius anni ad repetendum seruum ordinatum, ex cap. Si seruus sciente, supra memorato. Quem annum glossa ad verbum, Vnius, iudicat esse numerandum à tempore quo sciuit ordinatum. Et ratio esse potest, quod in tali re ius innocenti censeri debeat fauere velle, non fraudulenter nocenti.

Secundo, ex eodem libertatis defectu irregulares sunt 64.
illi, qui libertatem quidem aliquam habent, non tamen integram, & perfectam: vt Curiales, & ij qui obligati sunt aliis ad ratiocinia: nam Curiales: siue, *vt D. Anton. loco citato § 4. interpretatur*, ij qui ex quacunque causa; curiæ publicam potestatem habenti, obligati sunt ad aliquod munus gerendum: quousque fuerint soluti ea obligatione, non posse ordinari, habetur ex cap. 1. 2. & 3 distinct. 51. & ex cap. primo, distinct. 53. In quibus rationes hæ reddunturi: in cap. quidem primo distinct. 51. quod in talium munerum executione plerumque contingant ex quibus irregularitas incurritur: in cap. vero 2. & 3. quod Ecclesia molestiam passura esset, dum domini quibus obligantur, ipsos repeterent. In eodem demum tertio, & in primo distinct. 53 ne suspicio sit simulatæ promotionis ad liberandum se ab obligatione per sacerdotium. Intelligendum autem illud est *ex eodem authore*, siue munus sit honestum, sicut est Iudicum, Aduocatorum, Militum, & similium: siue inhonestum vt histrionum, & aliorum, qui theatralibus spectaculis addicti, publicis stipendiis aluntur ad ludicra facienda. Atque hi posteriores, quoniam per tale ministerium infames redduntur, non fiunt statim ac liberantur ab illa obligatione, idonei ad Ordines, donec sublata sit infamia. Illi autem priores statim fiunt, nisi in executione sui muneris egerint aliquid per quod irregularitas contrahitur, vt si exercuerint iudicium sanguinis.

Iam de iis qui ad ratiocinia obligati sunt aliis; quod sint 65.
irregulares, habetur ex cap. vnico, De obligatis ad ratiocinia. Quod quomodo accipiendum sit, glossa ibidem *verbo, Ratiocinia*, & cum ea D. Antoninus in eodem § 4. sic explicat. Obligatus ad ratiocinia alicui seculari personæ nõ miserabili: velut tutor, curator, procurator: si in officio voluerit permanere, promoueri non debet 21. quæst. 3. cap. 1. & 2. & titulo, Ne clerici, vel Monachi &c. cap. 1. & 2. Si vero Ecclesiasticæ personæ aut seculari quidem, sed miserabili, seu paupertate, vel infirmitate oppressæ, quam quilibet iuuare tenetur, etiam perseuerans in officio, potest promoueri, si nihil aliud obsistat: distinct. 86. cap. Peruenit, & 16. quæst. 7. cap. In noua actione. Sin administrationem quidem deposuit negotiorum, vel officij quod gessit, sed manet obligatus ad ratiocinia; si hæc sint publica, id est, ad quæ obligetur reipub. promoueri non debet ante redditam rationem, ne reuocetur: ex cap. Præterea, distinct. 51. Si vero sint priuata, *vt ob emptionem, vel alium simile contractum*: aut in ipsa promotione mouetur, aut prius mota est ei quæstio de dolo, seu perfidia: vel neque mouetur neq; mota est. Siq; prius, non debet ante finem

tis promoueri, distinct. 81. cap. Tantis. Quantum vero tempus satis sit ad eam terminandam; taxari debet per Episcopum; sin postetius, non obstante obligatione promoueri debet, *inquit memorata glossa*; nisi manifestum sit ipsum de dolo teneri: quo casu Episcopus eum repellere deberet: sicut quemlibet criminosum, & infamem, 6.q.1. cap. Infames.

CAPVT VII.

De quinta specie Irregularitatis ex defectu natalium.

SVMMARIVM.

67 *Irregularis est quisquis ex legitimo matrimonio natus non est.*

68 *Regula iudicandi de nato ex legitimo matrimonio non legitime.*

69 *De legitimatione filii spurii per subsequens parentum matrimonium legitimum.*

70 *Factus legitimus per consequens parentum matrimonium habilis est, vt ad seculares, sic & ad Ecclesiasticas dignitates.*

71 *Nec eget dispensatione vt susceptos Ordines exerceat, vel ad superiores ascendat.*

72 *Legitimatio per potestatem secularem non facit illegitimum ad Ordines habilem.*

73 *In hac irregularitate quatenus Papa, & quatenus Episcopus dispenser.*

74 *Illegitimus à Papa dispensatus absolute ad Ordines, & beneficia Ecclesiastica non est eo ipso ad seculares dignitates.*

75 *De legitimatione facta per Papam cum aliqua determinatione.*

76 *Is qui existimatur ex legitimo matrimonio natus, sed non est: an censeri debeat irregularis.*

77 *Filii infidelium conuersorum, & filii fidelium expositi, quatenus sint irregulares.*

78 *De eo qui bona fide existimat se legitimum, & à matre illegitimus asseritur.*

79 *De hæreticis, & eorum credentibus, receptatoribus, defensoribus, fautoribus, ac ipsorum filius quatenus sint irregulares.*

67. EX defectu natalium irregularis est omnis illegitimus, seu non procreatus ex legitima vxore: qui ex cap. Nisi cum pridem. De renuntiatione, §. Personæ: vel est manzer, natus ex scorto, seu meretrice: sic dictus voce Hebraica significante alienum: eo quod ignoram habeat originem, ob matrem pluribus prostitutam: vel est nothus ex adulterio natus, commisso ab vxorato cum soluta: vel est filius naturalis, natus ex concubina domi retenta à viro soluto, qui cum ea tempore concepti vel nati fœtus contrahere potuit ex glossa ad cap. Per venerabilem, verbo, Naturalibus, Qui filij sint legitimi: vel denique est spurius natus ex coitu damnato, seu quod punitur legibus: vt ex stupro, raptu, sacrilegio, incestu, aut ex fœmina coniugata. Quibus irregularitas imponitur per cap. 1. De filiis presbyterorum: quo præcipitur quidem tantum, ne talis aliquis, nisi religiosus factus sit, ad sacros Ordines promoueatur: sed ex cap. 1. eodem tit. in 6. patet etiam à minoribus arceri.

Ratio autem cur sicut per leges ciuiles ab honoribus secularibus; ita & per Ecclesiasticas ab Ordinibus, & dignitatibus Ecclesiasticis illegitimus arceatur est, quod si iisdem priuilegiis quibus legitimus frueretur, nullo discrimine matrimonium à fornicatione separaretur ex corrupto hominum iudicio: nec filij ab imitatione sceleris parentum reuocarentur. Procedit vero istud in occulte illegitimis, etiam iis qui publice pro legitimis habentur ex Sylu. *verbo, Irregularitas, quæst.* 20. & Nauar. in Enchir. *cap.* 25. *num.* 69. *& cap.* 27. *num.* 201. Nonnulla autem notare oportet. Primum est, sequentes regulas dari iudicandi de nato ex legitimo matrimonio non legitimo.

68. Prima est, si duo contraxerint per verba de præsenti, eorumque alter ante consummationem matrimonij ingrediatur religionem, & profiteatur: si postea commisceantur, proles quæ inde nascetur, illegitima erit; quia per emissionem professionis, dissolutum omnino fuit matrimonium, ex Concil. Trid. sess. 24. can. 6.

Secunda est, Si post consummationem matrimonij alter coniugum altero contradicente, vel ignorante, religionem ingressus, in ea profiteatur: (aliam rationem esse casus adulterij intelliges in seq. lib. num. 326.) quia non est solutũ matrimonium, & professus cogitur redire ad coniugem; eique debitum coniugale reddere, ex cap. Quidam, & cap. Placet, De conuersione coniugatorum, proles inde suscepta, legitima est.

Tertia est, Si mulier viro ad religionem transeunti consentiat, postmodum non valens se continere, potest repetere virum; & vti matrimoniali copula, ex cap. 1. De conuers. coniug. Vnde proles quæ inde nascetur, erit legitima. Secus autem foret, si ipsa religionem esset ingressa, vel si suspecta non esset, saltem continentiam vouisset iuxta cap. Cum sis, & cap. Significauit, De conuers. coniug. (præsertim si Episcopi consensus, & decretum de separatione accessisset) quia illicita plane tunc esset copula, ex eaque nasceretur partus non legitimus. De qua re potest videri idem Sanchez lib. 7. De matrim. disput. 33.

Quarta est, Si matrimonium contractum sit per verba de præsenti, & ante consummationem vir fiat Subdiaconus, siue consentiente, siue dissentiente vxore, quia matrimonium inde non dirimitur, vxor potest cogere virum suum Subdiaconum ad consummationem matrimonij. Ita definitur in Extrauag. Ioannis 22. quæ incipit, Antiquæ concertationis (vbi quoque talis, matrimonio etiam soluto, fit inhabilis ad Ordinis suscepti executionem, & superioris susceptionem, ac beneficij, vel officij Ecclesiastici adeptionem) ideoque partus, qui ex ea copula, *quam lex Ecclesiastica admittit*, nascetur, censebitur legitimus: irregularis tamen, iuxta cap. Literas. De filiis Presbyt. vt Sanchez quoque habet *in seq. lib. 9. disput. 38. num. 7.* Illegitimus vero erit, si cum mulieris consensu interuenisset separatio, qualis antea descripta est.

Secundum quod notare oportet, est: eum qui natus est illegitimus, legitimum fieri per sequens matrimonium inter patrem, & matrem ipsius, ex cap. 1. & cap. Tanta, Qui filij sint legitimi. Quod quidem procedit etiamsi non cõtingat ipsum matrimonium consummari: quia matrimonium non consummatum, vere est matrimonium. 69.

Aduerte autem primo ex Sylues. in verbo, Legitimus, quæst. 8. & Couar. in Epitome 4 Decretal. p. 2. cap. 8. §. 2. num. 1. ad hoc tanquam conditionem necessariam requiri, vt quando talis filius concipitur vel nascitur, nec vterque, nec alteruter parentum habeat impedimentum aliquod, propter quod inter ipsos matrimonium nequeat valide contrahi: vt v. g. si nec consanguinei sint, vel affines in gradibus prohibitis: nec vterque, aut alteruter sit coniugatus, aut solemne castitatis votum emiserit, vel sacro Ordine initiatus sit. Si enim adsit aliquod eiusmodi impedimentum filius tunc procreatus, etiam post matrimonium legitimum inter ipsius parentes sublato impedimento contractum, maneat illegitimus, iuxta cit. cap. Tanta. Itaque si quis liber ab impedimentis contrahendi matrimonij, per plures annos mulierem coniugatam cognouerit ante, & post mortem mariti ipsius, ex eaque filios susceperit, per matrimonium cum ipsa tandem cõtractum, filij suscepti post mortem prioris mariti, fiunt legitimi: sed suscepti ante eamdem mortem, manent illegitimi: nisi excusetur ignorantia inuincibilis, qua alter ignorauit alterius impedimentum dirimens matrimonium: vt v. g. qua mulier ignorauit eum cui commiscebatur habere vxorem, vel contra. Faci: enim talis ignorantia vt eiusmodi impedimentum nõ obstet quominus ob legitime contractum postea inter parentes matrimonium, filius habeatur legitimus. Pro quo habetur textus satis expressus in cap. Ex tenore, Qui filij sint legitimi: vbi glossa id notat, & Couarr. sequitur in Epitome 4. Decretalium cap. 8. §. 2. numer. 16.

Aduerte secundo, si quo tempore infans concipitur, nullum sit inter parentes ipsius impedimentum matrimonij contrahendi: interueniens postea impedimentum

(vt exempli gratia transitus ad alienas nuptias) siue ante, siue post natiuitatem interueniat, non impedire quin per matrimonium inter eosdem parentes, postea tandem legitime contractum, idem infans legitimus efficiatur. Ita post Ioan. Andream statuit Panormit. ad cit. cap. Tanta, num.3.

70. Aduerte tertio, eum qui per sequens matrimonium inter parentes efficitur legitimus, reddi habilem non solum ad successionem hæreditariam, & ad sæculares dignitates: sed etiam ad omnem Ordinem, & dignitatem Ecclesiasticam. Quia, *vt argumentatur glossa ad cap. Innotuit, verbo, Coniugata, De electione, & ad memoratum cap. Tanta, verbo, Legitimi*, matrimonium sequens, omnia præcedentia purgat: ita vt ante illud natus ex contrahentibus, habendus sit legitimus post illud, ex eodem cap. Tanta: adeoque possit sine dispensatione promoueri tanquam legitimus: præsertim cum nec parentes eam legitimationem impedire, nec filius eidem renuntiare possit, prout notat Couar. loco cit. num.12. Neque in eo excipiendam esse dignitatem Episcopalem, idem habet in sequenti num. 24. Pro quo facit quod in re fauorabili nihil sit quod cogat vti ea restrictione: præsertim cum ius decernat talem tanquam legitimum habendum esse: neque sit præiudicium vllum si vt ad omnes alios actus, ita & ad Episcopatum is habilis esse teneatur.

71. Aduerte quarto, probabile esse illegitimum qui sine dispensatione ad aliquem Ordinem promotus est, antequam parentes ipsius matrimonio inter se coniungerentur: posse post initum tale matrimonium, *per quod factus est legitimus*, Ordinem susceptum exercere, & ad altiorem ascendere sine dispensatione. Namq; per illam susceptionem Ordinis, non incurrit in nouam irregularitatem: sed tantum suspensionem ab executione susceptí. Atque illa cui subiiciebatur ex defectu natalium purgata est omnino persequens matrimonium, per quod vere effectus est legitimus. Quia igitur nulla ei superest irregularitas, nulla opus habet dispensatione. Cessat pariter suspensio secuta ex illa ordinatione: nam cessat effectus cessante ipsius causa. Ideoq; sicut ordinatus ante ætatem, hoc ipso quod ætas debita aduenit, potest sine dispensatione exercere susceptos Ordines: ita & is qui adhuc illegitimus ordinatus est, potest prædicto modo factus legitimus, in susceptis Ordinibus sine dispensatione ministrare: nisi forte præsumpserit exercere Ordinem susceptum iuxta antedicta num.61.

72. Tertium quod notandum occurrit est: Ex eo, quod aliquis authoritate legis ciuilis, vel Principis sæcularis, qui ad id potestatem habeat (vt habere censentur Reges, & Principes, qui non agnoscunt superiorem temporalem, iuxta cap. Per venerabilem, Qui filij sunt legitimi) ex illegitimo factus sit legitimus, non habere vt possit ad Ordines sine dispensatione promoueri. Ratio est, quam D. Anton. 3. *par. tit.* 28. *cap.* 4. § 1. *in fine* attigit, quod potestas secularis determinata sit ad res seculares, ideoque non extendat se ad Ordines, & dignitates Ecclesiasticas: ne quidem indirecte, cum id quod minus est, vt seculare, non trahat secum id quod maius est, vt spiritale. Sicut igitur talis legitimatio quoad secularia, id est, quoad dignitates, & successiones seculares tantum habet locũ in terris subiectis potestati Principis legitimantis, sic ea determinata est ad sola secularia: neque se extendit ad Ordines, & dignitates Ecclesiasticas, quæ seculari potestati non subsunt. In quam sententiam plura videri possunt apud Couarr. in cit. cap. 8. § 8.

73. Quartum est (De quo ad 3. par. Suarez tomo 5. disput. 50. sect. 5.) illegitimum posse Ecclesiastica authoritate Papæ, vel Episcopi, ita legitimum effici, vt ad Ordines perinde idoneus sit, ac si natus esset ex legitimo matrimonio: vt quoad Papam habetur expresse in cap. Per venerabilem, ante memorato, vbi id probatur: quia sedes Apostolica aliquos nonnunquam legitimauit ad omnes actus Ecclesiasticos, & dignitates etiam Episcopales. Quoad Episcopum vero, aduerte quod cum possit cum illegitimo (quocumque intellige, quia ius indefinite loquitur) dispensare tantum ad Ordines minores, & ad beneficia non curata ex cap. 1. De filiis presbyterorum, in 6. legitimationem per eum factam simpliciter quoad actus spirituales, valere tantum (vbique tamen *ex Sylu. verbo, Legitimus, quæst. 7. sub initium*) ad minores Ordines, & beneficia non habentia annexam curam animarum; vt glossa ibidem, *verbo Beneficium*, interpretatur, addens non posse Episcopum cum talibus dispensare ad personatus, & dignitates; à quibus acceptis sine dispensatione Sedis Apostolicæ, remouentur, iuxta cap. vltimum, De filiis Presbyterorum; adde neque posse ad Canonicatum in Ecclesia Cathedrali. Etenim quia talis Canonicatus annexum habet Ordinem sacrũ, ex Concil. Trident. in sess. 24. cap. 12. De reformat. Episcopus sicut non potest cum illegitimo dispensare ad sacrum Ordinem: ita nec potest ad talem Canonicatum.

Legitimatio vero facta simpliciter à Papa, qui cum quocumque illegitimo ad quemcumque Ordinem, & dignitatem Ecclesiasticam (ex cit. capitulo Per venerabilem) dispensare potest: valet ad omnes Ordines, & dignitates Ecclesiasticas: quia sicut simpliciter restituens, ad omnia restituitur; sic simpliciter legitimatus, intelligi debet legitimatus ad omnia ad quæ legitimantis potestas se extendit, quando legitimando nihil excepit, & potuit excepisse: præsertim cum in beneficiis plenissima interpretatio sit adhibenda, ex cap. Quia circa, De priuilegiis. Verumtamen quia priuilegia nõ intelliguntur concedi cum præiudicio alterius, nisi ipsa id expresse ferant, ex cap. Pastoralis, eodem tit. Syluester bene monet, restrictionem talis legitimationis faciendam esse ad ea quæ nulli præiudicant.

Si quæras, An qui à Summo Pontifice ad Ordines, & ad beneficia legitimi declarantur, censeantur etiam idonei ad dignitates seculares. Respondetur, quod etsi videantur censendi idonei: quia qui potest maius, potest & minus: tamen ex cap. Per venerabilem, Qui filij sunt legitimi, constat id proprie pertinere ad principes seculares, extra patrimonium D. Petri. In eo enim cap. Pontifex iubet, vt quod attinet ad hæreditatem, Iudex secularis definiat, sitne quis legitimus, an non: deinde se in patrimonio D. Petri dicit authoritatem habere efficiendi quoscumque legitimos ad qualiscumque beneficia: tam secularia scilicet, quam Ecclesiastica: quia in illo est Princeps temporalis supremus. 74.

De legitimatione facta à Papa cum aliqua determinatione, sufficiet annotare ex Panormit. *ad cap. Literas, De filiis Presbyt. num.6.* Eam quæ facta est cum dispensatione ad suscipiendum certum Ordinem, vt v. g. diaconatum, non includere Ordinem superiorem illo, vt presbyteratum: sed solos inferiores, vt Subdiaconatum, & minores ordines; Dispensatio enim est materia odiosa, vtpote vulnus legis, ideoq; strictè interpretanda. Quo eodem argumento confirmatur quod habet Couar. in Epitome quarti Decretalium par. 2. cap. 8. § 8 num. 5. illatione quinta: illegitimum dispensatum ad sacerdotium, manere inhabilem ad beneficium curatum. Confirmantur & alia: vt dispensatione ad omnes Ordines non dispensari ad beneficia, vel Ecclesiasticas dignitates: & dispensationem ad Ecclesiasticas dignitates, non includere Episcopatum. Videat qui volet Sylues. *Beneficium, 3. quæst. 7. & aliquot sequentibus, & Tabienam eodem verbo, 2. quæst. 16. cum aliquot item sequentibus.* De eo autem quod vt dispensatione, & legitimatione tolli potest hæc irregularitas: sic possit ingressu religionis per cap. 1. De filiis presbyterorum, videri potest præcedens numerus 18. itemque Suarez tomo 5. disput. 56. sect. 5. §. Tertius modus. 75. 76. 77. 78.

Quintum quod oportet notare est: Eum qui nõ est natus ex vero matrimonio censendum esse legitimum, si id ipsum matrimonium (etsi reuera non sit) existimetur validum ex errore facti. Patet ex cap. 2. & cap. Perlatum est, Qui filij sint legitimi. Exemplum est: mulier probabiliter existimans maritum mortuum cum adhuc viuat, alium accipiat permissione Iudicis: filij ex illo susceptí censebũtur legitimi. Sed auerte duas cum tali errore conditiones debere concurrere, iuxta cap. vltimum, De clandestina desponsatione: & communem Doctorum sententiam 76.

vt ha-

vt habet Couar. in memorato cap.8.§.1.num.2. Altera est; vt matrimonium publice, & non clandestine celebratum sit: altera, vt coniuges cõtrahant bona fide, id est, nesciant huiusmodi impedimentum. Quamquam satis est, vt alteruter nesciat, iuxta cap. Ex tenore, & cap. Peruenit, Qui filij sint legitimi.

Idem iudicandum est, si positis his conditionibus matrimonium inualidum, existimetur validum ex errore iuris: dummodo error sit iustus, & probabilis: ita vt bonam fidem producat: prout fit in dubia iuris decisione, de qua est controuersia inter Doctores: quorum alij hanc, alij aliam diuersam opinionem profiteantur: quod etiam in citato §.1. habet Couarr.num.9. Ex quo in præcedentibus num.5.6.&7. adde in hoc casu filios censeri legitimos; non tantum eos qui generati sunt ante factam quæstionem de validitate matrimonij, sed eos etiam, qui postea generantur lite contestata: siue concipiantur ante latam sententiam lite pẽdente: post latam sententiam, pendente termino decem dierum: qui à iure, *per cap. Non solum, de appellationibus, in 6.* datur ad appellandum: siue etiam pendente appellatione à sententia lata contra matrimonium ipsum. Eadem habet, & confirmat Maiolus lib.1.cap.5.

77. Sextum est: Cum matrimonium inter infideles, siue paganos siue Iudæos contractum, valuit iuxta propriam ipsorum legem, etiamsi inualidum fuerit iure Canonico: si tales coniuges ad Christi fidem conuertantur, filios ex eiusmodi matrimonio natos, legitimos esse: ex cap. vltimo, Qui filij sint legitimi: neque matrimonium illud assumpta fide dirimitur ex cap. De infidelibus, De consanguinitate, & affinitate. Istud quoque obseruat Couarr. initio cit.§.primi.

Septimum est: Expositos, quando parentes ipsorum ignorantur, tutius esse haberi pro illegitimis; quia quamtumuis legitimi interdum exponantur ob parentum egestatem, vel ignauiam: id tamen non est ita frequens in eis, ac in illegitimis, qui sæpe à parentibus exponuntur ad vitandam turpitudinis infamiam. Quamquam tamen probabile est, ordinatos bona fide (cum in dubia melior sit possidentis conditio) posse citra dispensationem exercere Ordinem susceptum; vt notat Couar. *ad Clemen. Si furiosus, De homicidio 1. par. in initio num.9.* Et confirmatur ex eo, quod ipsos esse expositos nihil obsit eis, iuxta cap. vnicum, De infantibus, & languidis expositis. Sed negandum non est, quin & tutius sit dispensationem petere: quã dare potest Episcopus, & qui non præsumitur probabiliter illegitimus, vt docet Suarez in citata disput. 50. sect. 4. num. 4. hac maxime ratione nixus, quod in eo casu, sicut & in aliis nõnullis, authoritas Prælati cum opinione probabili, sufficiat ad pacandam conscientiam.

78. Octauum est: Si is qui natus est in matrimonio legitimo, & se legitimum bona fide putat, à matre audiat se illegitimum esse, nõ teneri simpliciter dicenti credere, vt notant D. Anton. 3. *parte tit.28. cap.4. paulo ante §. 1. Sylu. verbo, Illegitimus, num.2. & Nauar. in Enchir. cap.27. num.* 201. Neque enim in re tanti momenti tenetur, imo nõ debet permittere se ob leues suspiciones detrahi de sua bona fide, siue promouendus ad Ordines, siue iam promotus. Adferenti vero matri rationes tam multas, & tam probabiles vt sufficiant ad faciendam certam fidem, tenetur credere, & plane se pro illegitimo gerere, ex D. Anton. ibidem. Quod si tales adferat quæ tantummodo faciant filium dubium, an legitimus sit; is non debet quidem promoueri ad Ordines sine dispensatione: quia in dubiis pars tutior est sequenda: neque promotus exercere actum Ordinis (si conscientiæ motu intimo propendeat ad credendum matri asserenti se illegitimũ esse) donec ad cautelam obtinuerit dispensationem: quia non licet contra conscientiam agere. Attamen si nullo interiori conscientiæ motu ad credendum propendeat: imo legitimum se esse credat; nec abstinere, nec dispensationem petere tenetur: vt ex Panormit. ad cap.1. De filiis presbyterorum, & ex Summistarum communi sententia refert Maiolus lib.1.cap.7. vbi addit cum dubium est de iure an quis illegitimus sit, ipsum & à suscipiendis Ordinibus, & à susceptis exercendis debere abstinere, donec difficultas sit decisa.

Nonum est: Ad hanc speciem irregularitatis posse reduci eam, cuius meminit Nauar. in Enchir. cap.27. num. 79.
205. & quæ hæreticis, ac credentibus, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorumdem: ac filiis ipsorum, filiorumque filiis imponitur, per cap. Quicumque, §. Hæretici, De hæreticis in 6. Quod aduerte intelligendum esse de filiis in paterna linea quoad 1. & 2. gradum: & in materna, quoad primum tantum: itemq; de parentibus, qui tales mortui sint, nam si ante mortem reconciliati fuerint Ecclesiæ, neque filij, neque nepotes ipsorum promoueri prohibentur: quod vtrumque habetur ex cap. Statutum fœlicis, eodem tit. & libro. Obiicientibus autem, quod in illis capitulis sermo sit tantum de beneficiis, & officiis Ecclesiasticis. Respondendum est, id quidem verum esse: sed quia in eo maior ratio est Ordinũ, quam illorum prohibendorum talibus personis; eo ipso quod eæ excluduntur à beneficiis, & officiis, merito intelliguntur ab Ordinibus exclusæ. Quamquam tamen existimat Henriquez *in lib.14. cap.5.§.4.* quod si occulta fuerit hæresis aut in natione infecta pater decesserit in publica hæresi absq; nota infamiæ; non videatur filius Catholicus fieri irregularis. Id quod Satyrus, *in lib.6. Thesauri casuum conscit. cap.10. num.* 4. approbat. Quæ opinio, non caret probabilitate: vt licet colligere ex dicendis in sequenti nu. 193. versu Quamquam.

CAPVT VIII.

De sexta specie irregularitatis, ex defectu sacramenti, seu digamia.

SVMMARIVM.

80 *Irregularitas contrahitur ex digamia.*
81 *Tribus modis potest quis digamus esse, re, interpretatione, & similitudine: & quis re, ac quis interpretatiue digamus dicatur.*
82 *Non est irregularis, qui ducit extra matrimonium corruptam, non ab alio, quam à se.*
83 *Est irregularis qui etsi virginem duxerit, eam tamen in adulterium lapsam carnaliter cognouit.*
84 *Irregularis est quisquis cum duabus contrahit, etiamsi alterum, aut vtrumque matrimonium sit inualidum: sicut & qui cum serua aut cum mima.*
85 *Duo requisita ad bigamiam vt inducat irregularitatem: vnde nonnulla inferuntur.*
86 *Ratio cur quis fiat irregularis, contrahens cum corrupta, non item si ipse corruptus.*
87 *Quis dicatur similitudine digamus.*
88 *Nec Laicus, nec minoribus tantum Ordinibus initiatus, obnoxius est tali irregularitati.*
89 *Cum digamo re, aut interpretatione, solus Papa dispensat.*
90 *Cum digamo similitudine potest nonnumquam Episcopus dispensare, etiam ad maiores Ordines.*

DIGAMIAM efficere hominem irregularem, habetur ex cap.3 priotis ad Timoth. per ea verba, Oportet Episcopum inreprehensibilem esse, vnius vxoris virum: 80.
& ex distin. 34. cap. Præcipimus, cap. Si quis viduam, & cap. Lector. Item ex titulo De bigamis non ordinandis cap.1.2.&3. ita vt sine dispensatione, ne quidem ad Ordines minores promoueri possit, nisi necessitas exigat, iuxta cap. Si Subdiaconus, eadem distin.34.& Concil. Trident. sess.23. cap.17. De reform. Nec item possit aliculus Ordinis actum exercere. Imo priuetur omni priuilegio Clericali, eique sub anathemate tonsura, & habitus clericalis prohibeatur, in cap. vnico De bigamis in sexto. Cuius irregularitatis imponendæ, redduntur hæ causæ. Prima & præcipua ex cap. Acutius, distinct.26. & ex cap. Debitum, De bigamis: quod his coniugatus non possit apte significare vnionem Domini nostri Iesu Christi cum Ecclesia vnica, & sancta sponsa sua. Altera ex cap. Proposuisti, distin. 82. quod bigamia sit signum incontinentiæ. Postrema ex cap. Vna. distinct. 26. quod ad castitatem persuadendam adimat authoritatem: quodque excellentia Sacramenti Ordinis mereatur, vt bigamus ab eo arceatur.

81. Tribus autem modis *iuxta glossam ad cap. 2. De bigamis, verbo, In bigamis; receptam prout habet in Enchir. Nauarrus cap. 27. num. 195.* dicitur bigamus: re, interpretatione, & similitudine. Ac re quidem dicitur ille, qui habuit, & cognouit carnaliter duas legitimas vxores; siue ante, siue post baptismum vtramque aut alteram habuerit, ex cap. Acutius, & cap. Deinde distinct. 26. *cuius ratio proponetur in seq. num. 90.* Interpretatione vero ille digamus dicitur, qui non quidem vere, sed secundum interpretationem iuris duas vxores duxit: vt ille qui duxit viduam, ex cap. Si quis viduam 1. & 2. distinct 34. & cap. 3. De digamis. Quod obiter aduerte non procedere, nisi matrimonium ipsum cum vidua initum, validum sit. De quo post Nauarrum Suarez tom. 5. disput. 49. sect. 3. §. Dubitatio vero. Dicitur præterea interpretatione digamus, is qui duxit corruptam ab alio, ex cap. Curandum, distinct. 34. etiamsi crediderit illam fuisse virginem, cum non esset: eumque esse communem consensum expressit Couar. ad Clemen. Si furiosus, 1. *par.* §. 2. *num.* 2. *versu* 3. Et ratio est, quam habet glossa ad cap. Nemo, distinct. 32. quod ex eo non desinat esse maritus corruptæ ab alio.

82. Corruptam vero esse extra matrimonium ab eo solo, qui illam ducit, non efficere hunc irregularem, idem Couarruuias ibidem consequenter docet; tum allatis pro ea sententia multis authoribus: tum hac ratione: quod talis fœmina non diuiserit carnem suam in plures: vtpote ab vno tantum cognita, qui eo nomine censetur duxisse vxorem virginē cum matrimonium abstterserit præcedentis copulæ vitium: ex cap. Tanta, Qui filij sint legitimi. Quod autem glossa 1. ad cap. Maritum, distinct. 32. contrarium ex eod. cap. colligit, ideo non videtur necessarium: quod illic nomen concubinæ non de propria, sed de aliena accipi possit, tanquam ea, quæ per tale matrimonium. diuidet carnem suam.

83. Adhuc interpretatione digamus dicitur, irregularisque est ille, qui cum virgine quidem contraxit matrimonium, sed eam carnaliter cognouit, postquam adulterium commisit, ex cap. Si cuius, & cap. Si laici, distinct. 34. Quod procedit ex Nauar. *in citato num.* 195. etiamsi per ignorantiam ei tale quid contingeret: & ex Couar. ad Clemen. Si furiosus 1. *par.* §. 2. *nu.* 3. etiamsi adulteram vxorem cognouerit per pœnitentiam sibi reconciliatam.

84. Addit Nauar. *in eod. num.* 195. (quod Suarez latius tractat *tomo 5. disput.* 49. *sect.* 2.) irregularem similiter censendum eum, qui cum vna cōtrahit validum matrimonium, & cum alia inualidum: aut ob aliquod impedimentum inualide cum duabus contrahit; siue vtraq; viuente contrahat, siue altera mortua. Quod etiam D. Anton habet 3. *par. tit.* 28. *cap.* 3. & confirmat ex cap. Nuper, De bigamis: vbi Papa, etiamsi expresse dicat talem non esse bigamum, ipsum tamen irregularem perinde facit, ac si vere bigamus esset. Sicut & per cap. Si quis viduam, 2. is qui cum serua, aut cum mima, seu publica fabularum actrice matrimonium contraxerit (etiamsi bigamus non sit, si illa fuerit virgo) perinde ac bigamus, tanquam vilis nimirum persona, irregularis efficitur: vt etiam notat Nauar. *in sequent. num.* 97.

85. Aduerte autem ex D. Thoma *in* 4. *distinct.* 27. *quæst.* 3. *art.* 1. quæstiuncula 1. ad 3. (quod etiam Nauar. habet *in eodem cap.* 27. *num.* 196.) bigamiam quæ irregularitatem inducit requirere coniunctionem, tum animorum per mutuum consensum contrahentium: tum corporum per carnalem copulam eorundem: quod est requirere matrimonium consummatum. Er probatur ex cap. Debitum, De bigamis, & ex cap. vltimo distinct. 34. Vnde inferimus primo, solam fornicationem, etiam cum vidua non inducere irregularitatem bigamiæ: quia bigamia non est, vt nomen ipsum indicat, absque matrimonio. Inferimus secundo, eidem irregularitati minime subiici eum, qui plures habuit concubinas: sed vnicam vxorem virginem duxit, ex cap. Quia circa, De bigamis. Tertio, nec eum qui duxit vxorem eam quæ matrimonio coniuncta fuit alteri, morte præuento, antequam ipsam carnaliter cognosceret, ex cap. vltimo distinctione trigesimaquarta, & ex cap. Debitum, De bigamis. Postremo nec eum qui contraxit quidem cum multis, sed cum vna tantum, & ea virgine copulam habuit, prout in fine citati num. 196. Nauar. expressit.

Ratio vero, cur aliquis fiat irregularis ex bigamia si cōtrahat cum corrupta, non item si contrahat ipse corruptus, post D. Thomam, *in cit. art.* 1. *in responsione ad tertiam quæstiunculam*, à Sylueſtro, *verbo Bigamus num.* 2. hæc redditur: quod consensus contrahentis matrimonium non cadat super ipsum consentientem, sed super alterum coniugem. Non enim est institutus ad coniungendum aliquem sibi ipsi, sed alteri. Quo fit vt carnis in multos diuisio, qua tollitur significatio vnionis Christi cum vnica Ecclesia, non operetur defectum hunc Sacramenti, *quem dicimus bigamiam*, in ipso coniuge qui carnem suam in multos diuisit, sed in altero, qui ei matrimonio coniungitur, vnde inquit, D. Thomas, si mulier capax esset Ordinum, & virgo nupsisset viro corrupto, ac matrimonium cōsummasset, ab illis excluderetur tanquam irregularis ex bigamia interpretatiua. De qua re Suarez in prius citata sect. 3 §. Hæc igitur. 86.

Similitudine demum bigamus vocatur is qui aliquo Ordine sacro insignitus, vel solemni castitatis voto adstrictus contrahit, & consummat matrimonium; etiam cum vnica, & ea virgine, per cap. Quotquot, 27. quæst. 1. & per cap. vltimum, De bigamis: Eius vero appellationis rationem hanc insinuat Palud. *in* 4. *distinct.* 27. *quæst.* 4. *art.* 2. *sub finem*: quod talis post contractum matrimonium spiritale cum Christo, per professionem in religione approbata vel sacri Ordinis susceptionem, contrahat de facto alterum matrimonium carnale, & consummet. Inter quæ duo matrimonia similitudo est tantum, non identitas rationis matrimonij. 87.

Laicum vero non esse irregularem, nec item eum qui initiatus tantum minoribus Ordinibus, contraxit matrimonium cum vnica & ea virgine: confirmat Nauarr. in Enchir. *cap.* 27. *num.* 195. quia nullum datur ius ex quo talis irregularitas habeatur, neque vlla sit irregularitas nisi à iure, ex cap. Is qui, De senten. excommunicationis in 6. De eo qui simplici tantum castitatis voto se Deo adstrinxit, perinde in hac re iudicandum est, ac de eodem non habente tale votum, cum iura irregularitatem imponant tantum ei qui Deo adstrictus voto solemni castitatis, matrimonium contrahit. 88.

Quod attinet ad dispensationem in hac irregularitate, Nauar. *in sequenti nam.* 197. ait omnium consensum esse, quod in ea quæ est ex bigamia vera, vel interpretatiua, solus Summus Pontifex dispensare possit ad maiores Ordines. De quo videri potest Couar. ad Clemen. Si furiosus, 1. *par.* §. 3. *num.* 4. vbi id quod Nauarrus addit Episcopum in eadem irregularitate dispensare posse ad minores Ordines quoad vsum eorum iam susceptorum, non item quoad susceptionem: ita admittit, vt contrarium (*quod ex D. Thoma, in verbo Bigamia, Sylueſter quæst.* 7. *& Tabiena num.* 7. tradunt) putat teneri posse, quoties maxima subest dispēsandi causa. Id quod non videtur similiter dicendum de eo quod illi iidem addunt, posse Episcopum ad maiores quoque Ordines cum bigamo dispensare, si religionem intrare velit. Namque id alienum est à communi Ecclesiæ praxi, qua Summus Pontifex plerumque Generalibus Religionum concedens facultatem cum suis dispensandi in irregularitate, solet excipere eam quæ est ex bigamia. 89.

Iam quod Nauar. quoque addit communem item sententiam esse, quod cum bigamo similitudine, qui contraxerit cum vnica virgine, possit Episcopus dispensare, confirmatur per cap. primum, Qui Clerici, vel vouentes. Id quod ex glossa ad verbum, Dispensatiue, verum est, etiam de dispensatione ad maiores Ordines & suscipiendos, & susceptos administrandos: prout ex eodem cap. satis intelligitur. 90.

Cæterum etsi olim dubium fuerit, nunc tamen teneri communiter, ex bigamia tam si ante, quam si post baptismum contigerit, irregularitatem contrahi. Pro quo textus est in cap. Acutius, distinct. 26. vbi hæc ratio tangitur:

quod

quod in eo qui plures habet vxores, siue ante, siue post baptismum habuerit, deest id quod requiritur ad significandam coniunctionem Christi cum vnica Ecclesia, perinde ac mulieri corruptæ ante baptismum, deest id quod requiritur, vt inter sacras virgines numeretur.

TITVLVS TERTIVS.

De irregularitatibus quæ incurruntur ex delicto.

LICET inter irregularitates quæ oriuntur ex facto, sine delicto numeretur prouenens ex homicidio licito: atque homicidij nomine, in quotidiano sermone, intelligatur tantummodo illud, quod est cum culpa, quemadmodum notat Caiet. *in verbo Irregularitas*, hic tameo de ea sub præposito titulo agemus, quia cum nulla sit differentia physica inter vtrumq; homicidium (tam enim vnum, quam alterum consistit in occisione hominis) irregularitates prouenientes ex eis, ob coniunctionem quam habent in causa sua proxima, declarantur communi explicatione: non obstante, quod sint diuersę ob diuersitatem moralem eiusdem causæ, positam in ratione iusti, & iniusti.

CAPVT IX.

De irregularitate ex homicidio, quæ comprehenduntur, tam septima species ex licito, quam octaua ex illicito.

SVMMARIVM.

91 *Mutilatio membri in hacre æquipollet homicidio: & quæ corporis pars membri nomine significetur.*
92 *Falsa est regula, Irregularem esse eum, qui alterum reddidit irregularem.*
93 *Nomine mutilationis in hoc negotio, non comprehenditur membri debilitatio.*
94 *Requisita vt quis censeatur incurrisse irregularitatem ex homicidio: ac primo, vt sit baptizatus, & mentis compos.*
95 *De ebrio, & amente quid sit tenendum in hacre.*
96 *Ex cuiuscumque hominis occisione, aut mutilatione irregularitas nascitur.*
97 *Occisionem, aut mutilationem oportet esse de facto, ad incurrendam irregularitatem: nec sufficit voluntas, etiam cum conatu.*
98 *Sufficit vero causam propinquam dedisse homicidio, vel mutilationi.*
99 *Quæ censeatur causa propinqua quoad hoc negotium.*
100 *Quatenus ab irregularitate excusentur qui arma, aut venena vendunt, aut qui hortantur milites ad pugnam.*
101 *Si homicidium, aut mutilatio non sequatur ex causa data, non incurritur irregularitas.*
102 *Quando irregularitas incurratur ex eo, quod causa detur vt quis citius moriatur, aut mutiletur.*
103 *Ex aliquorũ sententia parum, & ex pietate cooperans, excusari potest ab irregularitate: & de infirmitate excusante.*
104 *De necessitate vitam defendẽdi excusante ab irregularitate.*
105 *Circa quam nonnulla sunt ponderanda: ac primo, vtrum alio modo potuerit vita defendi, quam occidendo, aut mutilando.*
106 *Deinde an seruatum sit moderamen inculpatæ tutelæ.*
107 *Irregularitatem incurrit qui ad defensionem rerum suarum, immo & parentum, occidit vel mutilat.*
108 *Rationes in contrarium cum solutionibus: & casus in quo ipsum contrarium potest procedere.*
109 *Non est irregularis qui amicum ad vitæ suæ necessariam defensionem aduocat, si is aggressorem occidat.*
110 *Debet licita esse defensio, per quam occidens aut mutilans excusatur ab irregularitate.*
111 *Debet esse præsens vitæ periculum, vt censeatur adesse necessitas excusans ab irregularitate.*
112 *Locus Concilij Tridentini in sess. 14. cap. 7. De reformatione, ad hanc irregularitatem spectans, quo modo accipiendus sit.*

LATE patet hæc consideratio: ideoq; in plura capita est distinguenda. In hoc persequemur communia, in aliis specialia.

Principio autem obseruandum occurrit, mutilationem membri hominis quoad irregularitatem incurrendam, æquipatari seu parem esse homicidio, prout Couar. ad Clemen. Si furiosus, *initio 1. tritepartis, num.* 8. expressit, post glossam eiusdem Clementinæ ad verbum *Murilet*. vbi in confirmationem, Clementinæ, *ex qua aperte habetur*, adiungit nouem canones. Aduertendum autem (quod Suarez *tomo 3. disput. 44. sect. 2. numer. 4.* habet) quia illæ irregularitates æquiparantur quidem, sed non sunt eædem, id quod circa irregularitatem ex homicidio iura disponunt spectans ad leuitatem, aut aliquam pœnæ diminutionem, accommodari ad irregularitatem ex mutilatione, quia fauores sunt ampliandi; spectans autem ad rigorem, non extendi; nisi ius ipsum id exprimat: quia in æquiparatis, aucta pœna in maiori, non sequitur auctam esse in minori. Sicque (*vt idem author addit.*) Congregatio Cardinalium circa priuilegium Episcopis concessum in Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. De reformat. dispensandi in omni irregularitate occulta excepta prouenienre ex homicidio occulto: respondit eam exceptionem tanquam rigorosam, non extendi ad irregularitatem ex mutilatione: ita vt possit Episcopus in ea dispensare si fuerit occulta. 91.

Cæterum, quoniam ad iudicandum de irregularitate prouenienre ex membri mutilatione, cognoscendum est, quæ corporis humani partes, comprehendantur membri nomine: idem author ex communi sententia subiungit comprehendi illas corporis partes, quæ officium distinctum habent, vt oculus habet officium videndi, pes gradiendi, auris audiendi, manus palpandi, naris odorandi, lingua loquendi. Quod quidem consentaneum est non modo philosophiæ, quæ cuique membro proprium actum attribuit: sed etiam sacris literis: ex illo D. Pauli ad Rom. 12. Omnia membra non eumdem actum habent.] Neque audiendum esse Caietan. 2. 2. *quæstio. 65. artic.* 1. (cui tamen assentitur Sotus *lib.* 5. *De iustitia & iure, quæstio.* 2. *artic.* 1.) cum vult comprehendi quoque partes eas, quæ non habent quidem per se officium distinctum, attamen habentibus ferunt opem in officio suo exequendo: vt digitus, manui: dens, linguæ: & aliæ aliis: Nauarrus in Enchirid. *cap.* 27. *num.* 206. ostendit tum aliunde, tum ex eo quod alioqui non modo digitus *e.em.li gratia*: sed etiam pars digiti, cum hæc manum quoque adiuuet in suo officio, membrum dici deberet, quod neque Caietanus dixerit: Item quod ex lege Idem Ossilius, ff. De ædilitio edicto, habeatur, illum cui abscissus est vnus digitus, æquiparari ei, cui aliquid membri est laceratum.

De aliis vero partibus quæ homini tantum ad ornatum aut tutelam membrorum sunt attributæ, vt capilli, vngues, & auriculæ, multominus rationi consentaneum est comprehendi eodem membri nomine, vt de auricula Couar. expressit; asserens ex eo aliquem non fieri irregularem, quod alteri illam absciderit. Expressit quoque de mammilla fœminæ: sed cum illius, perinde ac oculi sit proprium officium, aliter videtur sentiendum.

Si quis opponat his: quod regula generalis sit: Eum irregularem fieri qui alium reddit irregularem: sicut reddere potest per abscissionem digiti, vel auriculæ, vt patet ex præced. cap. 5. sect. 2. occurrendum est, eam regulam falsam esse: quod Nauar. *in sequen. num.* 209. ex eo confirmat, quod generans filium extra matrimonium, faciat ipsum irregularem ex capit. 1. De filiis Presbyterorum: non tamen ideo ipse est irregularis. Adde quod abscindens alteri digitum, reddit ipsum irregularem ob deformitatem, vel impedimentum ministrandi in altari: non tamen ex eo, ipse fiat irregularis, quemadm. habet Couar. 92.

in fine citati numeri octaui. Et ratio est, quod abscissio ea nec sit occisio, nec mutilatio membri ex antedictis. Quod etiam ad memoratam Clementinam glossa prima sub finem expressit.

93. Reiiciunt quoq; iidem authores opinionem illorum (de quorum numero sunt, Angelus *Homicidium 5. num. 5. Silu. ster eodem verbo 3. num. 4.*) qui mutilationem in hac re extendunt ad debilitationem, qua membrum corpori cohærens inutile est ex vulnere, aut ex percussione.

Reiiciunt, inquam, & volunt per mutilationem intelligi truncationem: sicut in memorata glossa exprimitur, dicendo mutilationem fieri per membri separationem. In argumentum autem Couarr. sumit, quod in lingua Latina sic inter se distinguatur mancus, & mutilus, vt ille sit, qui membrum habet debile, vel aridum: & hic, cui membrum abscissum est. Deinde quod nullus casus specialis habeatur in quo irregularitas imponatur alicui propter percussionem, qua alteri membrum reddiderit inutile, sicut plerique sunt, in quibus imponitur propter abscissionem. Quare non est consentaneum, vt quando irregularitas generaliter imponitur mutilãti, isto nomine contra communem Latini sermonis vsum, intelligamus eum qui sine rescissione, membrum percutiendo reddiderit inutile: præsertim cum pœnæ legum interpretatione sint restringendæ; vt Sotus, idem sentiens, argumentatur in lib. 5. De iust. & iur. quæst. 2. art. 1. Quibus ita propositis, oportet vniuerse tradere requisita ad irregularitatem ex homicidio incurrendam: quod fiet vnica propositione cum sua explicatione.

Sectio Prior.

Propositio qua generaliter declaratur, quæ requirantur ad incurrendam irregularitatem ex homicidio.

94. Propositio ista est: Vt quis in irregularitatem ex homicidio incurrisse censeatur, requiritur vt sit baptizatus, mentis compos, qui hominem occiderit, aut mutilauerit, vel causam propinquam dederit, vt occideretur, vel mutilaretur, aut certe vt citius occideretur, vel mutilaretur, extra casum infirmitatis, & citra necessitatem ineuitabilem vitæ propriæ defendendæ. Hæc sumpta est ex Nauar. in eodem cap. 27. num. 209. & 218. Cuius prima pars, *vt sit baptizatus*, confirmatur per cap. Si quis viduam, distinct. 50. iuncta glossa ad *verbum, Post baptismum*: & per illud quod habitum est initio præcedentis cap. tertij, baptizatum non manere obnoxium irregularitati, quod ante baptismum perpetrarit homicidium.

Secunda pars vero, *mentis compos*, probatur per Clement. Si furiosus, De homicidio: in qua decernitur, furiosum, & infantem, & dormientem non incurrere irregularitatem ex homicidio. Quia nimirum (vt ad eamdem, *initio tertiæ partis num. primo*, Couarr. ait, communem interpretum opinionem esse) ad contrahendam irregularitatem ex homicidio, semper necessarium est vt ipsum tanquam actio humana, ex indicio rationis contigerit. Et patet: quia alias non est pœna dignum tanquã excusatum à culpa. Vnde Couar ipse *n. 3. & 4.* infert: neq; ebrium si tempore ebrietatis hominem occiderit, irregularem esse: quia tale homicidium processit ab eo qui vsu rationis carens, erat furioso similis, iuxta cap. Venter, dist. 35.

95. Quod vult esse intelligendum, non tantum de eo, qui non sua culpa, sed dolo alterius inebriatus est: verumetiam de eo qui sua culpa: qui perinde ab irregularitate excusatur ac furiosus, qui aliqua sua culpa in furorem versus est. In quam sententiam etiam (quæ est Nauarri in Enchir. *cap. 27. num. 230. & aliorum, quos refert, & sequitur Henriquez l. b. 14. cap. 15. §. 7. lit. F, & G,*) ille plura ibidem adfert. Ad extremum admonens contrariam sententiam veram censeri posse, vbi ebrius consueuisset arma sumere, & homines offendere: quia inebriando se, daret operam rei illicitæ ad occisionem periculosæ. Nec enim tunc excusaretur, quia censeretur indirecte voluisse homicidium: sicut nec excusatur furiosus, qui habens lucida interualla, & sciens se amentiæ tempore arma corripere, & alios inuadere, arma ipsa non semouet à se. Quod idem iudicium est de dormiente, qui tale quid sibi inter dormiendum sciret solere euenire. Quod si nihil tale sciret, excusaretur ab irregularitate, vt habet Henriquez in citat. §. 7. lit. O, etiamsi cum vehementi ira, & desiderio occidendi concessisset cubitum: si quidem inadueretenter, ac ex sola imaginatione naturali occiderit somno adhuc oppressus: vnde is euentus non potest censeri voluntarius; nec in se, nec in sua causa, ad eum sufficienter ordinata.

Infert præterea Couar. num. 5. quod licet infans, iuxta cap. vnicum, De desponf. impub. in 6. is dicatur qui minor est septennio; absolute tamen hic, infantis nomine intelligendum esse eum qui nondum habet vsum rationis ad discernendum id quod agit: ita vt ille qui infra annum septimum iam doli capax hominem occiderit, sit irregularis: non item qui etsi excedens septimum annum, nondum capax est doli, occiderit hominem. Hic enim cum sit immunis à culpa, est & à pœna: cui vtrique ille alter obnoxius est.

Tertia pars, *hominem*, indicat irregularem esse eum qui occiderit, aut mutilauerit Saracenum, aliumve infidelem, aut excommunicatum, vel diffidatum, ex cap. Clericum, distin. 50. (vbi dicitur homicida) non item eum, qui solum corpus mortuum truncauerit; ne si quidem, vt communem sententiam esse ait D. Anton. 3. *parte tit.* 28. *cap.* 2. §. 5. *sub finem*, profectus sit ad occidendum, & reperiens iam occisum ab aliis: vt animo suo satisfaceret, cadaueri amputauerit caput, aut aliud membrum. Nec etiam eum qui fœtum nondum anima rationali informatum mutilat, ex cap. Moyses, & sequenti, 32. quæst. 2. & ex cap. Sicut ex litterarum, De homicidio. Cum autem anima rationalis masculo infundatur 40. die: & fœminæ die octogesimo (quod glossa vltima ad primum cap. quintæ distinctionis notat) si post 40. diem fœtus mutilatio, aborsusque contigerit: & nesciatur an abortiuus sit mas, vel fœmina, mutilator debet se censere irregularem: quia in dubiis tutior pars elegenda est, ex cap. Ad audientiam, & cap. Significasti 2. De homicidio. Cæterum quod in cap. Si aliquis, De homicidio; ille tanquã homicida tenetur, qui facit, vel dat sortilegia, aut venena sterilitatis, glossa ibidem interpretatur teneri quoad pœnam legalem, non item quoad irregularitatem, quæ iuxta antedicta non contrahitur nisi homo actu interficiatur. 96.

Quarta pars, *occiderit, aut mutilauerit*, de eo quidem qui de industria occiderit, aut mutilauerit, patet, ex cap. Si quis viduam, distinct 50. & ex cap. 1. De homicidio. De eo vero, qui per insidias, & fraudem: ex cap. Pericuse, De pœnitent. distinct. 1. & ex cit. cap. 1. De eo porro, qui siue cum vulnere, siue alio modo, *vt veneno*, interfecerit, etiamsi factum occultum sit, ex Concilio Trident. sess. 14. De reform. cap. 7. Ac demum de eo qui etiam iuste, ex cap. Aliquantos, distinct. 51. Intelligi potest vero per hanc partem, eum esse ab hac irregularitate immunem, qui voluntate quidem interiore, etiam deliberata, & coniuncta cum exteriori conatu, occiderit, aut mutilauerit: sed de facto occisionem, vel mutilationem minime compleuerit: quia ex capit. Si aliquis, De homicidio, communiter recepta, *teste Couar. ad Clemen. Si furiosus, initio secundæ partis, num.* 5. irregularitas non contrahitur, nisi homo actu interficiatur, vel mutiletur: ita vt quantumcumque, *inquit idem ibidem* ex deliberata valde voluntate occidendi hominem aliquem, armatus quis ei insidias, & necem intenderit, non sit irregularis, si ipsum non occiderit, nec ei membrum amputauerit, ex cap. vltimo 15. quæst. 1. ex cap. Sicut, 32. quæst. 2. & ex cap. Cogitationis, De pœnitent. distinct. 1. Ac etiam, *vt habet Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 222.* quantumcumque vulnerauerit pluries, & plurimum, etiam cum magna sanguinis effusione, & abscindendo aliquas partes membrorum, dummodo non abscindat membrum, nec vulneratus moriatur, licet maneat inhabilis ad decenter celebrandum. 97.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cum. Immo, *vt habet quoque Nauarrus in sequenti numero* 224. ita debilitet vt si Sacerdos sit nequeat celebrare.

98. Quinta pars, *vel causam propinquam dederit*, cur præcedenti adiungatur, vt intelligamus: notandum est primo, quod notant Couar. *ad cit. at. Clement. sub initium* 3. *partis*, & Alphonsus à Castr. *lib.* 2. *De lege pœnali, cap.* 14. *versu, Prima principalis conclusio*, quia homini quatenus rationalis est, irregularitas imponitur: homicidium illud propter quod ea imponitur, debere esse actionem illius, quatenus rationalis est: atque adeo exercert voluntate imperante, & ratione dirigente.

Notandum est secundo, voluntatem, vt in alias actiones suo imperio subiectas, sic & in actionem homicidij ferri, quandoque directe & per se: vt fit cum quis habet animum occidendi: quandoque vero indirecte, & per aliud, vt cum quis id vult, ex quo immediate, & per se homicidium sequitur. Ad significandum igitur tam eum, qui indirecte, quã eum qui directe volens homicidium, aut mutilationem membri, ea perpetrat, irregularem esse: ad eum qui occidit, vel mutilat, additus est (ex cap. De cætero, titul. De homicidio, iuncta eiusdem glossa communiter recepta, prout habet Couar. ad Clement. Si furiosus, 2. *par.* §. 4. *num.* 9. *versu Hinc etiam,*) is qui ad occisionem, vel mutilationem dederit causam propinquam: cuiuscunque ea sit generis, ex Nauar. in præcedenti nu. 219. Nempe siue sit efficiens: vt is, qui facit, iubet, mandat, vel iurat: siue materialis, vt is qui dat arma, vel deducit aliquem ad locum, vbi hostes sunt parati ad ipsum occidendum, vel mutilandum: siue formalis, vt is qui consulit, vel instruit interfectorem, vel mutilatorem: siue demum finalis, vt is qui eidem præmium, aut receptationem pollicetur. De quibus quatenus irregularitati subiiciantur, patebit ex post dicendis.

99. Monet vero idem Nauarrus in eodem cap. 27. numer. 211. causam propinquam, quoad præsens negotium, esse dictum vel factum sufficienter directum in occisionem, aut mutilationem ex ipso secutam. Dictum quidem, vel factum: quia homicidio dari potest causa propinqua, tam verbo, *nempe mandando, consulendo, defendendo, seu dicendo in gratiam homicidii quam opere.* Directum vero ad occisionem, vel mutilationem: quia vt rationem habeat causæ propinquæ, debet tale esse, quod ex se ad occisionem, vel mutilationem dirigatur, ac tendat, siue suapte natura, sine intentione operantis. Exemplum prioris est inflictio vulneris mortiferi, facta sine intentione occidendi: posterioris vero, gladium, aut venenum dare alicui eo animo, vt quempiam interficiat.

100. Atque ex his intelligitur, cur irregulares non sint ensium, lanearum, sclopetorum, & aliorum id genus armorum artifices, qui ea faciunt, aut vendunt, vel donant bona intentione, & ad bonum vsum pro iusto bello, aut pro cuiusq; priuata defensione licita. Non sint, inquam, etiamsi emens, aut dono accipiens, illis interficiat aliquos, aut mutilet. Sint vero irregulares, si illa faciant, aut venalia habeant, vel donent mala intentione, vt pro bello iniusto, vel vt emens, aut dono accipiens necet aliquẽ. Similiter cur Pharmacopola non sit irregularis, si venenum absque dolo malo præparet pro quibusdam medicinis faciendis, aut pro coloribus diffundendis, illudque emens, vtatur eo, ad quempiam è vita tollendum. Idem vero sit irregularis, si idipsum venenum præparasset, & venale haberet ad homines necandos. Horum enim, & multorum aliorum similium ratio est: quod talis venditio, aut donatio non sit propinqua causa occisionis, vel mutilationis: nisi ex intentione operantis, qui ad has dirigat illas: sicut dirigere censetur, quando vult eas; aut quando eas tanquam illicitas, tenetur nolle.

Addit autem Nauar. in eodem numer. 211. se posuisse particulam *sufficienter*, ad significandum, directionem, qua minima, inefficaxque actio ex se dirigitur in homicidium, vel mutilationem: non sufficere ad irregularitatem incurrendam: nec item directionem per quamlibet generalem intentionem: qualem habet is qui dat militi arma ad bellum iustum generaliter, aut qui hortatur generaliter exercitum ad prælium iustum, & victoriam sine intentione speciali occidendi vel mutilandi. De qua re idem plenius in sequenti *num.* 215. 216. & 217.

Addit adhuc in eodem num. 211. Nauarrus, se posuisse particulam, *inde secutam:* quia irregularitas non incurritur, si ex tali causa data, vel non sequeretur actu occisio, aut mutilatio, iuxta antedicta *in explicatione quartæ partis*: vel sequeretur quidem, sed aliunde; vt, *inquit ille*, si is contra quem testatus sum, non ob meum testimonium, quod *ex hypothesi*, Iudex nihil fecit: sed alia de causa occideretur, vel mutilaretur, non incurrerem ex eo irregularitatem, quia non dedi causam, ex qua sit secuta occisio, vel mutilatio. 101.

Sextam partem, *vt citius occideretur, vel mutilaretur*, Nauar. adiunxit, ex D. Anton. tertia part. titul. 28. capit. 2. §. 5. nonnullisque aliis, quorum in numero 220. meminit. Ratio vero adiungendi est, quod neque is qui talem causam dat, possit satis referre lenitatem Christi, qui seipsum morti propter nos tradidit. In exemplum D. ipse Anton. proponit, si quis voluat infirmum, vt citius moriatur. Adde & si quis in eumdem finem detrahat illi puluinar, aut aliud faciat, vnde sequatur vt citius moriatur, quantumcumque id faciat ex commiseratione; nimirum ne mortis angustiis diutius crucietur. Quod Couar. aliis citatis expressit ad Clement. Si furiosus. 2. *par.* §. 4. *num.* 3. *sub finem*: secus esset autem, si quis cum omni cautela, quæ communiter à prudentibus adhibetur, tale quid faceret, vt æger quietius iaceret, ex Caieta. 2. 2. *quæst.* 64. *art.* 8. Vide etiam Nauar. in Enchir. *cap.* 27. *num.* 228. & 229. 102.

Adde quoque pari ratione, si quis ei, qui plectendus est capite, dicat vt supponat caput ad excipiendum ictum, & ideo citius supponat. Item si quis dicat carnifici, vt aliquid aptet, quo citius is, qui morte plectitur, extinguatur. Item si quis dum reus ad supplicium ducitur, consilium det capiendi viam breuiorem, quo illud subeat citius: aut solliciret accelerari executionem iustitiæ dicendo, verbi gratia, horam esse tardam, vel populum nimis detineri: aut si quis videns funem quo aliquis suspendendus est; non esse bene ligatum: aut gladium quo trucidandus est, non bene secare, ea de re admoneat, & inde sequatur mors, quæ non erat, aut non tam cito erat secutura. Et multo magis si quis ipsemet exacuat gladium, aut aptet funem: quod ab omnibus concedi, notat Nauarrus in Enchiridio *cap.* 27. *num.* 217. *sub finem.* Item si quis videns eum qui suspendendus est, manus, aut pedes scalarum gradibus inserere, id impediat, vt carnifex illi citius mortem afferat: aut si videns reum esse in bono statu animæ, manuum, aut pedum attactu annuat carnifici, vt ipsum cito expediat: aut demum si videns carnificem non rite fungi suo munere, & per imperitiam diutius, aut grauius quam deberet, reum cruciare; illum instruat, vt se hoc, vel illo modo gerat. Quæ & huiusmodi alia diligenter cauenda sunt Sacerdotibus qui vocantur ad iuuandos eos, qui per corporis infirmitatem, aut ministerium iustitiæ, vicini sunt morti.

Quamquam ex recentiorum sententia (vt notat Henriquez *lib.* 14. *cap.* 12. §. 7. *sub finem*,) dicens, vel faciens aliquid pium, vt si carnifici dicat, Permittitur tibi facere officium tuum, quia ego iam feci meum in confessione, vel exhortatione, ab irregularitate excusatur, tanquam ille qui parum cooperatur: parum enim pro nihilo reputatur: vt si quis pungat asinum in quo insidens, ad furcam ducitur, vel reo dicat, vt ascendat alterum gradum schalæ, vel ob dedecus vitandum impetret à Iudice ne reus ducatur per plateam, ante domum parentum, quãuis per accidens ex via breuiori, sequatur aliqua mortis acceleratio: & sic de similibus. Addi potest adhuc in exemplum istius partis, quod idem Henriquez paulo superius habet, eos irregulares fieri, qui consilio, aut auxilio, sunt causa, vt citius terminetur lis criminalis, acceleraturque notabiliter mortis, aut mutilationis executio. 103.

Septima

Septima pars *extra casum infirmitatis*, ponitur, eo quod is qui licite sibi, aut alteri membrum abscindi iubet vel permittit, sanitatis recuperandæ causa, præsertim de consilio medici, non incurrit istiusmodi irregularitatem, ex c. Si quis à medico, & tribus sequentib. dist. 55.

104. Vltima pars, *citra necessitatem ineuitabilem propriæ vitæ defendendæ*, confirmatur per expressum textum in Clemen. Si furiosus, de homicidio: cui adde cap. Quia te, distin. 50. Ea autem locum habet etiamsi tali defensioni admisceatur odium, & intentio vlciscendi se, vt notat Henriquez *lib. 14. cap. 3. §. 4. lit. O, & cap. 10. §. 2. in fine.* Ratio vero est, quia defensio non desinit inde iusta esse propriæ vitæ; quamuis peccatum sit graue ex circumstantia talis affectus mali.

Sectio Posterior.

Ratio iudicandi quando occidens, aut mutilans hominem excusetur ab irregularitate ob ineuitabilem necessitatem defendendæ propriæ vitæ.

105. AD iudicandum autem nûm quis per talem necessitatem occiderit, aut mutilauerit, quædam consideranda sunt; quæ Maiolus persequitur *lib. 5. cap. 48. à num. 6.* Primum est: An fuga, vel clamore, aliove modo, quam interficiendo, aut mutilando aggressorem, vitam tueri potuerit. Si enim potuit, in irregularitatem incurrit, iuxta cap. Suscepimus, De homicidio: & esse communem sententiam habet Couarr. ad Clemen. Si furiosus, *3. par. §. vnico, num. 4.* Quod procedit, etiamsi talis esset, qui nonnisi inhoneste fugere potuit iuxta glossam primam citatæ Clemen. & communem quoque sententiam esse addit Couar. Rationemque reddit, quod memorata Clementina liberet tantũ ab irregularitate, cum mors aliter vitari non potest. Vnde quantumuis talis forte non tenebatur fugere ad vitandum peccatum: tenebatur tamen ad vitandam irregularitatem, vt post Panorm. ad cap. Olim primo, De restitutione spoliatorum sub finem num. 17. habet Nauar. *in citato num. 211.* & aliis in margine citatis Henriquez *lib. 14. cap. 10. § 3.* Si cui contrarium placeat, habebit à se Suarezium tom. 5. disput. 46. sect. 1. num. 6.

Dubitari vero potest, an si quis ita possit fuga sibi consulere, vt tamen rationabiliter timeat se casurum, aut cursu ab hoste superatum iri, teneatur nihilominus fugere ad vitandam irregularitatem. Videtur autem dicendum cum D. Anton. *3. par. tit. 28. cap. 2. §. 3.* & Sylu. *verbo Homicidium, 3. quæst. 4.* non teneri; quia cum probabiliter in ea re dubitet, nec qualitas temporis, & loci patiatur plene deliberare; non tenetur se tanto periculo exponere: sed potest, *quod iura omnia concedunt*, vim vi repellere: præsertim cum hostis commodius à tergo ferire possit, & ipsa fuga reddi ad occidendum audacior.

106. Secundum quod considerare oportet, est illud, quod ad excusandum ab irregularitate eum, qui occiderit, considerandum esse habetur ex cap. Significasti secundo, De homicidio, An scilicet quis occiderit ad defensionem propriæ vitæ seruato moderamine inculpatæ tutelæ, non quidem ad præteritam iniuriam vindicandam: sed ad præsentem propulsandam. Prout ad idem capitulum *verbo Tutelæ*, notat glossa seruari, cum illud tantum fit, quo omisso violentia illata repelli non posset. Ideo vero istud considerandum est: quia vt loco citat. Sylvester expressit: si quis potuit mortem euadere mutilando inuasorem, & occiderit ipsum, fieret irregularis: quia non seruaret moderationem inculpatæ tutelæ: nisi forte occideret præter intentionem, adhibita diligentia in cauendo excessu eiusdem tutelæ: quo casu excusaretur ab irregularitate iuxta memoratam glossam.

Addit Maiolus duo huc spectantia. Vnum est illam mutilationem, quæ fieret ad defensionem propriæ vitæ, non inducturam esse irregularitatem, ex sæpe citata Clemen. Si furiosus. Alterum est quando quis potuit vitare mortem, non tamen mutilationem, nisi inuasorem occideret, ipsum in irregularitatem incurrere occidendo. Cuius contrarium loco cit. tenet Sylvest. post Cardinalem in eamdem Clement. quia, *inquit*, si occisio & mutilatio pares sint quoad irregularitatem incurrendam, pares quoque esse debent quoad illam euitandam: præsertim cum mutilans in iure appelletur homicida, distin. 55. cap. Si quis abscideriit. Idem ex aliis habet Henriquez *in cit. §. 3.*

Adde quoque tertium, ex communi Doctorum sententia, *Couar. sub finem supra memorati §. vnici*, per cap. Suscepimus, & cap. Significasti secundo, De homicidio: eum qui ad defensionem rerum suarum, alterum occidit, vel mutilat, irregularitatem incurrere, quia eam solummodo tunc quis euitat, cum mortem propriam (de qua Clementinam, Si furiosus loqui, patet ex glossæ interpretatione *ad verbum, Mortem,*) aliter euitare non potest. Qua ratione adductus Nauarr. in Enchir. cap. 27. num. 213. generalius statuit, neque irregularitatem euitare eum, qui ad defensionem, etiam iustam, patris, & matris, *& multo minus aliorum*, aut sui honoris, vel bonorum siue suorum, siue proximi, aliquem occiderit, vel mutilauerit. Quæ est communis sententia, vt ad Clement. Si furiosus, par. 3. §. vnico, num. 5. annotat Couarr. vbi & multos refert qui illam sequuntur post glossam ad ipsam Clement. Si furiosus, *verbo Suum*, vbi notat eam constitutionem ab irregularitate tantum excipere eum qui occidit aggressorem suum, non valens propriam mortem aliter euadere: ideoque non obtinere vim in eo, qui alterius mortem impediens, inuasorem occiderit. 107.

Attamen Couar. ipse contrarium sentit duplici nixus fundamento. Alterum est in eodem num. 5. quod quamuis occidenti, vel mutilanti Clericum, excommunicatio generaliter imposita sit: illam tamen non incurrat qui licite eum occiderit, vel mutilauerit. Quare irregularitatem generaliter impositam occidenti, aut mutilanti, non incurri ab eo qui licite occiderit, vel mutilauerit. Alterum est in fine sequentis num. 6. quod, *vt in principio eiusdem paragraphi docuit*, homicidium commissum sine culpa irregularitatem inducat tantum, cum fit authoritate publica, nunquam autem cum fit authoritate priuata. Quod vtrumque Nauar. euertit. Prius quidem: quia maior excommunicatio imponitur tantum ob peccatum mortale: & ideo cum hoc abest, debet consequenter & illa abesse. Illegularitas vero incurri potest absque vllo peccato: ita vt mala sit consequentia ipsam abesse, quia peccatum abest. Posterius vero quia aduersatur sententiæ, & praxi communi, ac textui memoratæ Clement. nec vlla sufficienti ratione confirmatur. Cæterum admitti posset Couarruuiæ opinio, prout admittit Maiolus lib. quinto, cap. 48. num. 7. quando res quæ defenduntur sunt actu necessariæ ad vitę propriæ conseruationem: ita vt illis sublatis vitæ periculum plane imminet: quia tunc esset vitam propriam defendere: sicut & cum quis furem occidit, cui sine propriæ vitæ periculo parcere non potuit, vt bene notat Henriquez *libr. 14. capit. 11. §. 3.* 108.

Adde adhuc ex Nauar. in eodem capit. 27. numer. 112. versic. 2. non fieri irregularem eum, qui vt resistere possit aggressori, & vitam propriam seruare, aduocat socium à quo aggressor ipse occiditur: quia eodem iure quo potuit per se occidere, potuit & ad id socium aduocare sine irregularitate. Addi etiam potest, *pro quo multos authores citat Henriquez in memorato §. 3. litera E, in margine*; eum qui dum vrgetur præcepto iuris naturalis defendens Principem, occidit inuasorem authoritate priuata, non valens aliter defendere, ab irregularitate excusari tanquam defendentem seipsum: cum quisq; sub præcepto teneatur dum necessitas vrget, pro Principis defensione vitam profundere. 109.

Tertium quod considerare oportet, est: An defensio, quæ fit in ea, de qua hic agitur, ineuitabili necessitate, sit illicita. Nam ex Sylvestro, *in verbo Homicidium 3. quæst. 4. dicto 3. & Tabiena verbo Irregularitas 2. num. 30.* si illicita sit, vt est illius, qui licite impugnatur, irregularitas incurritur. Et ita is qui à ministris iustitiæ capitur ob scelera 110.

sua puniendus, incurrit in eam, si se defendendo occidat aut mutilet, etiamsi aliter vitam propriam defendere non valeat, quam occidendo, vel mutilando alium. Ratio est: quia iura excipientia ab irregularitate ex homicidio, illum qui se defendit: intelligenda sunt de licita defensione, cum non faueant vitiis. Addit Maiolus *in cap. n.8.* idem esse iudicandum de eo, qui sua culpa se subiecerit tali necessitati: vt de eo qui rixam prouocauit, aut qui alienam domum ingressus est furandi, vel adulterandi causa: talem enim & quemuis similem, si ipse occidat, vel mutilet ad necessariam vitæ propriæ defensionem, contrahere irregularitatem: quod etiam sentit Nauar. *in Enchir. cap. 27. num. 238.* Sylvester vero, & Tabiensis locis cit. contra sentiendum putant, nisi adsit illicita defensio: ita vt minime fiat quis irregularis, si se licite defendat: vt censetur facere, cum illicite inuaditur: velut in casu quem in exemplum proponit Nauarrus: cum in adulterũ vir, vel consanguinei mulieris irruunt ad ipsum interficiendum: quod eis non licet. Quæ sane sententia defendi potest eo argumento; quod ius absolute loquatur de eo qui iusta defensione vtitur ad vitam propriam tuendam, quando illum ab irregularitate eximit. Eam sequitur Henriquez lib. 14. *cap.* 10. §. 3. *in fine*, quam & exemplis illustrat in sequenti §. 4.

III. Quartum quod considerare oportet, est: An defensio sit periculum secuta, an ipsum præuenerit. Si enim is qui se defendit, prius occidit, quam per actus, & conatus aduersarii inuasoris, sit in euidenti periculo vitę constitutus, incurrit in irregularitatem. Nec enim ad hanc vitandam sufficere solam suspicionem, aut metum verosimilem, patet ex cap. Suscepimus. De homicidio, vbi irregulares decernuntur duo fratres, qui cum latrones ligassent domi, & alter profectus esset ad Iudicem, manente altero ad eos custodiendos; quos cum videret conari vincula dissoluere, timens occidi ab illis si soluerentur, præuenit ipsos occidendo. Et ratio esse potest, quod talis tunc non defendit se, constitutus in vitæ periculo, à quo aliter, quam occidendo se liberare non possit: sed tantum sibi cauet ab eiusmodi periculo. Quando autem propter actiones, vel conatus aduersarii inuasoris, debeat quis censeri in eo vitæ periculo iam constitutus, vt ad illam conseruandam occisione, aut mutilatione inuasoris, ne primus quidem ictus illius expectandus fuerit: certa regula definiri non potest, sed prout habet Panorm. ad cap. Olim, 1. De restitutione spoliatorum, nu. 16. relinquitur definiendum viri boni arbitrio.

III. Cæterum licet Maiolus in eod. cap. num. 11. significare videatur, quod congruenter Concil. Trident. sess. 14. De reform. cap. 7. is qui per ineuitabilem necessitatem se defendendo occidit, aut mutilat, dispensatione egeat, vt possit tam ad Ordines, quam ad beneficia quæcunque, & dignitates Ecclesiasticas promoueri: nihilominus tamen cum talis non incurrat irregularitatem vt ipsemet Maiolus in præced. num. 6. fatetur, & satis patet ex antedictis: Concilium ipsum Trident. non videtur extendendum ad casum in quo committitur homicidium ad necessariam vitæ propriæ defensionem, cum moderatione inculpatæ tutelæ. Aut certe intelligendum esse; ad vitandum scandalum, & ad occurrendum scrupulis qui subortiri possent: statuere, vt antequam is qui tali modo se homicidium commisisse dicit, admittatur ad Ordines, aut beneficia, vel dignitates Ecclesiasticas; debeat per sententiam Episcopi ordinarii, aut si causa subsit, Metropolitani, vel Episcopi vicinioris, declarari idipsum homicidium commissum fuisse ad vitæ propriæ defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ. Vnde si factum sit occultum: & per eam necessitatem homicida inueniatur excusatus à mortali, is nec dispensatione, nec sententia declaratoria indigebit, vt etiam expressit Henriquez *lib. 14. cap. 10. §. 2. sub finem.*

CAPVT X.

De irregularitate ex homicidio fortuito.

SVMMARIVM.

113 *Triplex homicidium ex quo irregularitas contrahitur: quodq; fortuitum possit tribus modis committi.*

114 *Ex homicidio fortuito incurritur irregularitas vacando rei illicitæ.*

115 *Itemque vacando rei licitæ, si non sit adhibita in cauendo sufficiens diligentia: secus si sit adhibita.*

116 *Vacantem rei illicitæ non excusat ab irregularitate, adhibita in cauendo homicidio, vel mutilatione diligentia.*

117 *Qualem oporteat esse rem illam illicitam.*

118 *Non est irregularis, qui alterum induxit ad perpetrationem criminis, propter quod est à Iudice affectus supplicio.*

119 *Oportet esse illicitam ratione periculi quod habet causandi homicidium, vel mutilationem.*

120 *Ex homicidio fortuito quod committitur vacando rei licitæ, oritur irregularitas, si defuerit diligentia in cauendo; non item si adfuerit.*

121 *Differentia inter eum, qui ex pietate, & eum, qui ex iustitia dans rei licitæ operam, fortuito causam dat mortis, aut mutilationis.*

HACTENVS ea quæ in genere ad irregularitatem ex homicidio pertinent exposita sunt: deinceps particularia consideranda sunt, quæ reuocantur ad tria capita. Nam cum homicidium propter quod irregularitas incurritur committi possit; aut præter intentionem committentis: siue, quod idem est, fortuito: aut ex intentione eiusdem: hocque, vel dicto, vel facto; omnis irregularitas ex homicidio: vel est ex homicidio fortuito, vel ex homicidio per dictum, vel ex homicidio per factum: vnde fit vt dicenda in particulari de irregularitate ex homicidio, ad aliquam talium pertineant; quas ideo sigillatim considerabimus. 113.

Vt ergo ad primam aggrediamur: Homicidium fortuitum potest tribus modis committi: primo, dando operam rei illicitæ, id est, agendo aliquid quod ipsi agenti non conuenit, sed prohibitum est: vt constituto in maioribus Ordinibus chirurgia, ex cap. Sententia, Ne Clerici, vel Monachi. Secundo, dando quidem operam rei licitæ, sed cum aliqua culpa, propter non adhibitam eam quam debuit cautionem, & diligentiam, ad vitandum homicidium, vel mutilationem (quod bene Caieta. in particulari explicat 2.2. *quæst.* 64. *art.* 8.) vt si laicus venando in loco vbi solent interdum esse homines, nõ circumspiciat diligenter antequam catapultam displodat, hominemque vel occidat, vel mutilet. Tertio, dando operam rei licitæ absque culpa; vt fit cum adhibetur conueniens diligentia, nec omittitur aliquid eorum, quæ seruari debent, ne contingat aliquid aduersum.

Atque primo modo occidens vel mutilans, incurrit irregularitatem, vt patet ex cap. Continebatur, De homicidio: vbi habetur exemplum de Diacono, qui ludens quodam ludo non conueniente sibi, dedit causam homicidio fortuito: & ex c. Suscepimus, *cuius argumentum superius attigimus*, & ex cap. Tua nos, eod. titul. vbi est exemplum de Monacho, qui cum peritus esset artis chirurgicæ, vsurpans officium quod suo statui minime conueniebat, incidit tumorem mulieri, quæ contra præceptum ipsius exposuit se vento, & inde mortua est. Idem iudicium esse notat Couar. *ad Clemen. Si furiosus, par. 2. §. 4. nu. 3.* de eo qui curam habens ægroti, dat ei aliquam potionem absque medicorum mandato, aut contra ipsorum prohibitionem, si inde ille moriatur. Idem quoque esse, si incaute vertat infirmum, aduertens periculum accelerandi mortem. Adde etiam idem de medico, aut chirurgo qui ex imperitia, aut negligentia mortali, infirmum occidit, vt aliis in margine citatis habet Henriquez *lib. 14. cap. 19. §. 3.* 114.

Incurrit etiam qui occidit, vel mutilat secundo modo, ex 115.

do, ex cap. Presbyterum, & cap Ad audientiam, De homicidio: in quibus decernuntur irregulares duo Presbyteri, qui verberantes causa correctionis, *quod licitum est*, non adhibita conuenienti diligentia, ad cauendum homicidium, vel mutilationem, dederunt verberato causam mortis. Tertio autem modo, occidens vel mutilans, irregularitatem non incurrit, ex cap. Dilectus, cap. Ex literis 1. & 2. cap. Significasti 1. cap. Ioannes, & cap. Quidam, De homicidio.

116. Ad pleniorem autem intelligentiam horum. Notandum est primo, cum Couar. *in it.* § 4. *nu. decimo*, ex communi sententia, illum qui primo modo homicidium fortuitum commiserit, nõ excusari ab irregularitate, quamtumuis adhibuerit eam cautionem, & diligentiam qua adhibita non incurrisset alius qui dando operam rei licitæ, illud commisisset: vt Monachus, vel Ecclesiasticus aliquis iocando, aut saltando cum muliere grauida quæ ob id obortiit, fœtu tam informato anima intelligente, incurrit in irregularitatem, per cap. Sicut ex tuarum, De homicidio: quantumcumque in eo ioco, vel saltatione seruarit eam moderationem, quam seruans fiaret, propinquus, aut amicus honestus, cui licuisset cum ea iocari, vel saltare, non incurrisset, quod exemplum est Nauar. in Enchir. *cap.* 27. *nu.* 236.

117. Notandum est secundo, cum Soto, *in lib.* 5. *de iust. & iur. quæst.* 1. *art.* 9. (quod approbant Nauar. in seq *num.* 237. & Couar. *in memorato num.* 10. *vers. Igitur his.*) item illicitam, cui dando operam committitur homicidium fortuitum inducens irregularitatem, debere talem esse quæ ex genere suo, causa mutilationis, aut homicidij esse soleat: siue quæ sit actus habens in se periculum occidendi, aut mutilandi, vt hastiludium, & venatio aprorum, aliarumque feratum, quæ fit armis, & canibus ferocibus: introductio meretricis in domum per tecta.

Vnde concludunt Sotus & Nauar. errasse Sylueſtrum, cum dixit Clericum irregularitatem incurrere qui præscindendo alienam arborem, casu aliquem interemit, etiamsi diligentiam adhibuerit quæ ipsum præscindentem propriam arborem, à culpa, & irregularitate excusaret. Licet enim occiderit vacando rei illicitæ: ea tamen res non erat talis, quæ ex suo genere esse soleat causa homicidii. Concludit quoque Nauar. illud quod Caiet. dixit, Clericum irregularitatem incurrere, si venando occideret hominem: etiamsi tantam diligentiam, quantam laicus, vt à culpa excusaretur, adhibuisset. Illud, *inquam*, contrahendum esse ad venationem quæ armis exercetur: neque extendendum ad eam, quæ sua natura ad homicidium, vel mutilationem non dirigitur, vt venatio passerum, aut perdicum, & alia huiusmodi, quæ sine armis fit.

Concludi etiam potest quod idem author habet *in præced. num.* 235. Eum qui per tecta domum suam introducit meretricem fieri irregularem, si hæc decidens moriatur, vel abortiat fœtu iam informato anima rationali: non item si per viam planam introducat, & idem contingat: quia quantumuis vtraq; introductio sit illicita: prior tamen est sufficienter ex se ordinata ad occisionem, vel mutilationem, non item posterior.

118. Concludi possunt adhuc multa similia, quorum nonnulla commemorabuntur in sequenti cap. 12. sect. penul. hæc autem in præsentiarum attigisse sufficit, ex quibus de aliis iudicium formari potest. Tantum addemus, quod non non videatur in irregularitatem is incurrere, qui alterum induxit ad perpetrationẽ criminis propter quod captus, morte mulctatur à Iudice: quia non censetur illum occidisse, sicut nec per criminosus censetur homicida sui, offerendo se Iudici puniendum: quia Iudex potestatem habet vitam auferendi criminoso ob peccatum commissum. Neque in eo peccatur contra iustitiam, contra quam est homicidium. Secus videretur vero si induceret ad aliquid, ex quo vel seipsum necandum induceret, vt Saul induxit armigerum suum primo Regum capite vltimo: quia inductus vere tunc esset homicida sui.

119. Notandum tertio cum Couar. in eodem loco, versu secundo deducitur. Rem ipsam illicitam cui vacando homicidium casu committitur, non esse causam sufficientem irregularitatis nisi illicita sit, quia periculosa, seu ratione periculi quod habet causandi homicidium, vel mutilationem: adeo vt illicita tantum ex alia causa, *quia vacare tali nullam nec minimam haberet homicidij culpam*, non posset constitui causa irregularitatis, quæ imposita est propter homicidium. Hoc Couar. illustrat aliquot exemplis: vnicum, vt breuitati consulamus, attingemus, quod tale est. Si laicus chirurgus peritissimus, in pœnam alicuius criminis, absq; vllo respectu ad periculum mortis, vel mutilationis à iudice prohiberetur vti suo officio; & ipse contra prohibitionem, eo vteretur ad aliquam incisionem peritissime factam: ex qua per culpam ægroti mors consecuta sit, is non erit irregularis: quia quantumuis ea incisio illicita esset illicita: non tamen per prohibitionem quæ facta esset ob periculum homicidij, vel mutilationis.

Notandum quarto, Quia irregularitas non nisi ob factum voluntarium imponitur: nec illud quod homo vacans rei licitæ facit præter intentionem, sit voluntarium: si ipse faciendo, non neglexerit seruare quod debuit: sit autem voluntarium, si neglexit seruare quod debuit. Notandum, inquam, est, fortuitum homicidium tertio modo commissum, non esse quidem causam sufficientem inducendæ irregularitatis: homicidium tamen commissum secundo modo, esse sufficientem, prout Sotus *lib* 5. *De iust. & iur. quæst.* 1. *art.* 9. expressit. Qui & addit, non videri probabile, vt dicta negligentiæ culpa si leuissima sit; sufficiat ad inducendam irregularitatem ex homicidio illicito: quæ cum imponatur tanquam pœna, debet culpæ propter quam imponitur proportione respondere, iuxta cap. Fœlicis, De pœnis, in 6. Quod non videtur fieri, si irregularitas incurratur ob homicidium per leuissimam culpam admissum. Idem docet Couar. *in cit.* § 4. *n.* 9. per cap. Quæsitum, de pœniten. & remissionib. post Panorm. ibidem, aliosque nonnullos. Quamuis autem Sylu. *in verbo Homicidium* 2. *nu.* 15. *si quæst.* 23. idem admittens, velit ipsum esse intelligendum, siue culpa sit in omissione, vt cum sine actu, ac sine aliqua procuratione, homicidium commissum est; siue sit in commissione, id est, cum actu, & aliqua procuratione est commissum: ipse tamen Couar. standum vult sententiæ Panormit. intelligentis de sola culpa in omissione. Pro seq; adfert tum cap. Consuluisti, 2. quæstion. 4. tum quod leuissima culpa contingens in committendo, ad leuem culpam pertineat ex communi Iuri peritorum sententia cuius ipse meminit in Epitome 4. Decretalium *par.* 2. *cap.* 6. § 8. *num.* 13. rationemq; reddit, quod ex D. Thoma. 2. 2. *quæst* 79. *art.* 2. maior culpa sit quæ in facto, quam quæ in omissione committitur.

121. Aduertie autem aliam esse rationem eius, qui in opere licito, *vt v.g. in custodia infirmi*, diligentiam adhibere tenetur ex iustitia, prout is tenetur, qui custodit mercede ad id conductus: aliam vero eius, qui tenetur tantum ex charitate: vt is tenetur, qui pietatis tantum, vel obedientiæ causa gerit curam infirmi. Nam illum leuissima etiam culpa, siue fuerit in committendo, siue in omittendo subiicit irregularitati: vt cum Sylu. docet Couar. *in prius citato num.* 9. Hunc vero neque leuis culpa, sed sola grauis subiicit, vt communem Summistarum sententiam esse ait ibid. Sylueſt. Quamquidem D. Anton. 3. *part. tit.* 28. *cap.* 2. § 4. *sub finem* expressit: inquiens custodem infirmi, qui huic porrigit vinum, vel aquam, aut non bene custodit, si bona fide id fecerit, quantumcumque mors inde subsequatur, non debere angi scrupulo incursæ irregularitatis: nisi culpa ipsius fuerit lata, & negligentia dissoluta: nempe si dimiserit vt iret lusum in platea; vel se vino ingurgitauerit, ita vt ex ebrietate non potuerit vigilare: vel alias vacauerit rei illicitæ: vel dando prædicta contra medici prohibitionem.

CAP. XI.

De irregularitate ex homicidio contracta verbo.

SVMMARIVM.

122 *Quando irregularitas ex homicidio contrahatur verbo.*
123 *Diuersæ species mandati.*
124 *Modi quibus irregularitas ex homicidio contrahitur mandando, & quando is qui iubet aliquem percuti, fit irregularis secuta morte, aut mutilatione.*
125 *Legislator ferens legem de puniendo morte, aut mutilatione, non est irregularis, nisi in aliquo delinquente eam exequatur.*
126 *Nonnulla alia obseruanda in iudicando, an irregularitas ex homicidio sit incursa mandando.*
127 *Irregularitas ex homicidio quando contrahatur defendendo verbo.*
128 *Quatenus sint irregulares qui impedierunt occisi, aut mutilati defensionem.*
129 *Deferentes ad Iudicem eos à quibus ipsi (non item alij) vexãtur, aut bono communi nocent, excusari ab irregularitate per protestationem expressam, quod non quærant pœnam sanguinis.*
130 *De teste, & alijs qui homicidio causam dant verbo, sufficienter ad irregularitatem.*
131 *Aliquot casus in quibus etsi data sit aliqua causa mortis, non incurritur tamen irregularitas, eo quod non fuerit causa propinqua.*
132 *Protestatio qua vitatur irregularitas, quando locum habeat, vel non habeat in conscientia.*
133 *De eadem protestatione respectu aduocatorum & testium in causa sanguinis, itemq; Inquisitorum fidei tradentium hæreticos brachio seculari.*
134 *Quid sit sentiendum De Clericis, qui interfunt executioni sententiæ sanguinis.*
135 *Consilium propter quod incurritur irregularitas, dari potest responsione, approbatione, & persuasione: ac quod eam non inducat responsio facta tantum causa cognitionis.*
136 *Inducat autem ordinata ad executionem homicidij, vel mutilationis.*
137 *Duplex differentia inter consultẽtem, & mandantem in incurrenda irregularitate ex homicidio.*
138 *Quatenus ab irregularitate excusetur Confessarius, qui negat Iudici absolutionem nolenti iudicare secundum leges, quæ pœnam mortis, aut mutilationis imponunt.*
139 *Approbatio homicidij, quâ incurritur irregularitas.*
140 *Ad quæstionem, An approbatio subsequens homicidium inducat irregularitatem: responsio negatiua.*
141 *Quatenus persuasione homicidij incurratur irregularitas.*
142 *Quatenus ob datam persuasionem, causa mortis.*
143 *Qui non incurrant, etiamsi persuasione dent causam mediatam, ex qua mors sit verosimiliter secuta.*
144 *Irregularitas non incurritur dando causam mediatã, ex qua homicidium non est verosimiliter secuturum.*
145 *Responsio ad dubium: quando silendo incurratur irregularitas ex homicidio.*

122. IRregularitas contrahitur verbo, quo quis alterius voluntatem mouet, & excitat ad homicidium perpetrandum, quodq; actu perpetrat ita excitatus. Tale autem verbũ præcipuè est vel mandatum, vel defensio, vel cõsilium; pro quibus irregularitas expresse imponitur in cap. Si quis viduam, distinct. 50.

De contractu mandando.

SECTIO I.

123. MAndatum aut est licitum, aut illicitum: & vtrumq; vel quo quis ipse mandat, vel quo alterius mãdato cooperatur: est item aut expressum, aut tacitum. Mandatum licitum quo quis ipse mandat, declaratur exemplo illius, quo Iudex secundum allegata, & probata condemnat aliquem ad mortem, mandatũ vero quo quis cooperatur, exemplo eius cui in eadem cõdemnatione assessor est Iudicis, aut est testis, aut notarius, aut alius qui attestationes scribat aut sententiam, vel hanc legat cum publicatur. Mandatum autem illicitum quo quis ipse mandat, est omne mandatũ homicidij factum à priuata persona. Illicitum vero quis cooperatur mandato illicito, contingit scribendo literas talis mandati, aut eas dictando aut transcribendo, aut legendo ei cui mandatum datur aut aliud huiusmodi faciendo. Mandatum denique expressum, esse illud, quo quis expresse alteri præcipit vt aliquem occidat vel mutilet, nomen ipsum indicat: sicut & illud esse tacitum, quo idem facit tacite. Cuius exemplum est apud legisperitos tritum, vt habet Couarr. ad Clement. Si furiosus *par.2.§.1.nu.3.* quando quis passus iniuriam dixit filio, aut famulo, non regrediaris domum meam, donec ipse aliquid noui audiam de te. Talia enim verba indicant vlciscendi animum.

Iam sicut mandando homicidium, opere subsecuto: ita 124.
etiam cooperando eidem mandato irregularitatem contrahi, D. Anton. *3.par.tit.28.cap.2. sub initium* confirmat per citatum cap. Si quis viduam, iuncto cap. Sententiam, Ne Clerici vel Monachi: in quo tales cooperationes prohibentur Clericis. Similiter contrahi non tantum ob expressum; sed etiam ob tacitum mandatum Couarr. loco citato confirmat per cap. vlt. De homicidio in 6. in quo is decernitur irregularis, qui mandat aliquem percuti, expresse prohibens ne occidatur vel mutiletur, si is cui datum est mandatum occidat vel mutilet percutiendo.

In quo genere tacite mandantium, cõgruenter cap. Sicut dignum §. Qui vero, De homicidio: Maiolus lib. 5. cap. 48. ponit detractores, susurrones, ac delatores qui dedità operâ; eâq; intentione vt vulnera interueniant, disseminant discordias: & mutilationes aut homicidia inde sequuntur.

Eximit vero, eum qui ad effectum disciplinæ, *vt Iudicem*, patrem vel magistrum, mandati aliquem percuti, si mandatarius terminos mandati excedens, mutilet aut occidat: nisi verba mãdati talia fuerint, quæ executori animum auxerint ad mutilandum vel interficiendum vt hæc esse possunt: siue viuus siue mortuus per te det pœnas condignas. Habet adhuc alia idem Maiolus, quæ quoniam ad sanam antedictorum intelligentiam faciunt, breuiter percurremus tacitis authoribus quos tum ipse tum etiam Alphonsus à Viualdo in 2. parte candelabri aurei, tractatu de irregularitate num. 249. & aliquot seq. citant.

Primum est, mandatum homicidij, vel mutilationis, quod 125.
fit per modum legis, au edicti, vel statuti, non inducere irregularitatem. Vnde ob legem Principis, qua pœnam mortis vel truncationis manus imponit aliquibus criminosis, vt falsarijs literarum suarũ, etiamsi eiusdem legis authoritate multi plectantur, illius conditor nõ fit irregularis, nisi illius executionem more Iudicis in aliquo particulari delinquente fieri mandet. Ad cuius rei confirmationem, *aliquot authoribus in margine literæ H. citatis*, Henriquez, *lib.14.cap.12.§.6.* adfert: quod legislator eam statuens, censeatur tantum generalis causa homicidij, vel mutilationis: sicut & adhortãs milites ad fortiter pugnandũ in bello iusto, aut prædicans morte dignos hæreticos, fures, &c.

Adde quod Ecclesiastici habẽtes iurisdictionem temporalem, etiamsi nequeant per se exercere iudicium sanguinis, ex cap. Clericis, & cap. Sententiam, Ne Clerici, vel Monachi: possint tamen eandem iurisdictionem committere Iudicibus secularibus: generaliter mandando, vt iustitiam administrent secundum leges. Neq; inde incurrere in irregularitatem, cõstat ex cap. finali, Ne Clerici, vel Monachi, in 6. quantumcunq; talis cõmissionis auctoritate plectatur quis: vt notat glossa ad ante citatũ cap. Clericis, *verbo Iudicem*. Addens iuxta prædicta capitula, & cap. Ex literis, De excessibus Prælatorum, incursuros: si per se exercerent talem iurisdictionem: itemque si commissario suo dicant vt certum aliquem criminosum morte afficiat, aut mutilet: quia esset particularis causa talis mortis, aut mutilationis, vt alijs citatis in margine habet Henriquez *in citato* §. 6.

Secundum est: si mãdatarius repudiet mandatũ, & postea 126.
mutata sententia ipsum exequatur, mandatorem effici nihilominus irregularem, quoniam ex ipsius mandato homicidium est nihilominus secutum.

Tertium est: mãdantem homicidium effici irregularem, non solum si mandatarius illud statim committat, sed etiam si diu post: nisi prius ad eiusdem mandatarij notitiã veniret

facta à mandante sufficiens mandati reuocatio expressa, vel etiam tacita: qualis est, si mãdans restituatur in pristina amicitia cum eo quem mandauit occidi. Ita in Enchir. *cap. 27. nu.* 233. habet Nauarrus.

Quartum est: vt ille qui mandauit homicidum immunis sit ab irregularitate, non sufficere mandati reuocationẽ, nisi ea fiat opportune: ita scilicet, vt ante homicidij operationem, ea ad mandatarium perueniat: atq; nisi mandator aduertens eum in animo occidendi persistere virtute accepti mandati: vtpote qui putet ipsimet reuocanti homicidium nihilominus gratum fore. Nisi, inquam, curet eidem mandatario persuadere, vt omnino desistat. Quod quidem curans bona fide quantum potest: si ille persistat in malo proposito (quia cẽsebitur agere tantum ex odio particulari vel ex causa alia quam mandati) ipse mandans excusabitur ab irregularitate: quando quidem tale homicidium nullo modo sequetur ex ipsius mãdato. Quæ excusatio locum habet etiamsi eum, qui periclitatur non moneat, vt sibi caueat: quia non cooperatur secuturo homicidio. Ita alijs in margine citatis lit. O, notat Henriquez *lib. 14. cap. 16.* §. 2. Et in præcedenti cap. 12. §. 7. idipsum ex eo confirmat, quod etiamsi talis peccet contra charitatem: non tamen contra iustitiam, prout requiritur ad peccatum homicidij. Vnde sicut inde non contrahit obligationem ad restitutionem, ita nec irregularitatem incurrit.

Quintum est: qui dedit mandatum homicidij incurrere irregularitatem, non solum si occidatur is, quem mandauit occidi, verumetiam si occidatur mandatarius, non autem ille quem mandauerat: nam & ipse suo mandato causa est talis homicidij.

Sextum est, vt eum qui homicidium, sic eum qui illud per quod ad homicidium facile peruenirí potest mandat, secuto homicidio irregularitatem fieri: vt eum qui mandat in via trita bombardam displodi: vel manu armata accipere fundi possessionem. Quod deduci potest ex cap. vltimo, De homicidio, in argumento à minori ad maius.

Postremum est: ad tacitum mandatum homicidij irregularitatem inducens, illud reduci, quo Superior reum aliquem ad se adduci præcipit dicẽdo, adducite eum viuum, vel mortuum: atq; reus ipse capientibus resistens, ab eis occiditur.

De eadem irregularitate ex homicidio contracta verbo: defendendo, seu dicendo in gratiam homicidij.

Sectio II.

127. Defensione committitur homicidium per verba, cum quis alium ita verbis defendit, vt homicidium per se inde sequatur: prout accidit in causa sanguinis, patrocinando pro actore contra reum, qui sententia Iudicis mutilatur, vel occiditur: aut pro reo contra actorem, qui ob imperitiam, aut negligentiam patrocinantis damnatus ad talionem, mutilatur vel occiditur quo vtroq; defẽsionis modo irregularitatem induci, ex eo probatur, quod rationem quandam habeat accusationis, propter quam imposita est irregularitas, per cap. Sententiam, & cap. Clericis, Ne Clerici, vel Monachi: ac per illam regulam communem, Quod irregularis sit, qui dedit causam propinquam homicidio, aut mutilationi.

128. Quæ regula locum habet etiam in illo, qui aliquem verbo retraxit à defensione eius qui mutilatur, vel occiditur: si quidem retrahat malo animo: nempe vt ille occidatur: non autem si affectu pietatis, vt solent pater & mater filium retrahere, ne ipse defendendo mutiletur, vel occidatur, prout notat Tabiena *in verbo Irregularitas 2. nu.* 17. Ratio vero est, quod hac intentione retrahens, non velit homicidium, sed fugam homicidij.

129. Habet item locum eadem regula in ijs, qui pro defensione propriæ personæ, vel aliter vtilitatis suæ gratia; aut etiam propinquorum, quorum res reputentur quasi propriæ, *inquit Henriquez libro 14. capite 11.* §. apud secularem Iudicem querelam deponentes, aut eum qui iniuriam intulit offerentes (ex Nauarr. *capite 27. numero 226.*) petunt emendam sibi fieri, & prouideri ne contra se talia de cætero præsumantur. Itemq; in delatoribus criminum vergentium in reipub. pernicie, siue facta iam sint, siue fieri paterentur; in quo tamen casu (prout attingunt Nauarr. *in præceden. numero* 213. & Couar. ad Clement. Si furiosus, *par.* 2. §. 5. *num.* 4.) datur ab irregularitate excusatio, sicut in præcedenti, si ipsi siue querelam deponentes, siue delatores, expresse protestentur se non intendere pœnam sanguinis, ex cap. Prælatis, De homicidio in 6. In ijs autem qui querimoniam deponunt alienæ tantum vtilitatis causa: memorata regula habet locũ: ita vt illi secuto homicidio, vel mutilatione, etiamsi protestatione vtantur, in irregularitatem incurrant: prout communem sententiam esse Nauar. habet *in eod. cap. 27. num.* 217. per citatum cap. Prælatis, ponderando verbum, *Suis.* Admonet Henriquez in citato *libr.* 14. *capit.* 11. §. 5. *in principio*, non esse necessarium protestationem prædictam fieri simul cum delatione: sed satis esse eam Iudici proponere antequam proferat sententiam. Illa autem Clericis indulgetur, vt in eodem cap. Prælatis expressum est, ne ipsi à laicis impune vexarentur in suis personis, aut in suis rebus.

Habet adhuc locum eadem regula in teste, super cuius attestatione firmatur sententia sanguinis, etiamsi inuitus testimonium tulerit. Ratio est, quam habet Henriquez *in sequen. cap.* 12. §. 9. quod testimonium sit per se de ijs ob quæ mors infertur: vtpote influens in sententiam sanguinis, tribuendo illi veritatem iudicij. 130.

Amplius eadem regula locum habet in eo qui malefactorem quærentibus ad mortem, reuelat vbi sit: vel hoste aliquem insequente indicat quâ viâ fugerit: aut furis insignia, seu notas tradit; aut viso latrone clamat adesse latronem. Quando enim talis verosimiliter putare potuit ex illis suis indicijs secuturam mortem, aut mutilationem, & secuta est, fit irregularis, tanquam is qui causam propinquam dederit: nisi forte excusaretur eo quod ad defensionem propriæ vitæ tale quid fecisset, prout intelligitur ex cap. Tua nos, De homic. §. Ad vltimum. Addi potest quod alijs citatis habet Henriquez *in sequenti* §. 10. irregularem fieri Notarium, Aduocatum, aut Iurisperitum secuta morte qui Iudicẽ de causa, aut processu contra reum informat, aut registrum summat ad faciliorem Iudicis instructionem: quia talis informator, vel summista secuto effectu, censetur cooperatus occidenti, aut mutilanti. Idem iudicandum esse vult de nuntio, cursore, & mãdatorio, cui ex mandato Iudicis perinde creditur ac Notario. Imo idem quoque, de eo qui præuidens mortis, mutilationis periculum, literas, *etiamsi tanquam priuatus*, scribit ad Iudicem vt capiat aliquem reum: ob quas fit vt ille hunc damnet morte.

Non habet autem locum memorata regula in eo qui in causa tantum ciuili accusat aliquem, qui cadens causa, contumax est, nec vult parere sententiæ Iudicis, & ideo morte mulctatur. Talis enim accusatio non est homicidij causa nisi remota: ideoque non inducit irregularitatem, prout deducitur ex cap. Postulasti, De homicidio. Quod idem potest iudicari (expressumq; est à Couar. ad Clemen. Si furiosus *par.* 2. §. 5. *num.* 3.) de eo qui accusat aliquem in causa criminali, quæ talis est vt mortem, vel mutilationem non mereatur: ipseq; accusans scit non mereri: sed per imperitiam, aut malitiam Iudicis morte damnatur accusatus. Nam talis accusatio, neq; ex sua natura, neq; ex intentione accusantis est causa propinqua homicidij. 131.

Idem posset etiam iudicari de Episcopis, aut concionatoribus, eo quod delicta publicè, & nominatim obiurgarint, inducti sunt Iudices ad exercendum iudiciũ sanguinis. Pro quo facit quod habetur in historia tripartita libr. 10. capit. 4. de D. Chrysostomo, quod cum Eutropium consulem publice obiurgasset coram Arcadio Imperatore, hic ea re motus, illi caput ob crimina amputari iusserit. 134.

Cæterum circa ante memoratam protestationem aduertendum est: certum esse illum qui defert querelam de iudicio criminali, si non faciat eiusmodi protestationem etiamsi nunquam intenderit mortem accusati, imo valde ei displiceat: irregularem esse, morte, vel mutilatione secuta. Non esse vero, si eandem faciat animo sincero, id est, interius in animo suo non intendens mortem, sicut exterius se non intendere protestatur: vtrumque enim habetur per cit. capit. Prælatis. 132.

Versatur autem in dubio an irregularis habendus sit in

conscien-

conscientia ille, qui exterius quidem protestatur se non intendere mortem; interius tamen in animo vere intendit. Nauar. enim in Enchir. *cap. 27. numer. 226.* putat irregularem esse: & se de facto sæpe ita consuluisse ait. Fundamentũ ipsius præter authoritatem plurium Canonistarum, *quos refert*, est: quod ille qui hoc modo accusat, causa sit mortis, & illa protestatio non sit ea quam ius requirit, cum non requirat fallacem, & mendacem: Couarr. vero ad Clemen. Si furiosus, 2. *par.* §. 5. *numer.* 2. quem sequitur Henriquez *in libr.* 14. *cap.* 11. *sub finem*, tenet sententiam contrariam, quam vt mitiorem tueri possumus. Tum quia sola interioris voluntatis actio, non sufficit ad irregularitatem, vt Nauarr. non negat. Tum quia vt eximatur quis à numero illorũ qui dando causam homicidij incurrunt in irregularitatem, satis est per memoratum cap. Prælatis, ipsum vti protestatione ea de qua agimus. Ad quam nihil referre, an consentiat cum interiori voluntate protestantis, an dissentiat, confirmatur ex eo, quod pœnæ legũ interpretatione, restringendæ sunt potius quã ampliandæ: & contra, priuilegia amplianda potius, quam restringenda. Inde enim sequitur ius quod statuit hanc irregularitatem protestatione vitari, nõ esse restrictione cõtrahendam ad eam protestationem quæ fit voce simul, & interiore intentione: sed essa ampliatione extendendum ad eam quæ fit absq; interiore intentione, præsertim penitus occulta. Neque est quod quis dicat periculum cui reus exponitur obstare tali restrictioni, vel ampliationi: neq; enim illud imputandum est accusanti, sed ipsi reo qui se illi exposuit: argumento cap. Postulasti, De homicidio. Quod autem Nauarrus ait ius nõ exigere protestationem fallacem: ita verum est, vt pariter verum sit nec veracem exigere particulariter, quia absolute exigit protestationem, vt protestatio est: nihil determinando de veraci, aut fallaci.

133. Si quæras, An aduocatus exercens suum officium in causa criminali, per eandem protestationem fiat immunis ab irregularitate. Respondet *loco citato num.* 5. Couarr. ex communi sententia, non fieri immunem, quando patrocinatur aduersus reum, sicut nec eum, *vt idem ibid. vers.* 13. *addit*, qui in causa criminali dicit testimonium, propter quod mors, aut mutilatio infertur. Ratio vero est, quod tales præbeant causam homicidij proximam, ex qua ipsum de se, saltem vt plurimum, sequitur: ita vt protestatione intentio interior non possit sufficienter celari. Secus est vero de Aduocato, qui patrocinatur pro reo accusato. Ipse enim per dictam protestationem, imo & sine ea, etiamsi Clericus sit, *ex eo lem authore*, fit immunis ab irregularitate, quantumcunq; accusator pœnã talionis damnatus, mutilatione, aut morte mulctetur: nisi ipse patrocinando petat accusatoris calumniam puniri talione: isq; sententia Iudicis occidatur, vel mutiletur: quia in tali casu ille rationem subiret accusantis in causa sanguinis quem non iuuat protestatio.

Addit *in seq. nu.* 6. Couar. ab irregularitate immunes fieri Inquisitores fidei per eam protestationem, quã secundũ cap. Nouimus, De verborum significatione, hæreticos post ipsorum damnationem tradentes Iudici seculari, rogant ne illos mutilet, aut morte afficiat. Quinimo sine tali protestatione immunes esse priuilegio speciali, quo possunt simpliciter damnare hæreticos, & per sententiam declarare quod incurrerint pœnas, authoritate Pontificum, & legum impositas. Nõ autem pœnas ipsas quæ sunt sanguinis, mandare executioni immediate: adeo vt aliquem morte afficientes, aut mutilantes in irregularitatem incurrant.

134. His addenda est solutio dubij, An Clerici qui intersunt executioni pœnæ mortis sint irregulares: quam tradit Angelus *Homicidium* 1. *num.* 23. & Armilla *verbo Irregularitas, nu.* 20. Estque fieri irregulares per cap. Ex literis, De excessibus Prælatorum: si præsentes præstent aliquid authoritatis in ea executione: vt censentur Prælati iurisdictionem temporalem habentes, qui ad sunt tanquam ij quorum authoritate ea pœna infligitur: itemq; Clerici, qui interfunt custodiæ illius qui punitur morte, ne liberetur ab illa. Sin autem interfint executioni sententiæ mortis ex sola curiositate, non fieri irregulares: quamuis in maioribus Ordinibus constituti aut beneficiarij, secundum receptã sententiam peccent, ex Nau. in Enchir. cap. 27. num. 214. Videri potest de his Molina, De iust. & iure, tract. 3. disp. 8. nu. 13.

De irregularitate contracta verbo, Consulendo.

SECTIO III.

135. SVpe est vt dicamus de consilio: quo etiam ad incurrendam irregularitatem sufficienter, homicidium committitur. Tribus modis igitur, vt notatum est à D. Anton. 3. *par. tit.* 28. *c.* 2. §. 2. tale consilũ dari potest: responsione, approbatione, & persuasione. Responsione datur, cum quis interrogatur an alicui in certo aliquo casu vltimum suppliciũ, aut mutilatio debeatur. Quæ quidem fieri potest; aut quando quis interrogat tantum causa cognitionis, id est, tantum vt sibi scientiam eius rei comparet: vt, An hæreticus comburendus sit: aut quando quis interrogat causa executionis, id est, quia paratus est exequi quod fuerit responsum: v. g. An debeat extremo supplicio afficere criminosum, quem tenet in carcere. Atq; priori responsionis genere non contrahitur irregularitas. Hoc enim est, quod post Panor. Angelus *Irregularitas* 1. *n.* 4. & *Sylu. Homicidium*, 3. *qu.* 5. *dicto* 4. tradunt, non incurri irregularitatem quando crimen nõ immittet punienduṁ, etiamsi respondeatur ipsum meteri morte. Et ita, *quemadmodum Maiolus expressit lib.* 2. *c.* 9. *sub finem*, ij qui componũt tractatus, commentarios vel consilia criminalia, quibus instituũt Iudices de modo procedendi in infligẽdis pœnis corporalibus, aut Principibus consulunt vt certis criminibus irrogent pœnam mortis, aut mutilationis, non incurrunt irregularitatem: quantumcunq; iuxta eam instructionem exerceatur iudicium sanguinis: nisi iniquã docuerint, aut consuluerint, & Iudex eorum sententiam secutus inique occiderit, vel mutilauerit, ex Tabiena *Irregularitas* 2. *n.* 10.

136. Posteriori vero genere responsionis, irregularitas contrahitur: ita vt oporteat rem mature considerare antequam respondeatur: & ex qualitate personæ, ac ex modo interrogãdi, & ex alijs circumstantijs conijcere quo fine interrogetur: ne videlicet, *vt habet Rosella Homicidium* 4. *n.* 9. propter respõsionem directam, vel indirectã, interrogans intelligat quod debeat cum sanguine punire. Istud Couar. ad Clemen. Si furiosus, *par.* 2. §. 2. *n.* 1. confirmat per cap. Si quis viduam, dist. 50. & per cap. 2. De Clericis pugnantib. in duello, & per cap. Sicut dignum, De homicidio §. Clericos. Et ad illius declarationem statuit, *pluribus authoribus allatis*, irregularitatem ex consilio contrahi, quando ille cui datum est, non erat alioqui facturus homicidium: aut etiam, *quod idem probabiliter addendum putat*, esset quidem alioqui facturus, sed per id consilium euaserit deterior, & obstinatior ad faciendum. Nam consulens homicidium, aut mutilationem ei qui erat alioqui facturus, neq; ex eo consilio euasit deterior, non contrahit inde irregularitatem: quod locis citatis Angelus & Sylueſter expresserunt. Et confirmatur, quia quod nihil in talem effectum instlit, non censetur ei causam dedisse.

137. Atq; Couar. ipse bene aduertit consulentem distingui in eo à mãdante, qui fit irregularis ex mandato homicidij, quãtumuis mandatarius sine mandato illud alioqui commissurus fuerit: quoniam ratione mandati accepti, censetur illud causa mandatis committere. Cui differentiæ addi potest alia: quod cum mandans reuocatione mandati possit euitare irregularitatem, prout ante tradidimus in nu. 126. cõmuniter tamen, nõ possit consulens reuocando consiliũ, nisi efficaciter ei cui dedit persuadeat contrarium, & tentet omnes alias vias quibus executio prohiberi potest; ita vt (quod loco cit. D. Anton. expressit) secuto homicidio: si aduertat illius perpetrationem pendere ex suo consilio, debeat se existimare irregularem: non item si probabiliter putet ipsum aliunde pendere. & maxime si occisor testetur se non occidisse propter ipsius consilium.

Talis vero differentiæ ratio est, quod mandatum detur, & exequendũ sit gratiã eius qui mandauit: vnde hoc ipso quod reuocat suum mandatum, cessat causa data occisionis: consilium vero detur, & exequendum sit non gratiã consulentis, sed gratiã illius cui consilium datur, qui non ita facile dimouetur de sua opinione per simplicem reuocationem: imo sæpe nec permultas rationes: ita vt reuocato consilio adhuc maneat ratio occidendi: in alijs vero quę in memorato num. 126. retulimus, inter se conueniunt mandans, & consulens homicidium, vel mutilationem.

138. Hoc occurrit dubiũ, An si Iudex confiteatur se nolle mor-

te punire Reum qui secundum leges meretur mortem: Cõfessarius dicens se non posse ipsum absoluere nisi morte puniat, irregularitatẽ incurrat. Cui respondendum videtur, q̃ ex recentiorum sententia attigit Henriquez *lib.14. cap.12. §. 4. lit. R, in margine*, non incurrere: declarando tantum eidem Iudici, ad quid ex officio, & iure teneatur: quod si facere nolit, ipsum tanquam violatorem legum, ex quarũ præscripto sub mortali tenetur iudicare, non possit absoluere. Nam Cõfessarius debet ex officio absolutionem negare, non habenti propositum faciendi quod tenetur sub mortali. Credibile autem non est, quod Ecclesia irregularitatem imponat Sacerdoti qui ex suo officio Pœnitenti declarat id, ad quod secundum ius sub peccato tenetur, ob officium quod gerit. Neq; id, est, cooperari occisioni, sed super ea cognitionem veritatis proponere in casu in quo non potest absq; peccato celari. Quod si opus sit negationis prædictæ rationem reddere, id fiet dicendo ipsi Iudici: debes facere quod leges præcipiunt, & secundum eas aduersus reos agere. Non vero dicendo suspende, aut interfice, quoniam malum est si talis criminosus euadat impunit⁹, ex cuiusmodi dicto irregularitatem incurri, habetur ex cap. Ex literis, De excessibus Prælatorum.

139. Approbatione autem, datur consilium homicidij, *prout D. Anton. loco cit. expressit*, cum quis audiens aliquos velle facere homicidium, siue ipsius, siue alterius nomine, approbat: præmium, aut liberationem, aut receptionem, aut quamlibet aliam defensionẽ illis promittendo, aut gratum sibi fore homicidiũ significando, *quod ex Nauar. in cap. 27. n. 219. est dare causam finalem homicidij*: aut cum in consilio de morte alicuius tractatur, consentit quis cum alijs. Qua de causa irregularitatem contrahi, si mors sequatur, ex eo patet: quod talis approbatio non sit sine intentione homicidij perpetrandi.

140. Si quæras, An approbatio homicidij, quæ ipsum subsequitur, *& ratihabitio dicitur*, inducat etiam. Inducere respõdent Rosella *Homicidium 5. n. 2.* & Sylvest. *eodem verbo quæst. 7. dicto 5.* Couar. vero ad Clemen. Si furiosus, 2. *par. §. 1. n. 4.* prius proposita Felini ad cap. Sicut dignum, De homicidio, non nullorumq; aliorum opinione; ratihabitionem inquam, homicidij inducere irregularitatem, vbi ipsum perpetratum esset nomine illius qui ratũ habet: non item vbi ipsum perpetratum esset nomine alterius: asserit absolute, non inducere irregularitatem: quoniam ea non contrahitur nisi in casibus expressis in iure, ex cap. Is qui, De sentent. excommun. in 6. Nusquam autem ius Pontificium expressit ratihabitione committi homicidium, ex quo ratum habens sit irregularis. Idem sentiunt Tabiena *Irregularitas*, 2. §. 7. & Armilla eod. verbo, *n. 22.* Si opponas ratihabitionem mandato comparari, & æquipollere, iuxta regulam Ratihabitionem, De regulis iuris in 6. Respondet Couar. eam regulam vniuerse locum habere, quoties non requiritur specifica iuris determinatio: seu in iure specialiter determinatum esse casum, sicut esse debet casus in quo irregularitas incurritur, per citatum cap. Is qui. Non sequitur ergo si committens homicidium fiat irregularis, pariter illud ratum habentem fieri irregularem: quia istud posterius non est perinde ac illud prius, in iure expressum, prout ad irregularitatem incurrendam requiritur. Si vrgeas per cap. Cum quis, De sententia excommunicationis in 6. ratum habentem Clerici percussionem factã suo nomine, incurrere in excommunicationem Canonis, Si quis suadente Diabolo, 17. quæst. 4. Idem author respondet, nondum aliquid tale quoad irregularitatem cõstitutum esse ab Ecclesia de ratum habente: vnde cum irregularitas non incurratur nisi in casu à iure expresso: non esse quempiam censendum irregularem ob ratihabitionem. Quæ sententia tanquam mitis, simul & probabilis teneri potest, sicut tenet Henriquez *l. b. 14. cap. 12. §. 10. litera R.*

141. Persuasione denique datur consilium homicidij, cum quis alicui persuadet, vel ipsam occisionem, vel illius causam, seu aliquid ad eam sufficienter ordinatum: vt fit cum quis alicui, qui ab alio prouocatus est iniurijs, persuadet, vt tueatur suum honorem. Quatenus autem irregularitas incurratur tali genere consilij intelligitur ex distinctionibus quas tradit Tabiena *in verbo, Irregularitas* 2. §. 10. Consiliũ, inquit, est de morte, vel de causa mortis. Ac de morte rursus, vel imminente; ita vt consilium ipsum causa sit executionis: vel non imminente, ita vt sit causa tantum cognitionis: priorque modo inducit irregularitatẽ secuto homicidio, vel mutilatione: nõ item posteriore, per eadem quæ ante dicta sunt de responsione num. 135. & 136.

De causa mortis vero, vel consilium est dolosum, seu quo 142.
mors intenditur: vt si Titio persuadeatur emere catapultam, qua creditur suum inimicum interfecturus: sicq; siue causa sit immediata, siue mediata, secuto homicidio inducit irregularitatem, per cap. Si quis viduam, distinct. 50. vel non est dolosum, vtpote absque intentione homicidij datum secundum iura: tuncq; vel non imminet periculum mortis ex causa super qua consilium datur: & ita non contrahi irregularitatem probatur: quia ex consilio de morte non imminente, minimè contrahitur, ex præced. numero 135. vel imminet periculum, tunc que vel causa mortis super qua datur consilium est mediata: vt oppugnatio castri: vel est immediata, displosio bombardæ. Sique est mediata, incurritur irregularitas, si verosimile fuit ex tali causa mortem secuturam: quia ipse consulens debuit tunc de eo cogitare, ideoque negligentia saltem facit ipsum obnoxium irregularitati.

Excipiendus est tamen is qui in iusto bello hortatur milites vt fortiter, magnoq; animo prælientur ad reportandam 143.
victoriam, liberandamq; patriam: dummodo hortetur absque intentione speciali mortis, vel mutilationis cuiusquam: quod plene tractatum videri potest apud Nauar. cap. 27. nu. 215. & duobus sequentibus. Non autem is qui hortatur in bello iniusto etiam tantum pulsando tympanũ, aut tubam, prout expressit Henriquez *lib 14. cap. 12. §. 7. litera B, in margine*; & ratio est, quod concurrit ad homicidiũ iniustum. Excipiendi sunt item Prælati, qui contra inferentes vim rebus Ecclesię implorant brachium seculare hortando, nõ quidem vt occidant, vel mutilent: sed vt Ecclesiam ab hostium oppressione liberent. Etsi verisimile sit inde secuturas cædes. Ita colligitur ex cap. Postulasti, De homicidio: & docet D. Anton. *3. par. tit. 28. cap. 2. §. 1.* ex quo ad verbum idem habet Tabiena in sequenti §. 24. Excipiendi sunt adhuc ex Felino *ad cap. Sicut dignum, De homicidio, num. 10.* Inquisitores fidei, tradentes Iudici seculari damnatum à se, quantumuis certi omnino sint de futura morte. Quod idem ex Hostiensi refert Tabiena in præcedenti §. 9.

Si vero causa fuit mediata, nec verosimile fuit mortem 144.
secuturam, non incurritur irregularitas. Quod Tabiena expressit *ibid. §. 11. propositione sexta*; & illustrari potest duplici exemplo: quorum prius est, si Titius Petrum fugientẽ manus hostium, qui ipsum occidere tentant, persuadeat ne fugiat, eo quod putet se cohibere posse eosdem hostes, quia sunt ipsi affinitate, vel familiaritate valde coniuncti: vel apud eos authoritate multum valere potest: contingatq; Petrum, eo quod substiterit, occidi: Titius ex tali homicidio non efficitur irregularis. Posterius est, si quis videns puerum adaquantem in flumine equum dantem signa volutationis in aqua, eundem puerum hortetur, vt statim descendat, eo quod iudicet illum ea ratione facilius euasurum, si ille descẽdens submergatur, non erit iste, qui descensum consuluit, irregularis.

Sin autem causa mortis super qua datur consilium, sit immediata, & mortis imminentis: aut tale consilium datur pro defensione fidei, vel Ecclesiæ: vt hortando ad martyrium: aut pro defensione patriæ, vel oppressorum extra causam fidei. Atq; priore modo, non inducere irregularitatem ex Innocẽtio, Horiensi D. Antonino, & Rosella referens Tabiena, confirmat in verbo Irregularitas 2. §. 10. & 15. ex cap. Pro membris, 23. quæst. tertia, & ex cap. Omni timore, in sequ. quæst. 8. Infertq; quod habetur ex Felino per cap. Ad abolendam, De hæreticis, sub finem, ab irregularitate excusari Inquisitorem fidei si instet, vt Iudex secularis puniat hæreticum pœna mortis. Tale consilium enim pertinet ad defensionem fidei. Posteriore modo vero ex Hostiensi, & Innocentio habet Tabiena in eod. §. 15. consulentem incurrere in irregularitatem, si verosimiliter sciat inde secuturam mortẽ, eaq; sequatur. Verum locus excusationi esse posse videtur ob naturalem obligationem subueniendi patriæ periclitanti: vt & Principi, ex præced. nu. 109.

Hæcque

145 Hæcq; de irregularitate ex homicidio, quæ dicto contrahitur dixisse sufficiat. Sed antequam ad eam veniamus quæ contrahitur facto, exponendum est dubium, An quis solo silentio (quo committi posse homicidium habetur ex cap. Ephesijs, dist. 43.) possit irregularitatem incurrere. Distinctione vero vtendum est: si enim tractetur de alicuius occisione inter pares, aut fere pares; alijsq; iudicantibus ipsum esse occidendum, vnus eorum tacet, is tacendo, quia silentium ipsius non est causa mortis, non incurrit in irregularitatem, etiamsi contra charitatem peccet mortaliter, non impediendo suo sermone, si potuit. Ita Nauar. in Enchir. *capit.* 27. *nu.* 234. contra Sylvest. Quamquam tamen ex Couarr. ad Clemen. Si furiosus, *par.* 2. §. 2. *num.* 8. *versu Quinto*: si ipse tacens, esset is propter quem tractatur de occisione: nimirum quia ei illatam iniuriam alij volunt vindicare, iucurreret irregularitatem tacendo: eo quod talis taciturnitas exprimeret interiorem consensum ipsius, quo alij ad peragendum homicidium confirmarentur. Quos id molientes gratia ipsius tenetur impedire omni ratione qua potest: alioqui censebitur dedisse causam homicidio.

Sin autem tractetur inter eos, quorum alij sunt superiores, alij inferiores, id est, quorum alij in alios authoritatem habent, siue publicam, siue priuatam: & superiorib. in mortem conspirantibus inferior taceat: ex suo silentio non incurrit irregularitatē, vt nec obligationem ad restitutionem, prout probatur argumento à maiori: nempe, quod nec æqualis tacens incurrat alijs æqualibus conspirantibus, cum non violet iustitiam. Inferioribus vero conspirantibus superior tacens si sit persona publica, quæ ex iustitia teneatur impedire tale homicidium, suo silentio incurrit irregularitatem: sicut & iustitiæ ministri, qui contra iustam obligationē sui officij omittunt defendere eum cui mors, aut mutilatio intentatur: per ea quæ alijs in margine citatis, tradit Henriquez *lib.* 14. *cap.* 12. §. 7. & notabuntur in sequenti cap. sect. vltima. Si vero sit talis persona quæ non nisi ex charitate idem homicidium impedire teneatur: etiamsi non impediendo peccet mortaliter, non incurrit tamen irregularitatem, prout in eadem sectione vltima exponetur. Quod tamen iuxta Couarr. loco cit. sic moderandum est: vt si in illius gratiam, vel illius authoritate, & fauore freti, de occidendo tractent, homicidiumque moliantur, incurrat irregularitatem suo silentio: quia dat causam homicidij æquipollentem verbo, sufficienter inclinanti voluntatem alterius ad occidendum.

CAP. VII.

De irregularitate ex homicidio, contracta facto.

SVMMARIVM.

146 *Varij modi quibus facto incurritur irregularitas ex homicidio.*
147 *Non incurrit irregularitatem qui dat arma sua alicui à quo defendatur, vel qui seipsum defendat ab inuasore.*
148 *Nec incurrit qui dat ad vsum licitum: secus vero qui ad vsum illicitum.*
149 *Vt committens homicidium, vel mutilationem, sic & ei auxilium dans irregularis est, nec excusatur ex eo, quod det bono fine.*
150 *Excusatio est, cum in bello iusto pugnatur, aut talis reipub. necessitas vrget, vt si quis non pugnaret, hostis illam vastaret.*
151 *Duæ rationes quibus hoc probatur.*
152 *De eo qui dat occasionem mortis, aut mutilationis, quādo in irregularitatem incurrat, aliquot casibus propositis declaratur.*
153 *De casu in quo rixando occasio datur: aut domi alendo feram.*
154 *De eo in quo datur, exercendo chirurgi, aut medici officium.*
155 *De eo in quo datur castigando subditum.*
156 *De eo in quo datur ludendo, aut agendo aliquid periculosum, aut iocando cum grauida.*
157 *De eo in quo datur vociferando, aut infantes habendo secum in lecto.*
158 *De eo in quo datur colludendo.*
159 *Ratio cur in talibus, & alijs similibus casibus irregularitas incurritur.*
160 *De cooperante occisioni, vel mutilationi, ac primum de eo qui deliberate.*
161 *Quid tenendum, cum multi non de communi consilio aliquem aggrediuntur, & quid de infligente vulnus lethale ei, qui ab alio occiditur.*
162 *Quid tenendum, quando plures plura vulnera inflixerunt vni, & nescitur ex quo sit mortuus.*
193 *Quid de eo qui animo occidendi percussit aliquem qui ab alio occisus est.*
164 *Quid de eo qui alicui vulnus inflixit, non quidem lethale, ex eo tamen ob aliquam causam interuenientem mortuus est.*
165 *Quatenus irregularitas incurratur pugnando in bello iusto.*
166 *Quando omissio defensionis, irregularitatem non inducat, & quando inducat.*
167 *Ratione, & exemplis declaratur quando inducat.*
168 *Quatuor conditiones quas concurrere oportet ad contrahendam irregularitatem ex defectu defensionis: & nonnulla inde deducta.*
169 *De obligatis ad defensionem ex officio publico, aut mercenaria conuentione.*
170 *De aduocatis, aut Procuratoribus deferentibus patrocinium Rei ei: aut medicis, vel chirurgis negligentibus curā ægri: & id genus alijs contra debitum ipsorum ex iustitia.*
171 *Statutum Concilij Tridentini de dispensatione in irregularitate ex homicidio.*

VT homicidium cōmitti, sic irregularitas contrahi facto potest primo quidem materialiter: vel dando alteri arma vt aliquem occidat: vel deducendo aliquem in locum vbi occidendus est: prout vsuenit ei qui comitatur Iudicem tanquam Notarius, aut satelles, vel custos damnati ducti ad mortem, ex Nauar. in Enchir. cap. 27. nu. 217. patetq; ex cap. Aliquantos, dist. 51. Secundo vero, effectiuè, nempe occidendo, vel mutilando per seipsum. Tertio, dando sufficientem occasionem mortis, vel mutilationis. Quarto, cooperando in alicuius occisione, vel mutilatione. 146

De irregulitate incursa facto, materialiter.

SECTIO I.

DE hac, quoad eum qui dat arma, notandæ sunt aliquot propositiones ex Nauar. in Enchir. cap. 27. 147

Prima est *in num.* 212. Si quis inuasus ab altero cui se resistere posse diffidit, det arma sua tertio à quo defendatur, si hic inuasorem occidat, illum non esse irregularem, qui arma dedit: quia sicut potuit per se occidere in illa extrema necessitate, sic potuit per alium. Attamen quia in tali casu non liceret occidere nisi cum moderamine inculpatæ tutelæ: difficultas esse potest. An si in hoc casu ille, cui arma data sunt, occidat sine eo moderamine, is qui dedit fiat irregularis. Cui occurrendum est, probabile videri non fieri. Ratio est: quia danti arma in tali casu, liceret per seipsum occidere propter ineuitabilem necessitatem, quam ob defectum virium & industriæ diffidens se vitare posse, licite ad suam defensionem adhibet tertium dando ei arma: quibus si perperam vtatur, non est imputandum danti: in cuius potestate non est amplius eorundem armorum vsus, postquam illa alteri tradidit eo fine. Imputandum igitur est inuasori qui dantem redegit in eas angustias, vt ad vitæ conseruationem dare cogeretur.

Secunda propositio est *in eod. nu.* 212. Si quis citra naturalem obligationem det ea intentione arma proximo, vt occidendo defendat se contra aggredientem, secuta morte aggressoris, taliter dantem effici irregularem: quia sicut occidendo per me alterius aggressorem sum irregularis, ita etiam sum occidendo eundem per alium.

Tertia, *quam in sequenti num.* 215. 216. & 217. *Nauar. tractat*, est. Eum qui dat arma alicui absq; speciali intentione, vt occidat vel mutilet: sed tantū cum intentione generali, vt præ- 148

liando vincat: aut se defendat, non esse irregularem ex secuta occisione, vel mutilatione in iusto bello, aut iusta defensione. Hanc ex eo confirmat, quod de iure canonico irregularitas non incurritur assistendo iuste prœliantibus, ex cap. Igitur, & duobus sequentibus. 23. quæst. 8. etiamsi quis assistat armatus, argumento cap. finalis, De Clerico percussore: atq; percutiat propria manu: dum modo tamen ipse propria item manu non occidat, aut mutilet, iuxta cap. penul. De homicidio.

Incurritur autem irregularitas, *per cap. Quod in dubijs, De pœnis, & cap. Sicut dignum. §. vltim. De homicidio*, ab ijs, qui in bello iniusto, in quo fiunt homicidia, aut mutilationes, adhortantur cæteros ad pugnam, vel ipsos pugnantes qualitercunque adiuuant, prout habet Panormit. *ad capit. Petitio, De homicidio.* Incurritur etiam ab illis qui in eodem bello suis manibus pugnant, etiamsi neminem occidant, vel mutilent, vt communem sententiam esse notat Couar. ad Clemen. Si furiosus, 2 *par.* § 3. *sub finem num* 2. Quæ cum ita sint, intelligitur traditam propositionem congruere ijs, quæ iure canonico constituuntur de irregularitate. Ex ea enim differentia inter eum qui licite prœlianti auxilium præbet, & eum qui illicite prœliantem adiuuat, aperte constat sic esse distinguẽdum inter eum, qui ad vsum licitum, & eum qui ad vsum illicitum dat arma alteri: vt ille inde secuto homicidio, non incurrat irregularitatem; nisi ea intentione dederit, vt homicidium, vel mutilatio committeretur: hic vero incurrat. Videri potest Henriquez alios in margine citans *libr.* 14. *capit.* 12. §. 4.

De incursa facto, effectiuè.

SECTIO II.

149. DE eo qui effectiuè committit homicidium, vel mutilationem; notandum est, iuxta cap. Si quis viduam, dist. 50. ipsum irregularitati similiter subijci, siue percussione, siue veneno, siue alia quauis ratione occiderit, aut mutilauerit. Subijci item auxiliantem; v.g. eum, qui homicidam associat; vt ipsum, *si sit opus*, defendat, quantumuis nihil aliud faciat: imo ipsi homicidæ quantum potuit dissuaserit perpetrationem homicidij, ex D. Anto. 3. *par. tit.* 28. *c.* 2. §. 5. Itemq; vendentem, vel commodantem scalas, funes, enses, sclopetas ad suspendendum, strangulandum, iugulandum, configendum, aut aliquod membrum prœscindendũ, quemad. expressit Nauar. *in Enchir. cap.* 27. *n.* 217. & alij communiter tenent. Quamquam, vt loco cit. notat D. Anto. per cap. De occidendis, 23. quæst. 5. excusarentur, qui darent, vel commodarent indifferenter ad quoscunq; vsus: scilicet eo modo, quo ordinariè solent vicini vicinis.

Illud ipsum vero à Nauarr. traditum, communiterq; receptum, aduerte sic esse verum, vt non excusetur quis ab irregularitate, quocunq; bono fine is cooperetur in homicidio: adeo vt referente ipso Nauar. ibid. ex D. Anton. *in eodem* §. 5. & communi sententia, irregularis sit ille etiam qui ex zelo fidei, & animo consequendi indulgentias, fert ligna ad cõburendum hæreticum. Intellige viuum, quia, vt idem author subdit, quando hęreticus ante strangulatur quam comburatur, irregularis non sit qui ligna detulit, nec item quando viuus quidem comburitur, sed ipso iam mortuo, eadem ligna delata conceperunt ignem, ita vt nihil sint cooperata ad mortem. Nec item ab irregularitate excusatur is, qui in bello iusto militibus cooperatur cum speciali intentione occisionis, vel mutilationis, vt v.g. dicendo occidite, percutite, displodite bombardas: vel si quis militi ad occidendum aliquem arma petenti, det, aut vltro offerat, sequaturq; inde homicidium, aut mutilatio, argumento cap. Petitio, De homicidio.

150. Aduerte autem ex communi sententia, teste Couarr. ad Clemen. Si furiosus, *par.* 2. § 3. *num.* 2. quod Clericus occidẽs aliquem in conflictu belli, non sit irregularis, si Romanus Pontifex, *qui potest super omni irregularitate dispensare*, permiserit ei vt propria manu pugnaret. Porro quod idem ibidem addit contra Caiet. 2. 2. quæst. 40. art. 2. non esse irregularem Clericum, qui in bello iusto propria manu pugnando occideret, vel mutilaret in casu, in quo si non pugnaret, ciuitas, vel exercitus euerteretur ab hoste: etsi ipse non satis confirmat, non omnino tamen caret probabilitate, ob duas rationes præcipuè.

Altera est, quod quamuis per cap. Clerici, & sequens, 23. quæst. 8. & capit. Ex multa, §. finali De voto, & voti redemptione, non sit licitum Clerico, saltem constituto in maioribus Ordinibus, pugnare propria manu: nec item iuxta cap. Sententiam, Ne Clerici, vel Monachi, munere Capitanei fungi: siue vt ibidem habet textus, balistarijs, & alijs viris sanguinum præponi: nihilominus, vt Caiet. ipse ibidem ex instituto docet: in memorato casu potest, imo tenetur, *præsertim si cõtra infideles agatur*, proprijs manibus pugnare, bombardas dirigere, si eius rei peritus sit, & alius qui id facere valeat, desit: & sic de alijs id genus: quia lex positiua non extenditur ad casum in quo dispensaret legislator si præsens adesset. Qualis casus esse censeri potest is, quem pro necessitatis grauitate, vir bonus rationabiliter præsumit talem in sua cõscientia. Iam sicut lex est positiua, per quam Clericus peccato obnoxius fit pugnando proprijs manibus in bello: sic est & illa, per quam fit obnoxius irregularitati, si in bello occidat, vel mutilet. Quare sicut in proposito casu non peccaret occidens, vel mutilans hostem: ita probabile est nec incurrere irregularitatem.

Altera ratio est, *quam habet Dominicus Bannez* 2. 2. *quæst.* 40. *art.* 2. *dub.* 4. *vbi dictam sententiam probabilem esse fateatur*, quod cum homo teneatur salutem patriæ anteferre suæ vitæ propriæ, quam pro illa dum necessitas exigit, debet profundere: certe ius liberans ab irregularitate occidentem, vel mutilantem, ob necessariam defensionẽ vitæ propriæ, censeri quoq; potest liberare occidentem, vel mutilantem, ob necessariam defensionem salutis patriæ. Adde quod, vt idem Bannes attigit, ex tali homicidio dici non possit irregularitas incurri, nisi per defectum lenitatis. At cum adest necessitas defendendæ patriæ, maxime in causa religionis, non tam occiditur, aut mutilatur ex defectu lenitatis, quam ex excessu feruoris charitatis: qualis fuit in Phinees occidente Israelitam fornicantem cum alienigna. Qui quidem Phinees ex eo facto nõ est iudicio diuino habitus indignus ministerio altaris, sed dignus cum sua posteritate sempiterno sacerdotio. Eandem sententiam alijs in margine citatis sequitur Henriquez *lib.* 14. *cap.* 11. §. 3. *lit. E, & cap.* 13. §. 1. *lit. I*, quam & nos sequi possumus, vt mitiorem, & satis in praxi tutam, cum bonos autores habeat, & satis bonis rationibus nitatur. Nulla autem dubitatio est, quin ea locum habeat, cum quis ad necessariam defensionem salutis patriæ occiderit, aut mutilauerit non valens aliter, *id est, nisi occidendo aut mutilando*, vitam propriam seruare.

De incursa, dando occasionem homicidio, vel mutilationi.

SECTIO III.

151. DE eo qui dat sufficientem occasionem mortis, aut mutilationis, quando in irregularitatem incurrat, non potest melius explicari, quam propositis aliquot præcipuis casibus, ex quibus de cæteris ferri potest iudicium; quales sunt sequentes sumpti ex Summularijs, partim in verbo Homicidiũ, partim in verbo Irregularitas, & ex Nauar. in Enchir. cap. 27. *partim num.* 227. *& duobus sequentib. partim num.* 235. *& sequenti.*

152. Primus est, in quo irregularitatem incurrit is, qui illicite rixatur, aut certat cum alio, si amici ipsius superuenientes, etiam ipso non consentiente, occidant, vel mutilent. Quod idem iudicandum est ex eodem Nauarr. *num.* 231. dum quis iniuriâ afficitur, si amici superuenientes eum qui iniuriam infert mutilent, vel occidant rogati, vel iussi ab ipso affecto iniuriâ, aut saltem ipso sciente, & non contradicente: *nisi forte casus esset in quo vitam aliter tueri non posset: aut ad ipsius defensionem occisio, vel mutilatio nullatenus fieret*: non vero si ipso nesciente, aut ipso contradicente ex capit. Petrus, De homicidio. Cuius explicationem persequens Couarr. ad Clemen. Si furiosus, *part.* 2. §. 2. *num.* 8. eadem tradit. Videri etiam potest Henriquez *libr.* 14. *cap.* 13. §. 4. vbi (litera L) ex recentiorũ opinione admonet non esse irregularem eum, qui rixæ illicitæ causam dedit tantum remotam, & quantum

tum potuit prohibuit ne corrixans occideretur, aut mutilaretur à superuenientibus.

Secundus casus est, in quo irregularis illo, qui domi bestiam ferocem alit, vel custodit: & est in culpa soluendo, vel tenendo solutam, si illa occidat, vel mutilet aliquem: non item, cum ipse non est in culpa: vt si fera casu tantum aliquo dilaberetur.

154. Tertius est, in quo irregularis efficitur chirurgus, vel medicus, cuius dolo, ignorantia, vel negligentia, aut audacia transgrediendi regulas suæ artis, vulneratus aliquis, vel æger moritur: non efficitur vero si nulla talis ipsius culpa interueniat. Efficitur similiter irregularis ille, qui cum non habeat peritiam, euillit telum corpori alicuius infixum; indeque sequitur vt moriatur citius, quam alioqui mortuus esset. Vbi aduerte quod quamuis irregularitatem incurrat is qui Iudicem adiuuat in exequenda iusta mortis pœna; non incurrere tamen eum qui adiuuat chirurgum ad iuste secandum ægroti membrum: quia Iudicis sententia est ad vindictam, & punitionem malefactorum: & secatio membri ægroti, est ad eiusdem salutem; pro illaque imponitur iure irregularitas, nou autem pro hac, nisi ex secantium culpa ægrotus moriatur.

155. Quartus est, in quo excusatur ab irregularitate Prælatus subditum, magister discipulum, pater filium, dominus seruum castigans, si id circumspecte faciat, quantumuis mors inde sequatur: secus si non faciat circumspecte. Vbi aduerte Episcopum irregularem fieri, si aliquem iuste mittat in carcerem, qui breui, id est, intra decem dies moriatur ob nimiam carceris humiditatem, fœtorem, vel squalorem, vel alimentorum subtractionem. Non fieri autem, si moriatur post plures dies: neque is carcer plus est aptus ad mortem inferendam, quam carceres communes: quia sicut potest quis licite se carceri tradere ad pœnitentiam peragendam: sic etiam potest illum Prælatus ob ipsius crimen: nec tenetur ei meliorem domum dare, quam sit carcer communis.

Quintus est, in quo excusatur ab irregularitate is, qui honesto ludo licite ludit cum altero, si inde mors inopinato sequatur; non autem si ludat illicite.

156. Sextus est, in quo itē excusatur ab irregularitate is, qui domum, vel tectum reficiens: ne quid incommodi transeuntibus eueniat, signa fixit ante domum, & aliquid proiecturus tempore congruo clamans ante monuit: atque aliquis nihil curans transit nihilominus: qui lapide aut ligno tactus occiditur, vel mutilatur. Si autem signo, aut dicto non præmonuisset debite, irregularis esset.

Septimus est, in quo irregularis fit ille, qui ex agro sues vel alia animalia expulsurus, lapidem iecit, & puerum interfecit; si quidem non satis circumspecte iecerit; secus si adhibuerit diligentiam circumspiciendo, & admonendo, aut locus fuerit solitarius; quia, vt notat Panormitan. *ad cap.* Ex literis 2. De homicidio, qui proiicit aliquid ad locum priuatum, & per quem nemo transire consueuit, non tenetur clamare.

Octauus est, in quo saltans, aut iocans cum grauida, vnde sequitur vt ea abortiat, fœtu iam animato, efficitur irregularis, tanquam vacans rei illicitæ, & cum periculo homicidij coniunctæ. Id quod plenius Suarez tractat in tomo quinto disput. 45. sect. 6. præsertim num. nono, & duobus sequentibus.

157. Nonus est, in quo irregularis est ille, qui conspicatus furem vociferatur talem adesse, si eo animo vociferatus est, vt occideretur, vel mutilaretur, aut credens quod superuenientes vicini eum occisuri, aut mutilaturi essent, aut traditurí Iudici occidendum, vel mutilandum secuta morte vel mutilatione. Neque excusabitur protestatione, quod non quærat illius mortem, aut mutilationem ex communi sententia, teste Couarru. ad Clement. Si furiosus, *par.* 2. §. 5. *num.* 3. Et ratio est, quod talis protestatio Clericum liberet ab irregularitate, quando in iudicio fit coram seculari Iudice: non item quando extra iudicium, vt patet expendenti textum in cap. Prælatis, De homicidio, in 6.

Decimus est, in quo irregulares sunt, qui habentes secum puerulos in lecto, nec adhibentes necessariam diligentiam, ne quid aduersi patiantur, si aliquis casu suffocetur; nam illos homicidij reos esse, vt & eos qui grauidam abortire fecerint, fœtu iam animato, decernitur in cap. Consuluisti, secunda, quæst. 4. Monet autem Henriquez *lib.* 14. *lib.* 15. *sub finem*, in hac re sine lata, & mortali culpa non incurri irregularitatem: sicut nec alias ex delicto: additque causas, propter quas licet infantem tenere in eodem lecto, quæ omnes reducuntur ad necessitatem, vel ipsius infantis, vel eorum parentum.

Vndecimus est, in quo mittens puerum ad fluuium, vel puteum vbi submergitur, fit irregularis, etiamsi eum monuerit vt caueret, prout addit D. Anton. 3. *par. tit.* 28. *cap.* 2. §. 4. nisi forte casus talis esset, in quo nihil poterat rationabiliter de periculo cogitari.

Postremus est, in quo, *vt plenius explicat Panormit. ad cap. Exhibita, De homicidio*, irregularis est ille, qui pueritiam excedens, ludendo impegit lapidem alicui, qui declinare volens alij lapidi illisus est, ac mortuus. Secus si fuit adhuc puer, nec lapis magnus fuit, neque illius inflictio grauis: quandoquidem talis ludus est licitus pueris; non item excedentibus pueritiam. Irregularis vero non est is, qui ab aliquo impulsus, vel declinans percussionem, impellit alium, & occidit: nisi id fecerit in fraudem, aut nisi potuerit præuidere periculum, & euadere aliter. Similiter irregularis est, ita insequens aliquem, vt is graue periculum timens, fugiat & in puteum, vel in flumen ex fuga decidens, moriatur, non item est, si insequebatur causa ludi non prohibiti, & sine signis magnæ offensionis. 158.

Quorum omnium & aliorum pene infinitorum similium ratio est, quandocumque datur occasio causaue remota homicidij vel mutilationis, si id fiat vacando rei illicitæ, aut non adhibita diligentia, curaque debita, vt nihil tale, vel quid aliud aduersum accidit, irregularitas incurratur, secuto inde homicidio, vel mutilatione: non autem si vacando rei licitæ, & debita diligentia, adhibita absque vlla intentione occidendi, vel mutilandi. Cuius rei confirmationem iam proposuimus in præcedenti cap. 10. deducique potest ex cap. Clerico, & cap. Hi qui arborem, & duobus sequentibus, distinct. 50. 159.

De incursa cooperando occisioni, aut mutilationi.

SECTIO IV.

IN confesso est apud omnes, vt notat Couar. ad Clemen. Si furiosus, *par.* 2. §. 2. *num.* 2. Eum esse irregularem qui in occidendo, vel mutilando, aliis vere cooperatur, vel talem fert opem, qua cessante nec præstita, occisio, vel mutilatio nequaquam secuta esset. Pro quo textus est in cap. Sicut dignum, De homicidio, §. Illi autem, & in cap. Fœlicis, De pœnis in 6. Et ratio est, quod talis vere sit causa propinqua siue homicidij, siue mutilationis. Sunt autem nonnulli casus in quibus an locum habeat dubium esse potest, quos in eodem §. Couar. persequitur. 160.

Primus est: si plures consulto, deliberataq; voluntate eundem hominem aggressi fuerint, & is ex vnico tantum vulnere accepto, mortuus sit. In quo casu omnes illi in irregularitatem incurrere cōmunem sententiam esse idem author nu. 3. ait. Et ratio est, quia quamuis ex hypothesi vnus tantum inflixerit vulnus, cæteri tamen impediendo ne taliter se defendere posset, censentur vere cooperati.

Secundus est, si eundem multi simul aggrediantur, non quidem deliberato consilio, sed casu aliquo (vt fieri potest cum quis plures offendit, & singuli, vt causam suam agant, nullo inter se communicato consilio, ipsum eodem tempore forte aggrediuntur) ac cōstet quodnam ex omnibus vulneribus lethale sit, & quisnam illud inflixerit. In tali casu enim, solus is qui lethale vulnus inflixit, in irregularitatem incurrere ex communi sententia, ibidem Cauarru. addit: quia solus tenetur de homicidio, & reliqui non nisi de percussione. 161.

Tertius est: si quis vulnus inflixit alicui, qui occiditur à tertio, antequam secutus esset eiusdem vulneris euentus. In quo casu ex eodem authore in sequenti num. 4. certum

est per cap. Significasti, 2. De homicid. irregularem esse non modo eum qui occidit, sed etiam eum qui inflixit vulnus, si de hoc constet, quod lethale fuerit. Non esse vero si constet non fuisse læthale. Quod si dubitetur an læthale fuerit, necne: quorundam sententiam fuisse refert, non incurrere irregularitatem. Sed sententia contraria est tutior, & probabilior: nam dum in dicto cap. Significasti, Pontifex non excusat ab irregularitate Canonicum qui fossorio non percusserat sacrilegum, ab aliis paulo post occisum, nisi vulnus inflictum ab ipso, lethale non fuisse constat: indicat non fore excusandum si dubitaretur, vbi aduerte ex eodem authore, vt vulnus dicatur lethale non esse opus, vt tale sit ex quo mortem secuturam esse certum sit omnino: sed sufficit quod vt plurimum mors ex ciusmodi vulnere sequi soleat.

162. Quartus est: si quis à pluribus vulneretur, & tandem ex vulneribus illius moriatur, nec constet ipsum potius ex vno, quam ex alio vulnere mortuum esse: aut certe vnum tantum vulnus lethale acceperit, nec apparet à quo ex pluribus, qui cum ipso conflixerunt illud acceperit. In quo etiam casu in sequen. num. 5. idem Couar. existimat (etsi plerique, quos ipse refert, sint in contraria sententia) eos omnes esse irregulares, quia cum dubium est de facto, pars tutior semper est sequenda, iuxta cap. Ad audientiam, & cap. Significasti, primo & secundo, De homicidio. Quod tamen Henriquez *l.b.14.cap 3.§.4. lit. E. in margine*, bene aduertit interpretãdum esse stante dubio ante factã diligentiam. Secus est enim si post illam, aut per bonam rationem, aut per sapientis consultationem, dubium practice deponatur. Secus est item in foro exteriori: quia ex lege Absentem ff. De pœnis, Satius est impunitum relinqui factum nocentis, quam innocentem damnare.

163. Quintus casus: si quis occidendi animo aliquem percusserit. In quo casu, An percusso, statim ab aliis occiso, percussor ille irregularitatem incurrat idem Couar. num. 6. dubium esse ait. Quia enim Summus Pontifex in memorato cap. Significasti, 2. sicut ad excusandum ab irregularitate Canonicum, cuius in casu 3. mentio habita est, requirit vt percutiendo non inflixerit lethale vulnus, sic etiam requirit vt nõ percusserit animo occidendi: ideoque glossa *ibidem ad verbum habuerit*, negat excusatum: si animo occidendi percussisset. Sed Couar. ipse post Panormitan. in idem capitulum, & nonnullos alios, *quos refert*, sentit talem non fieri irregularem, nisi habendo voluntatem occidendi, opem vel auxilium, aut fauorem occisoribus dederit, iuxta cap. Sicut dignum, §. vltimo, De homicidio. Quæ sententia mitior quidem est, non tamen caret difficultate: quoniam verba illa dicti cap. Significasti, *Et si percussor voluntatem non habuerit occidendi, neque ipsius studio, consilio, vel mandato processerint alij contra illum*: videntur aperte significare, quod Pontifex loquatur de voluntate absolute, & secundum se. Non autem prout coniunctum habet studium, fauorem, &c. Nisi interpretemur illa verba, *neque ipsius studio &c.* addita esse explicationis gratia: nimirum ad indicandum se loqui de voluntate occidendi coniuncta cum studio, consilio, vel mandato, ex quo secuta sit occisio.

164. Sextus est: si quis vulnus non lethale inflixit alteri, qui ex illo moritur ob imperitiam medici, vel malum regimen corporis, ab ipso seruatum. In quo casu, post nonnullos alios per ipsum relatos docet Couar. *num 9.* cum qui inflixit, in irregularitatem incurrisse: quia ex tali vulnere mors secuta est, tanquam ex causa propinqua, quam qui dat, est irregularis, ex cap. De cætero, tit. De homicidio: neque impedit interuentus imperitiæ medici, vel mali regiminis, vt patet ex cap. Tua nos, De homicidio, vbi ab irregularitate non excusatur Monachus, qui peritus artis chirurgicæ, omni diligentia quam debuit adhibita, per cupiditatem non per pietatem ferro tumorem in gutture aperuit mulieri: quæ contra ipsius præscriptum exponens se vento, inde occubuit.

Quamquam tamen vt idem author monet, si vulnus inflictum, adeo leue fuisset, vt nullo vel modico medicamine, percussus posset sanus euadere: sed vulneri appositum esset venenum, ex quo mors sequeretur: non videtur vulnerans iudicandus irregularis: cum ex veneno potius, quam ex vulnere moreretur vulneratus. Aduerte vero ad hoc vt percussor in irregularitatem incurrat, nihil referre, quod percussus aliquo post interuallo, aut intra breue tempus intereat ex vulnere: nihil item referre, siue ex vulnere proxime, siue ex febri, aut alia infirmitate ex eo prouenente interierit, iuxta cap. Presbyterum, De homicidio: siue etiam postquam conualuit, & iterum in infirmitatem incidit, vt glossa vltima ibidem habet, & patet ex cap. Ad audientiam, eodem titulo.

Cæterum cum dubitatur an vulnus causa fuerit mortis, requirendum est, & sequendum medicorum iudicium: vt communem Doctorum vtriusque iuris consensum esse Couarruuias ait.

His addendum est ex eodem authore in sequenti §. 3. *num.2.* ne quidem Clericum etiam in sacris Ordinibus constitutum propria manu pugnantem, *quantumuis in eo peccaret vacans rei illicitæ*, in bello iusto in quo multi occiduntur, aut mutilantur, effici irregularem, si neminem ipsemet in eo, vel occiderit, vel mutilauerit. Quod probatur ex cap. Petitio, De homicidio: vbi Pontifex cuidam Presbytero, qui cum aliis aduersus Saracenos conflixerat respondet: si de interfectione cuiusquam in illo conflictu conscientia ipsum remorderet, à ministerio altaris reuerenter abstineret: definiens simul irregularitatem incurri occidendo, vel mutilando in bello iusto (quod communem sententiam esse, ibidem refert Couarru.) & significans non incurri, percutiendo in eo sine occisione, vel mutilatione: quod expressit D. Anton. 3. *parte titul 28. cap.2. versus finem*, & deduci potest ex cap. penultimo & vltimo, De Clerico percussore.

De Irregularitate & homicidio per omissionem.

SECTIO VLTIMA.

QVia homicidij opem quo dammodo præstat, quisquis cum debeat, & possit defendere eum, qui occiditur, non defendit: ex cap. Non in inferenda, & cap. Ostendit, 23. quæst. 3. & cap. Periculose, De pœnit. dist. 1. & cap. Sicut dignum, De homicidio, §. Illi etiam: videndum adhuc est, quo modo is qui cernens aliquem occidi, non defendendo ipsum si potest, in irregularitatem incurrat.

Hoc autem Nauarrus cap. 27. num. 231. & 232. ac Maiolus lib. 5. De irregularitatibus, cap. 48. § 5. explicant: inquientes tamen omissionem non inducere irregularitatem (*etiamsi peccati mortalis reum constituat*) in eo qui non nisi ex charitate defendere tenetur: sicut nec inducit obligationem ad restitutionem, iuxta communem, vt idem Nauarr. habet cap. 24. num. 7. sententiam. Ratio vero est: quia ex tali omissione non dicitur quis verbo, vel facto ad homicidium concurrere, prout necesse est ad incurrendam irregularitatem. Inducere autem irregularitatem in eo qui defendere tenetur ex iustitia, vel ratione sui officij, siue publici, id est, quod habet in Republica: siue priuati, id est, quod habet in familia, vel ratione contractus initi ad talem defensionem.

Probatur, quia tunc omissio non est nuda, sed cum subtractione dolosa adiumenti quod quis habet ad suam defensionem: cuiusmodi subtractionem inducere irregularitatem loco citato, num. 3. probat Maiolus cum authoritate Clementis Alexandrin. lib. 1. Stromatum circa medium, tum variis exemplis. Nam, inquit, si cæcus pontem transiens, tu clam auferas tabulam, vt ille cadat incautus, si ceciderit, tu eris irregularis ex ipsius morte, vel mutilatione propter illam subtractionem. Similiter si loco suspecto de incursione hostium, arma alicui dolose, etiamsi facias per iocum (tanquam vacans rei illicitæ) liges, vel surripias, ne possit se defendere, & ab illis occidatur, vel mutiletur. Item si alicui noctu eunti cum lumine per locum periculosum de præcipitio, lumen ipsum extinguas, & ille præceps ruens occidatur, vel mutiletur. Denique, si non ad tibi cauendum; sed dolose vt mors, vel mutilatio facilius sequatur, volenti domum tuam ingredi ad declinandum aduersariorum impetum, fores occludas, & occidatur, aut præcipitato in flumen, volenti ad liberandum apprehendere remum, vel

funem,

funem, vel schapham, hæc retrahas, & submergitur. Adde si susceperis onus nunciandi alicui, vt sibi caueat ab aliquibus qui mortem ei machinantur, malitiose id non adimpleas, & ille incautus occidatur.

In istis enim omnibus non minus sufficiens causa homicidij, cum speciali intentione datur, quam cum aliquis volens defendere eum qui occiditur, auertitur malitiose, vt homicidium facilius sequatur. In eo casu autem irregularitas incurritur, vt communiter post D. Anton. 3. *par. tit.* 28. *cap.* 2. §. 1. admittitur, *iamq; antea docuimus*. Ergo & in illis memoratis. Consequentia patet: quia omissio ipsa defensionis debitæ eandem cum illa auersione habet malitiæ rationem: siquidem paria sunt: malitiose nolle defendere illum quem teneris ex iustitia: & impedire volentem eum defendere: in vtroque enim casu, subtrahitur proximo adiumentum, quod ei ad suam defensionem suppetit.

168. Aduerte autem cum Maiolo quatuor conditiones concurrere debere, vt is qui non defendit, irregularis fiat secuto homicidio, quod vitatum esset. Prima est, vt possit defendere. Secunda, vt ex iustitia obligatus sit defendere. Tertia, vt possit sine rerũ, aut honoris notabili dãno. Quarta, vt sit illi manifestum perpetrari homicidium: vnde multa in particulari idem Maiolus deducit.

Primum est: quando quis in priuata persona videns aliquem occidi, non defendit per negligentiam, aut ignauiam, aut aliquam perplexitatem, aut certe quia non vult se alienis iurgiis immiscere, nõ incurrit irregularitatem: etiamsi commode, ac tuto defendere potuisset. Imo (quod habet Nauar. in Enchir. *cap.* 27. *num.* 232. post D. Anton. *circa princip. citati cap.* 2.) etiamsi desiderio, & delectatione mortis alterius, defensionem omitteret. Nam talis omissio nuda est: nisi forte adiunctos habeat aliquos externos actus, ex quibus homicida sentiret eundem omittentem fauorabilem sibi esse, indeq; audacius delinqueret. Etenim tunc vacando rei illicitæ daretur causa homicidij; ex qua secuto eo, irregularitas incurreretur.

169. Secundum est: Quando is qui defendere potuit, est publica persona habens authoritatem & iurisdictionem, malitiose non defendit aliquem dum occiditur, incurrit in irregularitatem: quia talis omissio est cum subtractione subsidij ex iustitia debita.

Tertium est: quando quis merceharia conuentione obligauit se ad alterum defendendum, & malitiose non defendit, dum occiditur, incurrit similiter: sicut & ille qui obligatur ex subiectione, vt filius ad defendẽdum patrem, & mancipium ad defendendum dominum. Non incurrit autem si promissione tantum iactatoria, aut liberali quadam defendendi oblatione, se obligasset: dummodo tamen absit dolus quo faueret homicidio.

Quartum, quando quis ex officio, aut per specialem contractum, aut per iuramentum obligatur ad assumendam custodiam viarum publicarum, vt viatores possint tuto iter facere, si malitiose non defendit aliquem, dum in ipsa via occiditur, est quoque irregularis. In quibus tribus corollariis (quorum eadem est ratio) aduerte repeti illa verba, *dum occiditur*, quia omissio defensionis, quam hic dicimus inducere irregularitatem, non est ea qua quis negligit præuenire, & anteuertere pericula homicidij: sed qua homicidio manifeste instante, dum ipsum est in fieri, malitiose non defendit eum, qui occiditur. Vbi aduerte adhuc, quod idem Maiolus admonet: vt quis alterum defendisse censeatur, non esse opus vt ipsum à morte eripuerit omnino; sed egerit siue verbo, siue facto quidquid potuit, vt mors impediretur.

170. Quintum est: si Aduocatus, vel Procurator susceptum à se criminosi patrocinium dolose deserant, & ob eam desertionem ille damnetur, puniaturq; morte, irregulares sunt. Similiter & testis qui se examinari permittens, reticet dolose quæ dicenda sunt de veritate facti ad defensionem Rei. Item Notarius qui dicta testium, & alia ad defensionem Rei facientia occultat, vel amittit dolose: ideoq; Reus ipse morte punitur.

Sextum est: quicumq; ex officio tenentur reuelare Iudici facinora perpetranda: siue ex pacto, siue ex iuramento ad id obligentur: si scientes aliquem homicidij tractatum, hunc dolose non reuelent, homicidiumq; perpetretur, irregulares fiunt tanquam subtrahentes auxilium Iudicis, quod occisus ad mortem vitandam habebat.

Septimum est: Medicus qui publico aut priuato stipendio conductus, malitiose non vult alicui ægro adhibere curam, ad quam ex officio suscepto tenetur, est irregularis, si ob desertam talem curam æger moriatur. Idem iudicandum est de eo, qui videns aliquem in necessitate constitutum, cui ex aliqua particulari obligatione tenetur necessaria subministrare; & malitiose hæc subtrahit: quorum defectu mors est secuta: verbi gratia, si medicus, vel minister ægroti alimentum, aut medicamentum, cuius defectu mors secuta est, malitiose detraxerit. Similiter si pater filio, aut dominus seruo, vir vxori in tali necessitate malitiose non vult succurrere, cum satis facile possit. Quod idem sentiendum est de aliis qui omittendo, subtrahunt morienti quæ illi ex iustitia debentur, & vitæ conseruandæ adiumenta fuissent.

Antequam finem faciamus addendum est, in Concil. Trident. sess. 14. cap. 7. De reform. quadruplex distingui homicidium illicitum inducens irregularitatem: vnum per industriam, alterum per insidias, tertium casu: dum quis vel vacat rei illicitæ sufficienter ordinatæ ad mortem: vel vacat quidem rei licitæ sed sine debita diligentia, prout in præcedentib. tractatum est: quartum defendendo se, non seruato moderamine inculpatę tutelæ. Statui autem ibidem: in irregularitate ex homicidio primę vel secundę speciei, siue publico, siue occulto, nunquam esse dispensandum. Vnde Papa quantumuis in ea dispensare possit (vt plenius tractat Couar. ad Clement. Si furiosus, *par.* 2. §. 3. *num.* 3.) id tamen rarissime facit, & cum certis moderationib. de quibus idem author in fine sequentis, num. 4. Præterea idem Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. dans Episcopo facultatem dispensandi in omni irregularitate proueniente ex delicto occulto, expresse excipit eam quę prouenit ex homicidio voluntario. Sicque iam certum est illud, de quo prius dubitabatur: nempe quantumcumque homicidium sit occultum, non posse Episcopum in eiusmodi irregularitate dispensare. Neque (vt Couar. in citati num. 4. notat) qui contrarium senserunt, amplius audiendi sunt. In irregularitate vero ex homicidio tertiæ & quartæ speciei, statui in prius memorato cap. 7. (*prout illud accipit Nauarr. in Enchir. cap.* 27. *num.* 239.) dispensandum esse quidem: sed dispensationem committendam esse Ordinario: qui non nisi veritate prius diligenter explorata, & comprobata dispensare queat. Cuiusmodi statuto significatur Papam non debere facile per se dispensare in tali irregularitate: *quasi ob defectum intentionis occidendi, vel necessitatem defendendæ vitæ*, iure illi dispensatio quodammodo debeatur: sed negotium debere Ordinario committere, qui de tota causa plenius cognoscere poterit. Aduerte vero obiter solum Papam dispensare posse non modo in homicidio voluntario illicito, sed etiam in licito, etiamsi occulto, quemadmodum expressit Nauar. *in Enchir. cap.* 27. *num.* 217. *in fine*. 171.

CAPVT XIII.

De nona specie irregularitatis ex iteratione baptismi.

SVMMARIVM.

172 *Quomodo talis irregularitas contrahatur.*

173 *Ille qui per vim absolutam rebaptizatur, ab irregularitate excusatur: non itẽ ille qui per vim conditionatam, nisi hæc excuset à mortali.*

174 *Rebaptizans sit irregularis, nisi illum excuset ignorantia inuincibilis.*

175 *In dubio, ex baptismo sub conditione, non incurritur irregularitas ex iteratione baptismi.*

176 *Qui non baptizandi sub conditione.*

177 *Quando excusetur ab irregularitate baptizatus sub conditione extra casum dubij.*

178 *Non incurritur irregularitas ex iteratione sacramẽti Confirmationis, vel Ordinis.*

179 *Irregularitas suscipientis baptismum in ægritudine.*
180 *Irregularitas baptizatorum ab hæreticis.*

172. EVM qui bis, aut sæpius baptizatus fuerit irregularem esse constat ex cap. Confirmandum, distinct. 50. & cap. Afros, distinct. 98. & ex cap. Qui in qualibet, 1. quæst. 7. & cap. Qui bis, ac sequen. De consecrat. distinct. 4. Quod extendi etiam ad illum, cui id per ignorantiam contigerit, patet per prædicti cap. Qui bis, textum expressum. Quem nihilominus locum habere tantũ cum ignorantia fuerit crassa, ita vt per probabilem, seu inuincibilem rebaptizatus excusetur ab irregularitate post Scotum *in 4. distin. 6. q. 8.* docent Nauar. in Enchir. *cap. 27. num. 246.* & Couar. ad Clement. Si furiosus, *initio primæ partis, num. 8. circa medium.* Vbi addit sententiam eorum, qui contrarium tenent, admitti posse in eo qui postquam resciuit, ratam habuit rebaptizationem in se factam. Id quod admittunt D. Anton. 3. *par. tit. 28. cap. 6. §. 3.* & Sylu. in verbo Irregularitas, *quæst. 4.*

173. Extendi quoque ad eum qui per metum etiam cadentem in constantem virum, permiserit se rebaptizari, deduci videtur ex cap. Eos quos, de consecr. distinct. 4. iuncta ipsius glossa *ad verbum, Seu coacto:* excusante tantummodo eum qui id pateretur absolute coactus: ita vt is censendus sit irregularitati obnoxius, qui rebaptizatus fuit coactus coactione tantum conditionata, seu proposita aliqua conditione, verbi g. dicendo si non patiaris te rebaptizari statim occideris, *quod est exemplum antememoratæ glossæ.* Quamquam tamen sententia recentiorum est, vt Henriquez refert *lib. 14. cap 4. §. 3. lit. L, in margine*, quando metus mortis sinentem se rebaptizari excusat à culpa mortali: *vt quando id non cedit in opprobrium Christianæ religionis:* eundem quoq; excusare ab hac irregularitate, quæ est peccati pœna, seu de numero earum quæ incurruntur ex delicto.

174. Eum etiam qui rebaptizauerit, irregularem esse habetur ex cap. 2. De Apostatis. Excipi autem debet ille qui per ignorantiam inuincibilem id fecerit: quia communis consensus est, *vt notat Couarru. loco cit.* talem ab irregularitate excusari. nec ipsum debere angi scrupulo, habetur ex cap. Placuit, de infantibus, De consecratione distinct. 4. Eam vero ignorantiam Nauarr. *in citato num. 246.* ait, contingere ei qui adhibita diligentia debita, scire non potuit, an qui offertur baptizatus sit, necne: vt accidit iuxta idem cap. Placuit, quoties non inueniuntur certissimi testes, qui baptizatum esse eum, qui offertur, sine dubitatione testentur; nec ipse oblatus per ætatem idoneus est de traditis sibi sacramentis respondere.

175. Adde in eiusmodi dubio iuxta cap. 2. De Baptismo: baptizandum esse sub hac forma: Si baptizatus es, non te baptizo: sed si non baptizatus es, ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Tuncque ex D. Anton. loco cit. etiamsi ille qui sic baptizatur, iam alias baptizatus vere fuisset non incurreretur irregularitas ex iteratione baptismi: neque à baptizato, neque à baptizante vt notat Sylues. loco cit. Et ratio est: quia, vt habetur, De consecr. dist. 1. cap. 1. Solemnitates, 1. non monstratur esse iteratum, quod nescitur esse factum. Idque procedit etiamsi addita sit conditio tantum mentalis: imo & illa omissa, *quamuis peccetur*, quando post factam sufficientem diligentiam baptizaturus manet dubius, an is qui sibi offertur iam sit baptizatus: quia non intelligitur iteratum, quod ambigitur esse factum, prout dicitur in cap. Veniens, sub finem. De Presbytero non baptizato. Eandem doctrinam habet Henriquez *in cit. cap. 4. §. 4.* vbi & addit, eum non fieri irregularem, qui metu graui compulsus, rebaptizat externa prolatione sine animo rebaptizandi, etiamsi non addat conditionem. Ratio est, quia ficte non serio baptizat, & per consequens nec vere rebaptizat, neque alter vere est rebaptizatus.

176. Hic monendum est: eum qui scitur natus ex parentibus Christianis, & educatus inter Christianos, qui infantes recenter natos baptizant, etiamsi antedicta attestato nequeat haberi de illius baptismo (quia credendus est baptizatus, nisi euidentibus argumentis contrarium forte probetur, ex citato cap. Veniens, item in fine) non esse baptizandum: ne quidem sub ea, quæ proposita est, conditionali forma. Idem etiam Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 246. iudicandum esse vult de infante, quem obstetrix baptizauerit: vt scilicet Parochus re tota, prout tenetur diligenter inuestigata: & cognito quod illa recte baptizauerit, ipsum non baptizet, ne quidem sub eadem conditionali forma: sed tantum alia omnia, quæ in solemni collatione baptismi vsurpari solent, suppleat.

Quamuis autem in Catechismo ad Parochos edito iussu Concil. Trident. cap. De Baptismo, non longe à fine, habeatur nunquam fas esse sub prædicta conditionali forma baptismum ministrare alteri, quam ei de quo, re diligenter perquisita, dubium relinquitur ad baptismum rite perceperit: administrantemque se contaminare sacrilegio, & in irregularitatem incurrere: Nauarrus tamen ibidem existimat illos, qui tale quid fecerint bona fide, quantumuis non excusentur à peccato ob indebitam diuini ministerij executionem: nihilominus excusari ab irregularitate prouenienti ex iteratione baptismi: quia tunc baptismus non iteratur de facto, iuxta cap. Presbyteri, dist 68. Et patet: quia conditio de præterito, vel de præsenti (cuius generis est ea quæ per dictã verborum formam exprimitur) si falsa sit cessare facit actũ. Nec etiam iteratur tunc baptismus ex intentione baptizantis, cuius intentio per talem verborum formam expressa, non fuit baptizare iam baptizatum. 177

Porro idem Nauar. in sequen. num. 247. existimat quidem cum D. Anton. irregularitatem incurri ex iteratione aliorum Sacramentorum imprimentium characterem, hoc est, Confirmationis, & Ordinis: sed Couarr. *in supra citato num. 8. versu. Sed & aliud:* pro vtraque parte authoribus citatis contrariam sententiam approbat. post Alphon. à Castro *in lib. 1. De lege pœnali, cap. 7. documento 3.* & post vtrumque Suarez *tom. 5. disput. 41. sect 2.* Idque merito, cum mitior sit, optimoque nitatur fundamento: nempe quod irregularitas incurratur tantum in casibus iure expressis, ex cap. Is qui, De sententia excommunicationis in 6. nec possit assignari ius inducens talem irregularitatem. Id quod Nauar. ipse non obscure significauit dicens talem opinionem aptiorem videri iuri scripto. 178.

Neque dici potest quod etiamsi ius expressam mentionem faciat tantum de iteratione baptismi, ob identitatem tamen rationis extendi debere ad iterationem sacramentorum, quæ similiter imprimunt characterem. Namque vt recte ait Alphonsus à Castro, cum pœnæ Ecclesiasticæ non sint ad pœnam tantummodo, sed frequenter ad medicinam: in illis imponendis magis habetur ratio pronitatis hominum ad peccata, quam grauitatis peccatorum; adeout graues interdum impositæ sunt leuibus peccatis, & leues, aut nullæ grauibus. Sic ergo cum pessimorum quorundam hominum hæreses olim fuerint de iterando baptismo, *sicut adhuc hodie est Anabaptistarum*, & de Confirmationis, aut Ordinis sacramento iterando, nulla hæresis in publicum prodierit, factum est vt ad reprimendam rebaptizatorum, & rebaptizantium audaciam pœna irregularitatis sit à iure aduersus eos constituta: non item aduersus illos, qui bis confirmati, aut ordinati fuissent: quia non erat opus ibi apponere medicinam vbi nullus apparuit morbus. 181.

Ad istud genus irregularitatis reuocari potest ea, cuius D. Anton. *in cit. cap 6. §. 2.* meminit, imposita ei qui in ægritudine quasi necessitate compulsus, baptisma suscipit: ex cap. Si quis, distinct. 57. Vbi ratio redditur, quod fides non sit illi voluntaria, sed ex necessitate; & deinde additur, posse talem in duobus casibus promoueri: prior est, si post baptismum fides, & vita ipsius fuerit probata. Posterior si hominum idoneorum raritas id exigat. De quibus videndus est Suarez in præced. sect. 1. num. 6. Pariter dici posset reuocari eas quæ incurruntur suscipiendo ficte baptismum, aut baptismum ipsum diu differendo; aut suscipiendo illum per vim conditionatum. Posset, inquam, nisi tales irregularitates, eadem ratione recitentur, qua prædictum est ab Alphonso à Castro reiici eam, quæ constituitur ex iteratione Confirmationis, vel Ordinis. 179.

Restat monendum, quod habetur ex cap. Quia in qualibet. 1. quæst. 7. baptizatos ab hæreticis, etiamsi verum baptisma acceperint irregulares esse: interpretatione benigna cũ glossa, *ibidem ad verbum, Ex eius cætu*, restringi debere ad eos qui in adulta ætate ab hæreticis susceperint baptismum: aut 180.

ad sum-

ad summum, ad eos qui cum in infantia baptizati essent ab hæreticis, in adulta ætate illis consenserunt, vel fidem rectam impugnarunt. Illos enim infantes, qui cum baptizati fuerint ab hæreticis, adoleuerunt in Catholica fide, posse ad Ordines promoueri, patet ex cap. Placuit, & sequen. 1. quæst. 4.

CAPVT XIV.

De decima specie irregularitatis ex delictis circa Ordines.

SVMMARIVM.

181 *Sciens se censura irretitum, si Ordinem aliquem suscipiat, aut susceptum exerceat, fit irregularis, nisi eum ignorantia probabilis excuset.*

182 *Irregularitas non incurritur ex violatione minoris excommunicationis, aut prohibitionis Superioris sub pœna excommunicationis latæ sententiæ.*

183 *Quis dicatur alicuius Ordinis opus proprium exercuisse.*

184 *Violatio suspensionis ab officio iurisdictionis, aut ab officio temporali, aut à perceptione sacramentorum, non inducit irregularitatem.*

185 *Inducit autem violatio suspensionis ab officio Ordinis, vel ab officio simpliciter, ac violatio interdicti tam localis, quam personalis.*

186 *Suspensio ab Ordine intelligenda est generaliter respectu omnium Ordinum, etiam minorum, atque Episcopatus.*

187 *Quid sit sentiendum de eo qui per censuram prohibitus: aut non prohibitus quidem, sed prohibitum facit coram se celebrare.*

188 *Quis dispenset in hac irregularitate.*

189 *Irregularitas accipientis plures Ordines simul.*

190 *Irregularitas ordinati ab Episcopo, qui Episcopatui renunciauit, aut qui censura irretitus est, aut hæreticus, aut schismaticus.*

191 *Irregularitas promoti per saltum, aut exercentis actum Ordinis, quem nondum accepit.*

192 *Laicus exercet aliquem actum Ordinis: aut alia diuina faciens, etiam censura irretitus, non fit irregularis, quidquid peccet.*

ALIQVOT propositionum explicatione continentur ea quæ huc pertinent, tradita à Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 241. & quatuor sequentib. atque à Summulariis in verbo, Irregularitas: quæ Suarez late persequitur tom 5. disput. 42. sect. 3. & sequentibus.

181. Prima igitur est: Eum irregularem esse, qui sciens, aut scire debens se maiori excommunicatione irretitum esse, aut interdictum, aut suspensum saltem ab Ordinibus, aliquem eorum suscipit: aut alicuius opus proprium ex officio exercet. Ad cuius confirmationem Nauarrus ipse adfert cap. 1. De eo qui furtiue Ordines suscepit; & cap. Cum illorum, De sententia excommunication. ex quibus expresse quidem habetur tantummodò irregularitatem imponi ob violationem maioris excommunicationis; sed per cap. 1. De sententia, & re iudicata, & cap. item 1. De sententia excommunicationis, vtrobique in 6. propter violationem suspensionis ab Ordine ab officio: & per cap. Is qui, & cap. Is cui, De sententia excommunicationis, item in sexto, propter violationem interdicti, (intellige cum Nauar. *in Enchir. cap. 27. num. 243.* siue generalis, siue particularis, & siue personalis, siue localis) impositam quoque esse patet: ita vt ex Couar. ad Clemen. Si furiosus, 1. *parte, initio paragraphi primi:* tradita propositio nulla vlterius egeat probatione: sed potius oporteat quædam proponere, quæ faciunt ad plenam eius intelligentiam.

Quorum primum est: per cap. Apostolicæ, De Clerico excommunicato ministrante, ab irregularitate excusari eum, qui ignorantia probabili, se aliqua censura irretitum esse ignorauit: non item eum, qui ignorauit, ignorantia tantum crassa. Ad quod faciunt quæ tradit Suarez tomo quinto, disput. 4. sect. 4. num. 9. & 10. Procedit autem non tantum quando ignorantia fuerit facti: vt quando celebranti nullo modo venit in mentem se censura irretitum esse: sed etiam cum fuerit iuris, id est, qua quis inuincibiliter ignorat se propterea quod censura irretitus celebrat, in irregularitatem incurrere. Pro quo facit tum quod in eod. cap. Apostolicæ dicitur generaliter; *Nos reddit ignorantia probabilis excusatos*; tum quod istud genus irregularitatis sit ex delicto: quo fit, vt sicut ignorantia inuincibilis non modo facti, sed etiam iuris, excusat à delicto, *quia tollit voluntarium*, excuset quoque ab ea irregularitate, quę causatur tantum ex delicto. De qua re Vgolinus, tabula prima De censuris, cap. 14. §. 1. num. 12. vbi, & admonet eum qui probabiliter credit se nulla censura irretitum, minime fieri irregularem si diuina celebret: quantumuis de illa, nonnunquam moueatur aliquo scrupulo: fieri autem, si dubitet se irretitum, & postea inueniatur irretitus.

Secundum est: violationem minoris excommunicationis sufficere quidem ad peccandum: non tamen ad incurrendam irregularitatem, ex cap. Si celebrat, De Clerico excommunicato ministrante. Quod idem est dicendum de violatione cessationis à Diuinis ex communi sententia, teste Couar. ad cap. Alma mater, *par. 2. §. 2. num. 3. vbi pro ea multos authores adfert: vt & Nauar. in eod. cap. 27. num. 188.* Itemque de violatione ipsius irregularitatis, vt idem Nauar. confirmat *in sequenti num. 194.* Fundamentum vero præcipuum est, quod ob nullam talem violationem ius irregularitatem specialiter imponat: vnde consequens est per cap. Is qui, De sententia excommunicationis in sexto, nullam inde contrahi. Adde, quod nec cessatio à diuinis, nec irregularitas comprehendatur censuræ nomine, vt illius violatio censeri possit irregularitatem inducere, tanquam comprehensa generali nomine violationis censuræ Ecclesiasticæ. 182.

Tertium est: Quamuis Maiolus in lib. 3. De irregularitatibus, cap. 18. putet irregularem esse cum qui suscipit Ordinem, vel exercet susceptum contra prohibitionem Superioris, si id prohibuerit sub pœna excommunicationis latæ sententiæ: vel si facta est prohibitio intuitu alicuius criminis, quod mereatur suspensionem: contrarium tamen videri probabilius. Quia cum ille cui facta est prohibitio sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, non incurrat in excommunicationem dum transgreditur, sed postquam transgressus est (debet enim causa præcedere effectum) fit vt quando quis in tali casu prohibitionem transgreditur, suscipiendo, vel exercendo Ordinem: sicut nondum est excommunicatus, ita necdum tanquam excommunicatus obnoxius sit irregularitati incurrendæ; sed tantum post completam illam transgressionem, per quam incurrit in excommunicationem: qua irretitus si Ordinem suscipiat, aut susceptum exerceat, fit irregularis. Præterea prohibitio facta à Superiore sine intentione suspendendi, *vt accidit in posteriori casu proposito*, etiamsi magnam habeat similitudinem cum suspensione: cum tamen non sit vera suspensio, non facit obnoxium irregularitati: vt nec cessatio à diuinis facit, etiamsi magnam conuenientiam habeat cum interdicto. 183.

Quartum est, ex Vgolino sumptum *De censuris tabula 1. cap 14. §. 1. num. 10.* dici quem aliquod Ordinis opus propriũ ex officio exercuisse; quando opus ipsum tale fuit, quod à solo eo, qui eodẽ Ordine initiatus fuerit, exerceri valeat. Sic igitur Episcopus confirmans, Ecclesias aut altaria cõsecrans, aut Ecclesias ipsas pollutas reconcilians, etiam sine solemnitate cæremoniarum, & ornamentorum: itemque Sacerdos Missam dicens, aut Extremam vnctionem conferens, dicitur ex officio actum Ordinis exercere: & ita de cæteris; quæ non nisi ab habente Ordinem cuius sunt actus, exerceri queunt. Quando vero exerceri quoque possunt à laicis, tunc intelliguntur exerceri ex officio, cum exercentur adhibitis cæremoniis, & vestibus iis, quibus consuetuit exornari ille, qui tãquam Ordine initiatus illa exercet: velut cum quis canit Epistolam ornatus dalmatica, & manipulo, aut canit Euangelium ornatus stola. 184.

Atque hinc intelligitur transgressione suspensionis ab officio iurisdictionis, non incurri irregularitatem: quandoquidem ius hanc imponit tantum violanti suspensionem

ab offi-

àb officiis Ordinis, quæ diuinorum nomine significantur in cap.1. De senten. & re iudicata. Videndus est Vgolinus in supra citato §.1.*num*.15. Intelliguntur etiam multa alia, qualia sunt quæ idem in duobus præcedentibus, & quinque sequentibus numeris annotat: nempe irregularem non effici Clericum diuina officia exequentem, si nulla censura irretitus sit: aut irretitus sit quidem, sed officia, quæ exercet, sint tantum secularia: vt officium Magistri, Procuratoris, Scribæ publici; aut etsi sint diuina, non sunt tamen alicuius Ordinis, vt benedicere mensæ, canere responsoriũ. Aut quamuis sint alicuius Ordinis, ea tamen non exercet solemniter, & ex officio, sed vt laicus: de quo idem author plenius *ibidem num.* 20. Addens *in* 21. (quod eodem fundamento nititur) censura irretitum non effici irregularem, *quantumuis peccet*, audiendo diuina officia: id enim non est illa exercere: pro quo tantum irregularitas hæc imponitur, per cap.1. & cap. Is cui, De senten. excommunic. in 6. Imo, *vt idem in sequenti num.* 22. *subiungit*. nec suspensus à perceptione sacramentorum, fit irregularis violatione eiusdem suspensionis, quia susceptio sacramentorum non est actus Ordinis, cum sit laicis communis cum Clericis. Quod tamen patitur exceptionem in ipso sacramento Ordinis hoc nomine, quod cum alicui prohibentur actus Ordinum, prohibetur eorundem susceptio: quia consequente prohibito, censetur prohibitum antecedens: vt prohibito matrimonio censentur prohibita sponsalia, ex lege Oratio, ff. De sponsalib.

Quintum est, *ex eodem authore in sequen. num.* 23. *&* 24. suspensum tantum à quibusdam diuinis, non effici irregularem exercendo alia diuina, à quibus non est suspensus: nec item eum qui diuina exercet, à quibus se putat suspensum esse, nec reuera est.

185. Sextum est, suspensum simpliciter ab officio, *perinde ac particulariter suspensum ab officio Ordinis*, irregularem fieri eiusdem suspensionis violatione: quoniam ea continetur, tam quæ est ab officio Ordinis, quam quæ ab officio iurisdictionis. Aduerte vero obiter, quod Henriquez habet *lib.*14. *cap.*7. *lit. V*, celebrando in Ecclesia polluta non incurri irregularitatem istiusmodi, quia pollutio non est censura.

186. Septimum est, illud quod antea num.181. attigimus, irregularem fieri excommunicatum, vel suspensum, vel interdictum, qui exercuerit solemniter officium proprium Ordinis; procedere etiam quoad officia minorum Ordinum, prout communem sententiam esse habet Nauar. in Enchir. *cap.*27. *num.*163. in quam multos refert Vgolinus *in cit.* §.1. *sub finem numeri primi*: vbi & eam confirmat ex cap.2. De Clerico excommunicato: ponderando verba, Si quis Presbyter, aut alius Clericus: nam particula, *Si quis*, est generalis: & nomen Clericus dicitur tam de minoribus, quam de maioribus, iuxta illud quod in cap. Cum contingat, De ætat. & qualit. statuitur, quem constitui in numero Clericorum per primam tonsuram.

Addit idem Vgolinus *in sequenti num.*2. illud ipsum procedere etiam, quoad officia propria Episcopatus: qualia sunt chrisma conficere, baptizatos confirmare, Ordines conferre, & consecrare Ecclesias, aut altaria. Ratio ipsius est, quod talia sint diuina, quæ ex officio proprio exerceat Episcopus. Is autem officia sua diuina in suspensione exequens in irregularitatem incurrit, per cap.1. De sententia & re iudicata, & per cap.1. De sententia excommunicationis, §. Caueant, vtrobique in 6.

187. Octauum est, *ex glossa ad Clemen.*2. *De priuilegiis, verbo, Celebrari*: similiter irregularem fieri illum, qui ligatus aliqua censura, qua prohibetur interesse celebrationi Missæ, hanc facit coram se celebrari, vel qui non est quidem tali censura ligatus, sed ea ligatum facit coram se celebrare. Quorum prius eadem glossa infirmat per cap. Illud, in fine, De Clerico excommunicato ministrante: in eo que multi Doctores illam sequuntur, quorum meminit Vgolinus *in eod.* §.1. *num.* 11. Posterius vero non videtur certum: cum per extrauagantem, Ad euitanda scandala (de qua egimus in 1. libro, cap. 9. sectione posteriore) nullum prætextu cuiuscumque sententiæ Ecclesiasticæ, vitare teneamur in diuinis, nisi notorium percussorem Clerici, aut alia censura irretitum nominatim denunciatum.

Cæterum quod in hac irregularitate præter Papam possit quoque Episcopus dispensare, si ea fuerit occulta, aut si ea affectus ingrediatur religionem, satis patet ex dictis in preced. cap.3. Addendum est vero ex cap. Cum illorum, De sententia excommunicationis, cum Regulari posse Abbatem ipsius (quo nomine comprehendi Priorem, aut alium Prælatum quocumque nomina designatum, notat glossa *ibidem ad verbum Abbatem*) posse dispensare cum eo qui ex ignorantia siue iuris, siue facti deliquerit, nec factum sit graue. 188.

Reliquæ propositiones.

SEcunda propositio est: Irregularem esse eum, qui contra patriæ cõsuetudinem (secundum quam alioqui agens excusari posset, *vt in Enchir. cap.*25. *num.*71. *& cap.*27. *nu.*241. *ex D. Anton.*3. *par. tit.*14. *cap.*16. §.16. notat Nauarrus) quatuor Ordines minores, & Subdiaconatum vno, eodemq; die suscepit furtiue: id est, inscio, seu non aduertente Episcopo. Pro quo facit cap.2. De eo qui furtiue Ordinem suscepit. De irregularitate enim intelligendum esse, argumento est, quod habeat Episcopum posse cum tali dispensare in executione minorum Ordinum non susceptorum furtiue: siquereligionem intrauerit, vitaque, & mores ipsius exegerint, posse Abbatem in aliis Ordinibus cum eodem dispensare. Hæc enim irregularitatem indicant: cuius est dispensatio, non autem censurarum. 189.

Idem esse iudicium de eo, qui eodem die duos maiores Ordines susceperit: ratio à maiori docet, prout in eodem num.241. notat Nauarrus: habeturque ex sequent. cap.3. eodem tit. Ex quo item habetur, si ab Episcopo prohibitum sit sub pœna excommunicationis, ne quis ad duos Ordines suscipiendos se ingerat, cum eo qui se ingesserit dispensari non posse, nisi per Papam: aut si religionem ingressus sit, per Episcopum: idq; postquam pro eo crimine iniunctam pœnitentiam ipse peregerit, & laudabiliter conuersatus fuerit. Adeo vt quod ex prius cit. cap.2. dictum fuit absolute, in hac irregularitate dispensari posse per Episcopum in executione Ordinis non suscepti furtiue, & per Abbatem in omnibus Ordinibus cum eo, qui religionem intrauerit, intelligi debeat extra casum in quo ab Episcopo ordinante prohibitio sub pœna excommunicationis facta est, ne duo Ordines eodem tempore suscipiantur. 192.

Tertia propositio est: Initiatum sacris Ordinibus ab Episcopo, qui abdicauit se Episcopatu suo, tam quoad locum quam quoad dignitatem, irregularem esse: cum quo tamen si probabiliter ignorauerit abdicationem, possit proprius Episcopus dispensare, ex cap.1. De ordinatis ab Episcopo, qui Episcopatui renunciauit. 190.

Si opponas ignorantiam probabilem, quemlibet ignorantem excusare ex toto, sicut à peccato; ita & à pœna peccati: ideoque talem, tanquam immunem ab irregularitate non egere dispensatione. Respondetur cum glossa vltima ibidem; propterea egere dispensatione, quod ordinatus sit ab eo, qui cum non habet executionem sui officij, non potest illam ordinato conferre. Hanc propositionem locum habere etiam in eo: qui de licentia sui Episcopi sic ordinaretur, omnium sententiam esse notat Nauarrus in cit. num.241.

Quarta propositio est: Eum, qui ab Episcopo excommunicato, suspenso, interdicto, schismatico, hæretico, deposito, aut degradato ordinatur, irregularem esse. Hanc idem ibidem subiungit. Confirmat autem ex eo, quod talis Episcopus, dummodo sit denunciatus talis esse, *id est, excommunicatus, &c.* (de non denunciato enim propter extrauagantem. Ad euitanda scandala, cuius ante meminimus, alia est ratio) non habeat executionem: quam proinde alteri dare non potest. Episcopum autem posse dispensare cum eo, qui probabiliter ignorauerit denunciationem, intelligitur ex cap.2. De ordinatis ab eo, qui Episcopatui renunciauit, & ex cap. Statuimus decretum, cum sequenti, prima quæst. 1. Eadem habet Henriquez ex aliis *quos in margine citat lib.* 14. *cap.*6. §.6.

Quinta propositio est: Ordinatum per saltum, hoc est, accipiendo Ordinem superiorem ante inferiorem: vt Diaconatum ante Subdiaconatum, irregularem esse, vt satis si- 191.

gnifica-

gnificatur in cap. Solicitudo, distinct.52. & in cap. vnico, De Clerico per saltum ordinato, dum dicitur esse cum eo vtendum misericordia, seu dispensandum ab Episcopo. Qua de re aduerte ex Nauarro *in sequenti num.* 242 cum tali, postquam ante dispensationem solemniter; & serio exercuit, siue superiorem Ordinem ad quem per saltum ascendit, siue inferiorem quem prætermisit, solum Papam dispensare posse. Antequam autem exercuerit, posse Episcopum dispensare cum ipso ad susceptionem Ordinis omissi; & ad exercitium & illius sic & alterius male suscepti, siue quem scienter, siue ignoranter susceperit: ac etiam ad susceptionem Ordinis superioris, si inferiorem susceperit ignoranter, id est, putans se iam esse ordinatum alio, quem omisit, cum nondum esset. Eadem ex aliis (quos in margine citat) habet Henriquez *in præced.* §.3. Videri quoque potest Suarez tomo 5. disput. 42. à num. 5.

Sexta propositio est: Irregularem fieri Clericum exercendo Ordinem quem nondum habet, ex cap. 1. De clerico non ordinato ministr. Intelligenda est autem ex Nauar. in citato num. 242. cum duplici moderatione. Altera est, vt exercuerit non ioco, sed serio, tanquam initiatus ipso Ordine: prout vsuenit ei, qui canit Epistolam cum manipulo; aut qui fingens se Sacerdotem, baptizat cum solemnitate consueta, aut confessiones audit. Videndus est Henriquez *in eod. cap. 6. nu.* 2. Altera est, vt exercuerit solemniter, id est, cum apparatu, eodemq; modo quo solet, Ordinis susceptione ad tale exercitium consecratus.

Aduerte vero, quia executio minorum Ordinum permissa est non ordinato, perinde ac ordinato, ex D. Thoma *in* 4. *distinct.* 24. *quæst.* 2. *art.* 2. *in fine:* non ordinatum irregularitatem minime ob illam incurrere ex D. Anton. 3. *par. tit.* 28. *in principio.* Et ratio est, quod talis non peccet, excusante ipsum Ecclesiæ consuetudine: cui non obsistit consecratio personæ ad eos actus exercendos, sicut nec consecratio loci ad Missæ celebrationem, non impedit, quominus Superioris permissione eadem celebratio in loco non consecrato peragi possit.

192. Iam quod D. Anton. loco citato statuit non modo clericum, sed etiam laicum, si cum solemni apparatu exerceat actum alicuius Ordinis quo caret, in irregularitatem incurrere tali exercitio (quod etiam Nauar. loco cit. sentit) etiamsi vt tutius, probari potest: contrarium tamen, quod est mitius teneri potest; sicut tenent Angelus, *in verbo Irregularitas*, 1. *n.* 38. & Rosella, *Irregularitas* 2. *in principio*, & Couar. ad Clem. Si furiosus, 1. *par.* §. 1. *num.* 1. Henriquez *in cit. cap.* 6. §. 1. Namque memoratum cap. 1. De clerico non ordinato ministrante, prout inscriptio indicat, expresse loquitur de clerico. Neque est, quod quis dicat ob identitatem, vt vocant, rationis, extendi ad laicos: quoniam licet ea identitas sit ex parte grauitatis criminis: non tamẽ ex parte pronitatis hominum ad illud. Qui enim de facto aspirant ad superiores Ordines iam initiati minoribus, magis solent propensi esse ad illos exercendos, quam cæteri, qui ne prima quidem tonsura sunt initiati.

Adde obiter ex Vgolino *De censuris, tab.* 1. *cap.* 14. §. 1. *n.* 13. Eum, qui clericus non est, si censura irretitus faciat diuina, non incurrere irregularitatem, quæ imponitur per cap. Si quis Episcopus in Concilio, 11. quæst. 3. & per cap. 1. & cap. Is cui, De sentent. excommunic. in 6. Nam ea imponitur diuina facienti ex officio, quod laicis conuenire non potest, vtpote talis officij omnino expertibus.

In hac autem specie irregularitatis, solum Papam dispensare, excepto quod Episcopus possit ad exercendum Ordinem susceptum, habet ex Panorm. *ad cap.* 1. *De clerico non ordinato ministr.* Nauar. in Enchir. *cap.* 27. *num.* 243.

Plures irregularitates ad antedictas à Maiolo adiunguntur, quæ incurruntur per indignam Ordinis administrationem: sed quia non nituntur sufficienti testamento, vt videre est apud Suarezium tomo quinto, disput. 42. sect. 5. in iis memorandis non immorabimur.

***

CAPVT XV.

De vndecima specie irregularitatis ex hæresi: & duodecima, ex infamiâ.

SVMMARIVM.

193 *Quod hæretici, & eorundem credentes, receptatores, defensores & fautores sint irregulares.*
194 *Duplex genus infamiæ, & ex quo incurratur irregularitas.*
195 *Tres species infamiæ, ex qua incurritur irregularitas.*
196 *Quando præter Papam Episcopus in tali irregularitate dispenset.*
197 *Irregularitas quæ contrahitur ex ignominiosa alicuius artis professione.*
198 *Tres conditiones, quibus moderanda est talis pœna.*
199 *Quid sit sentiendum de aleatoribus.*

HÆRETICOS irregulares esse confirmant D. Anton. 3. *par. tit.* 28. *initio sexti capitis*, per cap. Ventum est, 1. quæst. 1. Angelus *Irregularitas*, 1. *num.* 28. & cum eo Sylvest. *eodem verbo, quæst.* 5. per cap. Saluberrimum, eadem causa, quæst. 7. Nauarrus demum, *vt cæteros omittam, in Enchir. cap.* 27. *num.* 205. per cap. Si quis omnem, ead. quæst. 7. & per cap. 2. De hæreticis in 6. §. Hæretic. In quo nihil quidem expresse dicitur de Ordinibus, sed tacite ij satis indicantur per beneficium Ecclesiasticum, & officium publicum (intellige seculare, velut iudicaturæ, notariatus, & similium: prout glossa ibidem interpretatur) quandoquidem ad reddendum aliquem in republ. Christiana non indignum beneficio Ecclesiastico, vel officio seculari, non est opus tam multis, quam ad reddendum non indignum officio Ordinis: quod est longe dignius, quodq; beneficium Ecclesiasticum respicit tanquam illud cuius exercendi causa instituitur atque confertur. Videndus est Suarez disput. 43. sect. 1. 193.

Ex eodemque *ibidem* addendum, talem irregularitatem habere locum in hæretico per accidens occulto, seu qui signum externum dederit suæ hæresis, sed ita latens, vt non sit, qui aduersus eum in iudicio testari possit. Id quod non obstare quin irregularitas incurratur, patet ex eo quod de eiusdem ratione sit, vt sicut imponitur, ita & incurratur ipso iure, nec opus sit sententia hominis. Quamquam tamen in contrarium habet Henriquez lib. 14. cap. 4. §. 6. occultum hæreticum, aut apostatam non probari esse irregularem. Cui fauet illud cap. Ad abolendam, §. 2. De hæret. Quicumque manifeste fuerit in hæresi deprehensus; & citatum cap. Saluberrimum; quod agit de abiuratione solemni quæ in scriptis fit: atque in memorato §. Hæretici, aperte supponitur notitia criminis, sine qua nequit impleri quod præscribit. Quæ possunt esse fundamentum sufficiens ad moralem probabilitatem.

Porro idem quod de hæreticis per memoratum paragraphum hæretici statuendum est (prout bene declarat Suarez in sequenti sect. 2. num. 5.) De eorundem credentibus, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus, & de filiis ipsorum vsque ad secundum gradum, id est, ad filios & nepotes, *vt glossa interpretatur*, in paterna linea: & vsque ad primum in materna. Intellige si ipsorum parentes ex hac vita tales, *hæreticos inquam, aut hæreticorum credentes*, receptatores, defensores, aut fautores, decessisse comprobentur, iuxta cap. Statutum, eod. tit. & libro.

In hac irregularitate, sicut & in aliis, quæ ex defectu animi proueniunt, solus Papa dispensat, ex Nauar. *in cit. num.* 205. Quod verum esse quantumcumque hæresis sit occulta existimat Suarez in citata sect. 1. sub finem, cõgruenter suæ sententiæ paulo ante propositæ. Ex quo in sequenti sect. 3. aduerte: de apostata à fide, idem quod de hæretico esse maiori ratione sentiendum. Atque ad dubium; An si quis exterius tantum, metu aut alia passione adductus, retinensque interius fidem, incurrat in talem irregularitatem, esse affirmatiue respondendum per cap. Presbyteros, distinct. 50. vbi dicitur eos, qui ex timore immolarunt idolis, aut alio si-

mili signo negauerunt fidem, non posse ad sacrum ministerium accedere.

Cæterum qui putant schismaticos perinde irregulares esse, ac hæreticos, per cap. 1. De schismaticis, & cap. Qui contra, 24. quæst. 1. non videntur audiendi: quia cum in illo priori capitulo, solum sit sermo de ordinato à schismatico: & in hoc posteriore, tantum imponatur pœna ciuilis perturbanti pacem Ecclesiæ, nullo sufficienti fundamento niti videntur. Qua de re plenius Suarez in cit. sect. 2. §. Quarto extenditur. Plenius quoque in sequenti 3. explicans quod prædictum est, hanc irregularitatem incurrere; non tantum patres, sed etiam filios.

194. Quod attinet ad irregularitatem ex infamia notandum est duplex esse genus infamiæ: vnum quod ex vitæ merito, amoreque in Christum exoritur apud impios: cuius meminit D. Paulus cum in posteriori ad Corinth. cap. 6. ait: Oportere vt exhibeamus nos Dei ministros per gloriam & ignobilitatem, per infamiam, & bonam famam. Ex hocque non indignus, sed maxime dignus efficitur quis sacris Ordinibus, vt indicat illud Actorum quinto: Ibant Apostoli gaudentes à conspectu consilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine IESV contumeliam pati.] Alterum genus est, quod ex turpitudine exsurgit apud graues & honestos viros, & hoc inducit irregularitatem, per cap. Infames, 6. quæst. 1. & regulam 87. iuris in sexto, Infamibus portæ non pateant dignitatum.

195. Eiusque, *ex Panorm. ad cap. Testimonium, De testib. nu. 6.* tres sunt species. Prima est infamia facti quæ incurritur quoties apud bonos, & graues viros infamatur quis ex aliquo facto: iuxta glossam ad cap. Infames, 3. q. 7. *verbo Infamia:* & notauit Angelus *verbo Infamia, num. 2.* & Sylvest. *eodem verbo, quæst. 1.* quorum ille bene monet dicta paucorum, vel leuium hominum non facere talem infamiam, quamdiu apud bonos, & graues non fuerit opinio læsa.

Secunda infamia est iuris ciuilis: quæ, vt iidem authores docent (& patet ex proxime citato cap. Infames, §. Porro) incurritur aut per Iudicis ordinarij sententiam, qua quis de crimine damnatur: aut ipso facto in casibus, in quibus iure cauetur, quod ea incurratur ipso facto. Hos autem esse, Angelus & Sylvest. vterque in eodem verbo, q. 5. referunt. Primus, cum Imperator militi aufert insignia, vel mittit aliquem in exilium. Secundus, cum quis exercet improbum fœnus, exigens vsuras vsurarum.

Tertius, cum quis deprehenditur in adulterio. Quartus, cum quis contrahit simul cum duabus, vel simul habet duas sponsas. Quintus, cum quis lenocinium exercuit, vel filias, aut neptes prostituit. Sextus, cum quis locauit operas suas, vt pugnaret cum fera.

Tertia infamia est canonica: quæ, vt iidem quoque authores habent, causatur ex quocumque peccato mortali, iuxta prius citatum, cap. Infames, 6. quæst. 1. (ex quo glossa *ad verbum, Fures,* idipsum infert) amplectiturque eam, quæ est iuris ciuilis: quia omnes qui sunt infames secundum leges ciuiles, sunt etiam secundum canones, ex cap. Omnes vero, 6. quæst. 1. Et ita ex secunda, perinde atque ex tertia infamię specie irregularitas contrahatur. Contrahi quoq; ex prima specie, Angelus & Sylvest. in verbo, Infamia, num. 3. & hic num. 6. probant, per cap. Tantis Daniel distinct. 81. & cap. Omnipotens Deus, De accusationibus. Sed aduerte requiri in ea re vel sententiam Iudicis declaratoriam, seu qua quis condemnetur de illo crimine propter quod in iure ciuili, vel canonico notatur infamia; vel euidentiam facti, qua ipsum nulla tergiuersatione cœlari possit, aut saltem notorium sit maiori parti viciniæ, vel collegij, aut loci in quo ille degit. Etenim nemo perdit ius famæ nisi per sententiam Iudicis, aut per propriam confessionem in iudicio, aut per euidentiam facti.

196. Cæterum ex Nauarr. in Enchir. *cap. 27. num. 204.* in tali irregularitate solus Papa dispensat: nisi quod Episcopus dispensando super delicto ad quod ipsius facultas dispensandi se extendit, cõsequenter tollat infamiam ex tali delicto prouenientem per glossam, *ad cap. Domino distinct. 50. verbo, Atque ignominiam, & ad cap. Euphemium, verbo Infamiam, 2. quæst. 3.* Idque est quod Sylvester sibi vult *in verbo Infamia, quæst. 1.* inquiens Episcopum indirecte tantum dispensare super infamia in casibus sibi à iure permissis: vt cum quis condemnatus est de adulterio (super quo & aliis criminibus minoribus Episcopum posse dispensare, habetur ex cap. At si, De iudiciis, §. De adulteriis: vbi glossa *ad verbum. Dispensare,* id late explicat) efficitur infamis: atque Episcopus cum eo dispensans super tali crimine, consequenter indirecteque (non autem principaliter, & directe) dispensat in infamia proueniente ex illo. Addit Nauarrus quandoque per pœnitentiam iustam, & emendationem vitæ, irregularitatem ex infamia tolli: tunc scilicet, cum tollitur ipsa infamia: quia omnis res per quascumque causas componitur, per easdem dissoluitur.

Porro vt infamiam, sic quæ illi proxime accedit ignominiosam alicuius artis professionem, omnemque personæ vilitatem inducere irregularitatem, monet Maiolus lib. 3. De irregularitatibus, cap. 1. iuxta glossam ad cap. Nihil, De electione, *verbo, Suspendatur,* & argumento cap. De seruorum, & cap. Admittantur, distinct. 54. In quorum priore sub finem habetur, quod iuxta sacros Canones vilis persona manens, sacerdotij dignitate fungi non potest. Cui simile est quod dicitur in cap. Inter dilectos, De excessibus Prælatorum, §. Nos igitur, in fine: personis vilibus, & indignis portas dignitatis patere non debere, iuxta legitimas sanctiones. 197.

In quarum personarum numero conguenter cap. Pro dilectione, De consecr. distinct. 2. idem Maiolus numerat. Primo, histrionem; mimum, ioculatorem, cytharedum, saltatorem, gladiatorem, stadij cursorem, & consimiles, qui mercedis gratia ludibrium sui faciunt. Quod quidem iuxta Sylu. in verbo, Infamia, quæst 5. extendendum est ad eum, quisemel tantum eiusmodi artem aliquam exercuerit. Secundo, numerat illum, qui vilem ignominiosamve ducit vxorem: nempe repudiatam & eiectam, meretricem, aut ancillam suam, aut publicis spectaculis mancipatam. De qua re habetur expressus textus in cap. Si quis viduam 2. distinct. 34. Et ratio attingitur in cap. Si quis viduam 1. eadem distinct. quod maritus vxoris vitium, id est, *vt ibidem glossa finalis interpretatur,* defectum contrahat, ex illiusve vilitate, & ignominia vilis, ignominiosusque efficiatur. Tertio, numerat carnificem, seu macellarium, & tabernarium, quem vtrumque pro virili persona haberi secundum sanctiones Ecclesiasticas, patet ex Clem. 1. De vita & honest. Clericorum. Itemque emundatorem cloacarum, expurgatorem pellium & similes exercentes officia, quæ vilia sunt, & horrorem adferunt, prout tangit glossa *ad eandem Clementinam, verbo, Macellariorum.*

Verumtamen ex eodem Maiolo, illud suum monitum temperandum est, tribus conditionib. Prima est vt tantummodo habeat locum in iis qui talia officia exercuerunt: non autem in ipsorum prole, quæ illa non exercuerit: quoniam ignobilitas parentum proli, si ipsa est laudabilis, nihil obest quoad Ordines: in quibus piscatori Petro, fabri filio, non Augusto succeditur, vt habet glossa ad cap. Quoniam vetus, 24. quæst. 1. *verbo Inuidia.* Secunda est: vt non habeat locum in eo, qui ad edomandam superbiam talia officia exercuerit, cum inde aptior, magisque idoneus efficiatur ad gerendam animarum curam. Sic Alexander Carbonarius, cum carbonariam exerceret vir doctissimus, oppletus illis sordibus, quas ea ars inducere solet, electus est in Episcopum, vt D. Gregor. Nyssenus scripti in vita Gregorij Thaumaturgi. Tertia, vt non habeat locum in mechanicis, qui nihil faciunt turpe, seu quod horrorem incutiat, vt sutores, sartores, fabri lignarij, vel ferrarij, & huiusmodi alij, vt argumento est, quod D. Paulus fuerit sutor tabernaculorum, ex cap. 18. Actorum. 198.

Postremo numerat aleatores, quos Ecclesia ita auersatur, vt eos tanquam viles, & indignos ab omni Ecclesiastico beneficio obtinendo excludat, per cap. Inter dilectos, De excessibus Prælatorum: ex quo glossa ad cap. Clerici officia, De vita, & honestate Clericorum, *verbo, Ad aleas,* probat eum, qui publice aleator est, à promotione repelli, seu irregularem esse. 199.

CAP.

CAP. XXVI.

De vltima irregularitate ex delicto quocumq; enormi & notorio.

SVMMARIVM.

200 *Species irregularitatis quæ à nonnullis constituuntur sine sufficienti fundamento.*

201 *Qui peccat solum venialiter committendo crimen propter quod irregularitas imposita est, ab ea excusatur.*

202 *Ratio in contrarium cum solutione.*

203 *Cur in irregularitate ex delicto locus excusationi esse possit: non item in irregularitate ex defectu sine delicto.*

204 *Culpa quidem leuis Theologica ab irregularitate excusat, non tamen leuis iuridica.*

PRÆTER memoratas hactenus, aliæ à quibusdam irregu-
200. laritates referuntur, prouenientes ex certis specialibus delictis: vt ex simonia, ex sacrilegio, ex blasphemia, aliisque nonnullis. Sed id sine fundamento fieri Suarez tomo 5. disput. 43. sect. 4. bene ostendit in sequenti 5. à num. 4. adhuc reiiciens illud quod per cap. vltimum, De temporibus ordinationum, Nauar. in Enchir. *præsertim cap. 27. num.* 248. inducit speciem irregularitatis ex quouis notorio relicto enormi; Nam vt ille argumentatur in eo Capitulo, non omnium in genere; sed tantum modo quatuor in particulari fit mentio: nempe homicidij, periurij, adulterij, & falsi testimonij. Deinde idipsum cap. facile potest admittere eam benignam interpretationem, qua dicatur non imponere speciale aliquod impedimẽtum canonicum, qualis est irregularitas, sed tantum exigere prouidentiam Prælati Ecclesiastici in coercendis criminosis notoriis depositione dignis: de quibus determinare in particulari committitur arbitrio Superioris, *ex Panorm. ad cap. At si. De iudiciis, num.* 33. Ille autem in arbitrando inuabitur inspectione qualitatum, quas idem Panormitan. in seq. num. 34. annotat reddere crimen mortale depositione dignum. Prima est, si cõunctam habeat incorrigibilitatem. Secunda, si irregularitatem propter illud specialiter impositam. Tertia, si publicum sit, & scandalosum. Quarta, si diu continuatum. Quinta, si enorme, seu valde abhorrens à norma rectæ rationis. Sexta, si in se habeat infamiam iuris.

Superest ad antedicta addendum, irregularitatem à iure
201. impositam ob peculiare aliquod delictum: non incurri ab eo qui in tali genere delicti deliquerit solum venialiter. Id quod Nauar. habet in Enchir. *cap. 27. num.* 249. §. 7. post Sotum in lib. 5. De iustitia & iure, *quæst. 1. art. 9. sub finem*: quibus assentitur Henriquez, *lib. 14. cap. 3. in princip.* aduersus Caiet. *in verbo, Irregularitas*, quia irregularitas est pœna valde grauis; vtpote quæ omnis Ordinis vsu priuat inhabilemq; facit ad beneficij Ecclesiastici acquisitionem, vt Nauar. *in præcedenti* §. 6. ostendit: per illud præsertim, quod beneficium detur propter officium; ex cap. finali, De restriptis in 6. inhabilisq; ad vnum, sit & ad alterum el annexum: Quod cum ita sit; culpa tantum modo venialis puniienda non est irregularitate: quandoquidem pœna proportionari debet delicto; & vindicta ex æquo excessui respondere, ex cap. Felicis, De pœnis in 6.

Ad fundamentum autem Caiet. quod propter peccatum 202.
veniale incurratur minor excommunicatio, quæ pœna maior est, Nauarrus respondet negando esse pœnam maiorem: quia sicut minor excommunicatio, passiua sacramentorum participatione priuat, sic etiam irregularitas priuat eorundem participatione actiua: neq; magna ex parte; aliter quam per Papam tolli potest: cum minor excommunicatio possit auferri per quemcumque Sacerdotem Confessarium legitimum, quod ipse etiam Caiet. expresse docet in verbo *Absolutio, cap. 2. §. Libertas in fine.* Sic ergo reliquitur cum quis in eo propter quod imposita est irregularitas ex delicto, deliquerit solum venialiter: (*& multo magis cum ob ignorantiam inuincibilem, aut aliam causam, nullatenus deliquerit*) ipsum à tali irregularitate excusari. Ab ea vero, quæ ex defectu sine delicto prouenit, nemo excusatur.

Quod vtrumque recte confirmat Alphonsus à Castro in 203.
lib. 2. De lege pœnali, cap. 14. conclus. 1. & 2. principali. Ratioque præcipua est, quia irregularitas ex delicto ita prohibitum est, procedit necessario ex aliquo peccato mortali. Ergo vbi non præfuit tale peccatum, nec fuit irregularitas. At vero, quia irregularitas ex defectu sine delicto, procedit ex operatione, vel certa qualitate personæ, quæ manet etiam cum ignorantia inuincibili, illa per hanc minime tollitur. Sic quia ignorantia inuincibilis, qua quis in vxorem ducit ab alio corruptam, non impedit in eo rationem bigamiæ, id est, quin vere sit maritus viduæ; ita nec impedit irregularitatem à iure impositam ob bigamiam: cum non obstet quin perseueret causa, quam irregularitas institutione iuris, necessario sequitur. Sic etiam quantumuis spurius inuincibiliter ignoret conditionem suæ personæ, ob quam est à iure imposita irregularitas: subiicitur tamen irregularitati, quia sicut per talem ignorantiam non definit tali conditioni subiici, ita nec subiici irregularitati: & sic de cæteris.

Aduerte vero obiter antedictum (quod scilicet irregula- 204.
ritas ex delicto non incurratur, vbi fuerit tantum veniale) non aduersari ei, quod in præced. cap. 10. notab. 4. habitum est, irregularitatem ex homicidi fortuito, incurri ex leui etiam culpa. Nam ibi sermo non est, *vt hic*, de culpa Theologica, sed de culpa iuridica, quæ est defectus diligentiæ debitæ: quam qui omittit in eo cauendo, quod de se alteri mortem adferre potest, mortem ipsam indirecte velle intelligitur: quod est mortale, atque adeo sufficiens causa irregularitatis ex homicidio fortuito.